საზოგადოებრივი კონსულტაციების დროს გამოცხადებული შენიშვნები

ორგანიზაცია	**შენიშვნები**	**კომენტარი, განმარტება**
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია ანტიდისკრიმინაციული კანონის პოლონური საზოგადოება და ფონდი TUS ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	ზოგადი შენიშვნები: - კანონის პრაქტიკაში გამოყენების, კანონის დაცვის, კანონის ეფექტურობის, შესახებ ინფორმაციის, არარსებობა, რა დასკვნები და პრობლემები გამომდინარეობს აქედან - შედეგი, არ არის შშმპ რეალური ცხოვრების სიტუაციის შეფასების საშუალება, - დისპროპორცია წარმოდგენილი იურიდიული სიტუაციისა და პრობლემების ახსნის და მათი გადაწყვეტისთვის საჭირო მოქმედებებს შორის, დიდი დონე ინფორმაციის ზოგადობის კონვენციასთან დაკავშირებული მოქმედებების შესახებ - მათი ზომისა და ეფექტურობის შეფასების შესაძლებლობის არარსებობა, - ძირითად შემთხვევებში, სტატისტიკური მონაცემების არარსებობა.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** შშმპ უფლებების საკითხების კომიტეტის მოთხოვნა ანგარიშის მოცულობის შესახებ (პირველი ანგარიში - 60 გვერდი). ამ მოთხოვნის, შესაძლებელ ფარგლებში შესრულების აუცილებლობამ გამოიწვია შემდეგი ვარაუდები: - პირველ ანგარიშში ყურადღება გამახვილდება პოლიტიკის, კანონმდებლობის, სამოქმედო გეგმების, პრეზენტაციაზე - შშმპ უფლებების საქმეთა კომიტეტს არ აქვს ინფორმაცია ამის შესახებ, აქედან გამომდინარე აუცილებელია ზოგადი ინფორმაციი მიწოდება, - ადგარიშის დაცვამდე შეიქმნება ე.წ. შემვსები ანგარიში, რომელიც მოიცავს კომიტეტის მიერ პირველი ანგარიშის გაცნობის შემდეგ ჩამოყალიბებულ კითხვებზე პასუხებს - კომიტეტის სავარაუდო მოთხოვნაზე და იმ მოთხოვნების ფარგლებში (ჩათვლის მნიშვნელოვნად პოლონეთში სიტუაციის შეფასებას), წარედგინება ინფორმაციები ფაქტობრივი სიტუაციის და სტატისტიკური მონაცემების შესახებ, - მორიგ ანგარიშებში წარმოდგენილი იქნება კანონმდებლობის ცვლილებები, ასე რომ საკმარისი სივრცე იქნება იმისთვის, რომ ფართოდ წარიდგინოს ფაქტობრივი სიტუაცია და კანონის განხორციელება, აგრეთვე კანონის განხორციელებისას და პროგრამების რეალიზაციისას გამომჟღავნებული პრობლემები - სტატისტიკური მონაცემები, სადაც ინფორმაციის ფარგლები შეესაბამება კომიტეტის მოლოდინს, - ანგარიშის განხილვის შემდეგ ცნობილი იქნება, რა პრობლემებით არის დაინტერესებული კომიტეტი - ანგარიშის შინაარსი შეიძლება შესაბამისად იყოს მორგებული.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის	ზოგადი შენიშვნები: ინფორმაციის არარსებობა, თუ	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ანგარიში წარმოდგენილია ინფორმაციები, როგორ სარგებლობენ სახელმწიფო

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ფონდი	როგორ სარგებლობენ სახელმწიფო დაწესებულებები თავიანთი უფლებამოსილებით და როგორ ზომებს ღებულობენ შშმპ უფლებების დასაცველად (განსაკუთრებით მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი შშმპ საკითხებში, მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი თანაბარი მოპყრობის საკითხებში, სახალხო დამცველი).	დაწესებულებები თავიანთი უფლებამოსილებით და რა ღონისძიებებს იღებენ. ანგარიშში განხილული კანონები და წესები სათანადო მინისტრების მიერ მათი უფლებემოსილების და სხვადასხვა საკითხების განსაზღვრული საჭიროებების მოგვარების მიხედვით ლეგისლაციური პროცედურების ეფექტია. ანგარიშში იქნა წარმოდგენილი: - წარმოებული ლეგისლაციური სამუშაოები, კანონში არსებული სუსტი მხარეების აღმოსაფხვრევად, ტექნიკური პროგრესის ან სოციალურ მოლოდინს ასასახად (მაგ.81, 84, 95, 113, 160, 287, 481 პუნქტები) - მიმდინარე სამუშაოები სამთავრობო პროგრამებზე (მაგ. 112 პუნქტ.) - რეალიზებული პროექტები, კამპანიები (მაგ.24, 58, 60, 117-119, 139, 165, 391 პუნქტები), - სხვადასხვა ჯგუფების მიერ წარმებული სამუშაოები (მაგ. 41, 89, 114 პუნქტები), - დაწესებულებები, რომლებიც აწარმებენ მოქმედებებს (ს.შ.PFRON, პოლიცია, სარკინიგზო ტრანსპორტის სამმართველოს თავმჯდომარესთან არსებული შშმპ საკითხების ჯგუფი). არ არის საჭირო, ყოველჯერ მიუთითო მინისტრი რომელიც პასუხისმგებელია მოცემული პროექტის განხორციელებაში ან კონკრეტული კანონის შესრულებაში, ან აღსრულებითი წესების და დაწვრილებით განიმარტოს ქმედებები. სხვა კონვენციების განხორციელების ანგარიშში რომლებიც ეხება ადამინთა უფლებების დაცვას და რომლებიც ეხება პოლონეთს, არ არის წარმოდგენილი ინფორმაციები სახალხო დამცველის მიერ კონკრეტული ქმედებების შესახებ. მიზანშეწონილია, რომ დაწვრილებითი ინფორმაცია სახალხო დამცველის ქმედებების შესახებ მისივე ანგარიშში წარედგინოს შშმპ უფლებების საკითხების კომიტეტს, თუ სახალხო დამცველი გადაწყვიტავს ასერი ანგარიშის ჩაბარებას.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	ზოგადი შენიშვნები: რაპორტში გამოიყენება ბევრი ზოგადი და არაზუსტი განცხადებები, კერძოდ გამოყენებულ იქნა მითითება კნანონმდებლობით, ან საერთო მითითება კანონში, კომენტარის მითითების გარეშე (ს.შ. 36 პუნქტ. (ამჟამად 50), 40 (ამჟამად 54), 171 (ამჟამად 206).	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** განმეორების თავიდან ასაცილებლად, ზოგიერთ შემთხვევაში მითითებული იქნა მხოლოდ ზოგადი ინფორმაცია, რომლების შესახებაც ვრცლად არის ანგარიშის სხვა ნაწილში. უმეტეს შემთხვევაში წესები უნივერსალური ხასიათისაა, ამდენად არ არის საჭირო, ანგარიშში მათი დაწვრილებით განხილვა, ანგარიში უნდა ფოკუსირდებოდეს განაწყვეტებზე, რომლებიც ეხება შშმპ. აუცილებელი იყო აგრეთვე ანგარიშის მოცულობის გათვალისწინება. გაეროსთვის სხვა ანგარიშები, რომლებიც ეხება ადამიანის უფლებებს შეიცავენ ინფორმაციებს უნივერსალური წესების შესახებ, ასე რომ არ არის მათი გამეორების საჭიროება. პოლონეთი რეგულარულად ანახლებს ე.წ. *Common core document* რომელიც შეიცავს, ძირითად ინფორმაციებს პოლონეთის კანონმდებლობის შესახებ, რომელიც ეხება ადამიანის უფლებებს. ჰელსინკის ფონდის პოზიციაში მითითბული პირობები ანგარიშში ზოგიერთი ინფორმაციის ფორმულირების შესახებ: - ად. 36 (50) პუნქტ. : ამ დებულების განხორციელების გზა, შშმპ უფლებების კონვენციის კონტექსტში, წარმოდგენილია 3-5, 23, 27 მუხ. შესრულების განხილვის ფარგლებში, - ად. 40 (54) პუნქტ. : მაგალითი, დებულებების რომლებიც ეხება ბავშვის აზრის გათვალისწინებას მოხსენებულია 41 პუნქტ., ეს საკითხი არის ბავშვის უფლებების კონვენციის საგანი და სწორედ მის ფარგლებში უნდა იყოს შეფასებული ეროვნული გადაწყვეტები რომელსაც უნივერსალური ფარგლები აქვს, - ად. 171 (206) პუნქტ. : ამ პუნქტში ნახსენები საკითხების რეგულირების გზას არ ეხება კონვენციას, იმისათვის რომ ეს განისაზღვროს ანგარიშში (დაწვრილებითი ინფორმაციას შეიცავს ანგარიში ბავშვის უფლებათა კონვენციის შესახებ), 13 მუხ. დაკავშირებით წარდგენილია პროცედურალური გაადვილებები, რომლებიც შეიძლება იყოს გამოყენებული საკითხებში რომლებიც ეხება შშმპ
ანტიდისკრიმინაციული კანონის	პუნქტი 12-15 (ამჟამად: 13-17): - ანტიდისკრიმინაციული	**თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელის ბიურო:**

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
პოლონური საზოგადოება და ფონდი TUS ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	დებულებების არარსებობა, რომლებიც აზუსტებს თანასწორობის კონსტიტუციურ პრინციპს და უზრუნველყოფს შშმპ ეფექტურ დაცვას დისკრიმინაციისგან, - კანონი თანასწორ მოპყრობასთან დაკავშირებული ეკ ზოგიერთი დებულების განხორციელების შესახებ არ უზრუნველყოფს შშმპ დაცვას დისკრიმინაციისგან, რადგან შეზღუდული მოცულობით ეხება შეზღუდული მოცულობით არ იძლევა დაცვის ხელმისაწვდომობის გარანტიას სოციალური დაცვით სარგებლობისა და უსაფრთხოების, ჯანდაცვით, განათლებითა და უმაღლესი განათლების, სერვისების ხემისაწვდომობის, მათ შორის მინის, ნივთების შეძენის, უფლებების, ენერგიის, თვალსაზრისით, თუ ისინი საჯაროა. კანონის ქმნის დაუსაბუთებელ დაცვის იერარქიას, იმის და მიხედვით	კანონის რეგულაციების ფარგლები არის დეტერმინებული დირექტივების იმპლემენტაციით. თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი თანაბარი მოპყრობის ეროვნული სამოქმედო პროგრამის ფარგლებში გაუწევს მონიტორინგს, იურიდიული გადაწყვეტების განხორციელებას რომლებიც შეესაბამება ეკ მეორად კანონმდებლობას და ევროპულ თანამეგობრობათა სასამართლოს დებულებებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ დისკრიმინაციის საფრთხეს მქონე ჯგუფის სრულ და თანაბარ დაცვას. ძირითადი მოქმედება იქნება კანონის არსებული განხორციელების ანალიზი და მონიტორინგი აგრეთვე საექსპერტო კონსულტაციების გავლა მის ამჟამინდელ ფორმასთან დაკავშირებით. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** 2014 წ. 4 თებერვალს შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრომ (მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი შშმპ საკითხებში) მიმართა თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიან წარმომადგენელს რათა მას მიეღო სასწრაფო ზომები, მათ შორის ლეგისლაციური ინიციატივის მიღების განხილვის საკითხში, შშმპ დისკრიმინაციისგან უფრო სრულყოფილი დაცვის მიზნით, ეს არის ის ფარგლები, რომლებშიც კანონი ეკ თანაბარი მოპყრობის გარკვეული დებულებების განხორციელების შესახებ უზრუნველყოფს პირების დაცვას, რომლებიც უთანასწორო მოპყრობის რისკის ქვეშ იმყოფებიან სხვა მიზეზების გამო ვიდრე ინვალიდობა.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ეხება ეს დაცვას მაგ. რასის გამო (ფართო დაცვა) თუ ინვალიდობის გამო (ძალიან ვიწრო დაცვა), - თანასწორ მოპყრობასთან დაკავშირებული ეკ ზოგიერთი დებულების განხორციელების შესახებ არ მოიცავს მრავალჯერადი დისკრიმინაციის განმარტებას, დისკრიმინაცია ასოციაციის მიერ, ეჭვს იწვევს დებულებების ფორმა, რომელიც ეხება კერძო პირების შორის საკითხებს.	
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	3-5 მუხ.: დაბალი ცნობადობა ანტიდისკრიმინაციული კანონის არსებობის შესახე შშმპ შორის.	**თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენლის ბიურო:** თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი თანაბარი მოპყრობის ეროვნული სამოქმედო პროგრამის ფარგლებში, 2014-2015 წლებში, იმოქმედებს, რისი მიზანიც იქნება ანტიდისკრიმინაციული დებულებების შესახებ ცოდნის ამაღლება. მოქმედებების მიზანი იქნება თანაბარი მოპყრობის ფარგლებში ცოდნის ამაღლება საჯარო დაწესებულებების თანამშრომლებს შორის. გარდა ამისა, თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი გაუწევს პოპულარიზაციას და ავრცელებს თანაბარი მოპყტობის პრობლემატიკას. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი** (PFRON): PFRON -ის სახსრებიდან ფინანსდება პროექტები, რომლებიც რეალიზებულია არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ რეაბილიტაციის (...) შესახებ კანონის 36 მუხ. თანახმად, მათი ნაწილი ითვალისწინებს მიზნებს რომლებიც

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დაკავშირებულია ანტიდისკრიმინაციული დებულებების პოპულარიზაციას (პროგრამის მიზანი: "უზრუნველყოს, შშმ პირებისთვის ინფორმაციისთვის და სპეციალიზებური სერვისებისთვის ხელმისაწვდომობა"). არასამთავრობო ორგანიზაციების, რომლებიც გეგმავენ ანტიდისკრიმინაციული დებულებების პოპულარიზაციას, შეუძლიათ ეცადონ მოიპოვონ სახსრები მოქმედებისთვის, აუთსორსინგის კონკურსების ფარგლებში, რომლებიც გამოცხადებულია PFRON-ის მიერ. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ანტიდისკრიმინაციული დებულებების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება "წამყვანი დაწესებულებების" დავალებაა, განხორციელების ან დებულებების განხორციელების მონიტორინგის ფარგლებში, და ასევე განათლების დაწესებულებების. ეს ცოდნა უნდა გააპოპულარიზირონ აგრეთვე არასამთავრობო ორგანიზაციებმა. შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო (მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი შშმპ საკითხებში) ავრცელებს ინფორმაციას ანტიდისკრიმინაციული დებულებების შესახებ რომელიც ეხება შშმპ და უზრუნველყოფს ფართო ხელმისაწვდომობას, უნივერსალური პროექტირების წესების თანახმად, საჯარო ადმინისტრაციულ დაწესებულებებში და საზოგადო პარტინიორებთან და არასამთავრობო ორგანიზაციებში, კომფერენციების ორგანიზებით და სხვა დაწესებულებების მიერ ორგანიზებულ კომფერენციებზე. შშმპ საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელის ბიურო თავის ვებ გვერძე ფართო საზოგადოებისთვის ათავსებს ინფორმაციას www.niepelnosprawni.gov.pl.
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	21 პუნქტ. (ამჟამად: 24): PFRON-ის მიერ დაფინანსებული შშმპ საზოგადო-პროფესიული მდგომარეობის შესახებ კვლევის შედეგების ხელმისაწვდომობის შესახებ ინფორმაციის არარსებობა.	**შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** PFRON-ის, როლი - "გამოკვლევების, ექსპერტიზების, ანალიზების, რომელებიც ეხება შშმპ პროფესიულ და საზოგადოებრივ რეაბილიტაციის ნაწილობრივ ან მთლიანად დაფინანსების" პროექტის ფარგლებში, ხდება გამოკითხვების და ექსპერტიზების აგრეთვე გადახდების და მინიჭებული დაფინანსებების ანგარიშსწორების დაფინანსების განცხადებების არსებითი ნაწილის გადამოწმება. დანარჩენი მოქმედებები, მათ შრის გამოკვლევების რეალიზების, რაპორტების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მომზადება და შედეგების გამოქვეყნება არის იმ ცენტრების/დაწესებულებების დავალება, რომლებმაც მიიღეს დაფინანსება. დაწესებულებები რომლებიც მიმართავენ PFRON-ს გამოკვლევების შედეგების მიღების მიზნით, იგზავნებიან იმ დაწესებულებებში რომლებმაც განახორციელეს ესა თუ ის კვლევა. PFRON-ი საკუთარი გამოკვლევების რაპორტებს აქვეყნებს საინფორმაციო საიტზე www.pfron.org.pl ბმული „publikacje”(პუბლიკაციები).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 28-30 (ამჟამად: 31-35): ჟესტური ენის პოლონური საბჭოს მონაწილეობა კანონის დებულებების კონსულტაააციასა და რეგულირებაში.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** იმფორმაცია შშმპ ეროვნული საკონსულტაციო საბჭოს მოქმედების (პუნქტ. 33-34) და კონსულტაციის წარმოების შესახებ, განივრცო (36-41 პუნკტში).
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	პუნქტი 30 (ამჟამად: 35): შშმპ საქმეთა სოციალური საბჭო არ მოქმედებს ყველა თვითმმართველობაში.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** შშმპ საზოგადოებრივი საბჭოების შექმნის ვალდებულება შემოღებულ იქნა პროფესიული და საზოგადოებრივი რეაბილიტაციის და შშმპ დასაქმების კანონის დებულებებით. არ იქნა შემოღებული საბჭოების მოქმედებების ანგარიშგების ვალდებულება.
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	პუნქტი 30 (ამჟამად: 35): შშმპ საქმეთა საბჭოს დანიშვნის გაურკვეველი რეჟიმი.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** საბჭოების დანიშვნის რეჟიმი განსაზღვრულია 2003 წ. 25 მარტის შშმპ საკითხების სავოევოდო და საპოვიატო საზოგადო საბჭოების შესახებ ეკონომიკის, შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის განკარგულებებში.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 32 (ამჟამად: 42): რატიფიკაციის ეფექტების კამპანიაში არ განისაზღვრა სპოტები PJM (პოლონურ ჟესტურ ენაზე), შექმნილ სპოტებში არ იყო ტიტრები.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** შენიშვნა ეხება დასრულებულ მოქმედებას. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** ამჟამად PFRON-ი არ გეგმავს განახორციელოს შშმპ უფლებების კონვენციის კამპანიას. სარეკლამო ღონისძიებების წამოწყების შემთხვევაში, გამოყენებული იქნება კომუნიკაციის ისეთი საშუალებები, რომლების მიზანიც არის სადისტრიბუციო არხების მაქსიმალური გაზრდა, მათ შორის სარეკლამო რგოლების ტიტრები და თარგმანი პოლონურ ჟესტურ ენაზე .
ფონდი რეგიონული განვითარების	პუნქტი 33 (ამჟამად: 44): ჟესტურ ენაზე კონვენციის ტექსტის	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** კონვენციის ტექსტი არის სამართლებრივი აქტი გამოქვეყნებული საკანონმდებლო

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ინსტიტუტი – ყრუთა ასოციაცია	თარგმნის (ან) განხილვის არარსებობა.	მაცნეში, რასთან დაკავშირებითაც ამ ოფიციალური დოკუმენტის თარგმნისას უნდა იყოს დაცული მისი ზუსტი მნიშვნელობა. პოლონური ჟესტურ ენას საკუთარი, პოლონური ენისგან განსხვავებული, სტრუქტურა და გრამატიკა გააჩნია, ასე რომ არ არის ტექნიკური საშუალება კონვენციის ზუსტი ტექსტის წარდგენის პოლონურ ჟესტურ ენაზე. მისი შინაარსის მიწოდების მიზნით, პირებისთვის რომლებიც გამოიყენებენ ჟესტურ ენას, განიხილება კონვენციის შინაარსის პჟე გადათარგმნა. ესეთი მოქმედებები შეიძლება იქნეს რეალიზებული მაგ. PEFRON-ის სახსრებით არასამთავრობო ორგანიზაციის მიერ, როგორც დავალება შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის, ფონდებისთვისა და არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის დავალებული შშმპ პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის ფარგლებში დავალებების ტიპების შესახებ განკარგულების 1 § 12 პუნქტის თანახმად, ან PFRON-ის სახსრებით დაფინანსებული პროექტების ფარგლებში. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** კონვენციის ან მისი განხილვის თარგმანი შეიძლება დაფინანსდეს ფონდის სახსრებით არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ რეალიზებული პროექტების ფარგლებში (რეაბილიტაციის შესახებ კანონის 36 მუხ. (...) - საპროგრამო მიზანი 4: "შშმპ ინფორმაციისა და სპეციალიზებული სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა").
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	პუნქტი 48 (ამჟამად: 64): არ იქნა წარდგენილი საეთერო დროის უფასოდ გამოყოფის პრინციპები ორგანიზაციებისთვის რომლებიც საქმიანობენ შშმპ პრობლემატიკის დარგში	**რადიო და სატელევიზიო ეროვნული საბჭო:** ამ წესებს არეგულირებს რსეს-ს დებულებები საზოგადოებრივი რადიო და სატელევიზიო ეთერის მეშვეობით უფასოდ ინფორმაციის გაშვება საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციების მიერ უფასო საჯარო სარგებლობის მოქმედებების შესახებ. **ს.ს. პოლონეთის რადიო:** ს.ს. პოლონეთის რადიო აცნობებს საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციების მიერ უფასო მოქმედებების შესახებ და უზრუნველყოფს საეთერო დროს ამ ორგანიზაციების მიერ სოციალური კამპანიების მომზადებისთვის რსეს-ს დებულებების თანახმად, საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციების მიერ

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		წარმოებული საჯარო სარგებლობის მოქმედებების შესახებ საჯარო რადიოსა და ტელევიზიის პროგრამების საშუალებით უფასოდ ინფორმირების პროცედურების შესახებ. მსმენელებისთვის ინფორმაციის მიწოდებით შეიძლება ისარგებლოს, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა რომლებიც შშმპ საკითხებით არიან დაგავებული და დაკავებულები არიან შშმპ პრობლემებით. ამის პირობაა - საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციის სტატუსის ქონა. საეთერო დროის ხელმისაწვდომობის წესებს განმარტავს სოციალური კამპანიების შესახებ პროგრამების გავრცელების შესახებ წესდება, რომლებიც მიწოდებულია საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციების მიერ ს.ს. პოლონეთის რადიოსთვის. ამ უფლებით აღჭურვილ ყველა მხარეს თანაბარი ხელმისაწვდომობა გააჩნია რადიოს საეთერო დროის. დროის დაყოფა ორგანიზაციებს შორის ხდება, განცხადებების შემოსვლის თანმიმდევრობითა და მათი დაშვების მიხედვით. დებულების მიხედვით უპირატესობით სარგებლობენ, შშმპ დაკავშირებული კამპანიები. გადაწყვეტილებებს უფასოდ საეთერო დროის გამოყოფის შესახებ, შეიმუშავებს ს.ს. პოლონეთის რადიოსა და საჯარო სარგებლობის საბჭოს მიერ დანიშნული ჯგუფი. პროცედურების დეტალური აღწერა და ყველა საჭირო დოკუმენტაცია იმყოფება ინტერნეტ საიტზე www.polskieradio.pl/opp. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ინფორმაცია იქნა ამოღებული ანგარიშიდან (61, 65-66 პუნქტ.).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – ყრუთა ასოციაცია	მუხ. 9 და 21: საჭიროა ჟესტურ ენაზე თარგმნის გავრცელება, სერვისებისა და ინფორმაციის უზრუნველყოფის მიზნით (მირითადი მიზეზი - ჟესტურ ენაზე თარგმნის საჭიროების არასაკმარისი ცნობიერება თუ არსებობს წერილობითი თარგმანი).	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** მოქმედებები, რომლებზეც საუბარია შენიშვნებში, განთავსებულია დავალებების კატალოგში შრომსა და სოციულური პოლიტიკის მინისტრის დებულებებში ფონდებისთვისა და არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის დავალებული შშმპ პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის ფარგლებში დავალებების ტიპების შესახებ. ამასთან დაკავშირებით ეს შეიძლება იყოს რეალიზებული არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ, PFRON-ის სახსრების ფინანსირების სარგებლობით. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** ჟესტური თარგმნის გავრცელების მიზნით, მათ შორის იმ თარგმნების, რომლებიც ზრდიან ყრუ პირებისთვის სერვისებისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას, შესამლოა ჟესტური ენის თარჯიმნების სწავლების ხარჯების დაფინანსება PFRON-

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ის სახსრებით, ჯესტური ენის და კომუნიკაციის სხვა საშუალებების შესახებ კანონის 18 მუხ. თანახმად. პოვიატის თვითმმართველობების შუამდგომლობით, შშმ პირის (რომელსაც საჭიროებს ამგვარ დახმარებას) განცხადების საფუძველზე, ფონდის სახსრებით, შეიძლება დაფინანსდეს ჟესტური ენის თარჯიმნის მომსახურება. გარდა ამისა, რეაბილიტაციის შესახებ კანონის 36 მუხ. (...) - საპროგრამო მიზანი 4: "შშმპ ინფორმაციისა და სპეციალიზებული სერვისების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა" საფუძველზე არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ რეალიზებული პროექტების ფარგლბში - დაფინანსებით შეიძლება იყო მოცული მოქმედებები, რომლების მიზანია ჟესთურ ენაზე თარგმნების გავრცელება. უახლოეს მომავალში დაგეგმილია PFRON-ის ვებ გვერდზე - www.pfron.org.pl პოლონურ ჟესტურ ენაზე თარგმნის განთავსება, მ.შ. ფონდის სახსრებით რეალიზებული კანონმდებლობითი ამოცანების ინფორმაცია.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 52 (ამჟამად: 70): არსებულ ობიექტებში (შენობებში) ბარიერების ლიკვიდაციის საყოველთაო ვალდებულების არარსებობა მათი სრული ხელმისაწვდომობის მიზნით, რაც მნიშვნელოვნად გზრდიდა ნაგებობების გარემოს ხელმისაწვდომობას შშმ პირთათვის პუნქტი 57 (ამჟამად: 71): 1995 წ. 1 იანვრამდე აშენებული საჯარო გარემოსა და შენობების ადაპტირების ვადის არარსებობა - საჭიროა იურიდიული ნერმების შემოღება რომელიც	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** სამშენებლო კანონიდან გამომდინარე, ვალდებულება საჯარო სივრცის და მრავალოჯახიანი საცხოვრებელი ნაგებობების პროექტირების და მშენებლობის ისე, რომ შშმპ მიერ მოხმარებისთვის საჭირო პირობები იყოს დაცული, გამოსადეგია მარტო მაშინ როდესაც ინვესტორი აპირებს სამშენებლო სამუშაოების განხორციელებას. მფლობელების (ხელმძღვანელების) მიერ ნაგებობების სათანადო მდგომარეობაში შენარჩუნების ვალდებულების ფარგლებში, ისეთ ფორმაშ როგორშიც ნაგებობა იქნა აშენებული. იმ ნაგებობების მიმართ, რომლებიც აშენდა წინა კანონმდებლობის დროს, სადაც არ იყო გათვალისწინებული შშმპ საჭიროებები, არ არის სამშენებლო კანონში ინსტრუმენტი, რომელიც დაავალდებულებს ობიექტის მფლობელს (ხელმძღვანელების) სამშენებლო სამუშაოების დაწყებას, რომელთა მიზანია ობიექტის ადაპტირება შშმპ საჭიროებებისთვის. ნაგებობის მფლობელზე (ხელმძღვანელზე) შშმპ საჭიროებებისთვის ადაპტაციის ვალდებულების შეთავაზება სამშენებლო კანონის ფარგლებს სცდება. სამშენებლო პროცესის ერთ-ერთი ფუნდამენტური პრინციპია მისი ნებაყოფლობითი ხასიათი.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	დაავალდებულებს საჯარო შენობების, მრავალოჯახიანი საცხოვრებელი შენობების და კოლექტიური საცხოვრებელი შენობების მფლობელებს დათქმულ ვადაში - დაიწყონ მოქმედებები, რომლის მიზანია შშმპ ყოველდღიური ეგზისტენციის ბარიერების ლიკვიდირება შენობებში, რომლებიც აშენდა 1995 წ. 1 იანვრამდე.	ადმინისტრაციული სამართლის სისტემაში, არარსებობს ინსტრუმენტები, რომლებიც ავალდებულებენ არასაჯარო პირებს სამშენებლო სამუშაოების დაწყებას ან სივრცის გამოყენების შეცვლას. გარდა ამისა, ამგვარი რეგულაცია, იმისათვის რომ იყოს ეფექტური, უნდა იყოს გამაგრებული ეფექტური და რაციონალური სანქციით მისი შეუსრულებლობის შემთხვევაში, აგრეთვე უნდა გაითვალისწინოს ეკონომიური გავლენა ემგვარი ვალდებულების დადების შედეგად. სოცილური მხარე არ წარადგენს შემოთავაზებებსა და ანალიზებს ზემოთ ხსენებულ ფარგლებში. "არსებულ ნაგებობებში ბარიერების ლიკვიდაციის ვალდებულების არარსებობასთან" და "საჯარო სივრცისა და 1995 წ. 1 იანვრამდე აშენებული დაგებობების ადაპტირების ტერმინის არარსებობასთან და საზოგადოებლივი მოხმარების შენობების ხელმძღვანელებისთვის იურიდიული ნორმების დაწესების საჭიროებასთან, რომელიც დაავალდებულებს მათ მითითებულ ვადაში წამოიწყონ ბარიერების ლიკვიდაციის პროცედურა" დაკავშირებით, საჭიროა ხაზი გაუსვათ, რომ სამშენებლო კანონის დებულებები ავალდებულებენ სამშენებლო ობიექტების მათ მოწყობილობებთან ერთან პროექტირებას და აშენებას ტექნიკური პრინციპების შესაბამისად, რომელიც უზრუნველყოფს მ.შ. "აუცილებელ პირობებს, რომლებიც შშმპ აძლევენ საშუალებას ისარგებლონ საჯარო ობიექტებით, განსაკუთრებით ეტლით მოსიარულე შშმ პირებისთვის". შესაბამისად, პრინციპი გამოხატული კანონმდებლობის რანგში, პროექტანტებსა და ინვესტორებს უშუალოდ ადებს ვალდებულებას რეალიზება გაუწიონ პრინციპებს საჯარო ობიექტების სრული ხელმისაწვდომობისთვის. ეს მუდმივად გადადის სამშენებლო კანონში, აგრეთვე სამოქმედო კანონმდებლობის საშუალებით. უკვე არსებული ობიექტებისთვის, რომლებუც შეიქმნა 20 წლის წინ, დებულებების შესრულების ვალდებულების დანერგვა, დაარღვევდა კანონის არარეტროაქტიურობას, რაც დაშვებულია მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში, უპირველესყოვლისა ეს დამატებითი ხარჯების სახით, ტვირთს დაადებდა ესეთი ობიექტების მფლობელებსა თუ ადმინისტრატორებს, ხარჯები, რომლებიც ხშირად აღემატება მათ ხელთ არსებულ სახსრებს.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 52 (ამჟამად: 70): სრული სტანდერტების არარსებობა, რომლებიც განსაზღვრავდენ გაშენებული გარებოს ხელმისაწვდომობას უნივერსალური პროექტირების წესების თანახმად - ხელმისაწვდომობის ობლიგატორიული სტანდარტების შემუშავება, რომლებიც აიძულებენ ინვესტორებს და პროექტანტებს ობიექტების და სივრცის შექმნას, რომელიც მეგობრული და ხელმისაწვდომი ყველა მომხმარებლისთვის, მოძრაობითი და შემეცნებითი დისფუნქციის სხვადასხვა ხარისხით	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** სივრცითი დაგეგმვის და განვითარების კანონი მიუთითებს, რომ სივრცითი დაგეგმვა და განვითარება განსაკუთრებით ითვალისწინებს ადამიანის ჯანმრთელობის და ქონების უსაფრთხოების დაცვის მოთხოვნებს, და აგრეთვე შშმპ მოთხევნებს. ამ პრინციპის განხორციელება ხდება პროექტირების, რეალიზაციის და სამშენებლო ინვესტიციის მოხმარების ეტაპზე, რომლის ფარგლებშიც ხდება სივრცის (სამშენებლო ნაკვეთის) სათანადო დაგეგმვა. ისევე როგორც ერთეული შენობების აგრეთვე ხაზოვანი ობიექტების (საჯარო გზა) შემთხვევაში დებულებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ პრინციპს გაითვალისწინოს შშმპ უფლებები იმისათვის, რომ საჯარო სივრცე იყოს მათთვის თავისუფლად ხელმისაწვდომი, არის სათანადო მინისტრების განკარგულებები ამ სამშენებლო ობიექტების ტექნიკური პირობების განმსაზღვრელი, რომლებიც გამოტანილია სამშენებლო კანონის საფუძველზე. უნივერსალური პროექტირების პრობლემატიკა, განსაკუთრებით კომუნიაციური საშუალებებისა და საჯარო სერვისების ხელმისაწვდომობის სტანდარტები, არის სამშენებლო კანონის კოდიფიკაციური კომისიის ანალიზის საგანი, რომელიც ამზადებს ურბანულ-სამშენებლო კოდექსის პროექტს.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 53-57 (ამჟამად: 71-75), 132 (ამჟამად: 167): სამშენებლო კანონმდებლობა და ტექნიკურ-სამღენებლო დებულებები არ მოიცავ ვალდებულებით შშმპ მოთხოვნებისთვის ადაპტირებას კოლექტიურ შონებებში (სასტურმო, მოტელი, დასასვენებელი ახლი, სტუდენტურ სახლებს, ინტერნატს, ყაზარმებს, ციხეებს, დაკავების ცენტრებს,	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** სამშენებლო კანონი არეგულირებს საქმიანობის ნორმებს რომელიც ეხება პროექტირებას, მშენებლობას, შენობების შენარჩუნებასა და დანგრევას, აგრეთვე არეგულირებს საჯარო ადმინისტრაციი ორგანოების მოქმედებას ამ დარგში. რაც შეეხება ობიექტების პროექტირებას და მშენებლობას კანონი მოიხმარება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ინვესტორი გამოთქვამს სამშენებლო სამუშაოების შესრულების სურვილს, რომლებიც მოითხოვენ მშენებლობაზე ნებართვას ან განცხადების შეტანას. ვალდებულება, რომ შეინარჩუნოს სამშენებლო ობიექტი სათანადო ტექნიკურ მდგომარეობაში ეხება მარტო შენობის თავდაპირველ მდგომარეობას, ანუ იმ არქიტექტონული გადაწყვეტების გათვალისწინებით, რომელიც იყო მშენებლობაზე ნებართვის გაცების საფუძველი. უკვე აშენებული ობიექტების მიმართ, რომლებიც არ ითვალისწინებენ შშმპ

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	აღმზრდელობით დაწესებულებებს, არასრულწლოვანთა ცენტრებს, ისევე როგორც მუდმივი საცხოვრებელ შენობებს, განსაკუთრებით ბავშვთა სახლებს, პენსიონერთა სახლებს და სასულიერო სახლებს). პუნქტი 56 (ამჟამად 74): ტექნიკური პირობები არ არის პრეციზიული და არ მოიცავს ინვალიდობის ყველა ასპექტს და გაშენებული სივრცეს მთლიანად. ციეებ და დაკავების ცენტრები არ არიან ვალდებული შშმპ მოთხოვნებისთვის მოაწყონ შენობა. ამგვარი გამონაკლისის შედეგად შშმ პატიმრებს შეზღუდული აქვთ ხელმისაწვდომობა სასეირდო ეზოსა და სასხელაღსრულების ზოგიერთ დარბაზში.	საჭიროებებს კანონში მშენებლობის შესახებ არ არის დებულებები რომელთა საფუძველზე სათანადო ორგანოები შეძლებდნენ მოეთხოვათ ამ ობიექტების მფლობელებისთვის (ადმინისტრატორებისთვის) ობიექტის ადაპტირება შშმ პირთათვის. სამშენებლო კანონიდან გამომდინარე შეზღუდვების გათვალისწინებით, გადაწყვეტების (ამ კანონში მიღებული და ინფრასტრუქტურის მინისტრის განკარგულებებში არსებული ტექნიკური პირობების, რომელსაც უნდა შეესაბამებოდეს ნაგებობები და მათი მდებარეობა) სისწორის შეფასება შესაძლოა მხოლოდ იმ სიტუაციასთან შეფარდებით, როდესაც ინვესტორი აპირებს სამშენებლო მუშაობების შესრულებას, რომლებსაც გავლენა აქვთ ობიექტის ტექნიკურ პირობებზე, ანუ ახალი ობიექტის მშენებლობის დაწყება, ან გაშენება, აღდგენა, დაშენება ან არსებული ნაგებობის რეკონსტრუქცია, აგრეთვე ნაგებობის გამოყენების ცვლილების შემთხვევაში, რომელიც უშუალოდ დაკავშირებულია ტექნიკურ-სამშენებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილების ვალდებულებას. სამშენებლო კანონის თანახმად მინისტრთა საბჭოს განკარგულების საფუძველზე შეუძლია განსაზღვროს, კანონის რომელი დებულებები არ იქნება გამოყენებული ნაგებობებში, რომლებიც ქვეყნის თავდაცვასა და უსაფრთხოებას ეხება. 2004 წ. 24 აგვისტოს მინისტრთა საბჭოს განკარგულების თანახმად ესეთ ნაგებობებად ითვლება, ცეხეები და წინასწარი დაკავების ცენტრები. ამ მხრივ მიიღება ზომები, რომლებიც მიმართულია განკარგულებაში ცვლილებების შეტანის შედეგების დეტალური ანალიზის მომზადებისკენ, იუსტიციის მინისტრთან თანამშრომლობით, ხოლო შედეგები გადაეცემა სამშენებლო კანონის კოდიფიკაციურ კომისიას მათი ურბანულ-სამშენებლო კოდექსში შესაძლო გათვალისწინების მიზნით.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 55 (ამჟამად: 73): - მშენებლობის დროს შემოწმების მხოლოდ მცირე პროცენტი, როდესაც არის შესაცლებლობა ცვლილებების შეტანის და სამშენებლო	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** მშენებლობის შესახებ კანონის თანახმად, სამშენებლო პროექტის შემუშავების ვალდებულება ადგილობრივი საკანონმდებლო აქტების და ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების მიხედვით, კანონის მოთხოვნებით, ტექნიკური ცოდნის პრინციპების და წესების თანახმად, პროექტანტის დავალებებს ეკუთვნის. პროექტანტს ვალდებულია მშენებლობის უფლების გაცების ეტაპზე, წერილობით

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	პროექტის შესაძლო ხარვეზების მოხსნა - სამშენებლო ინსპექტორები უმეტესწილად შემოწმებას ატარებენ მშენებლობის დასრულების შემდეგ, დაგებობის ჩაბარების წინ, რასაც ავალდებულებს მათ სამშენებლო კოდექსი. ტექნიკური ნორმების, ეფექტური კონტროლის არარსებობა ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს შენობა და მისი მდებარეობა[1].	დადოს პირობა, რომ პროექტი აკმაყოფილებს ზემოთ ხსენებულ პირობებს. კანონის მიზანია ისეთი სიტუაციის შექმნა, როდესაც სამშენებლო სამუშაოების ეფექტი იქნება უსაფრთხო, მოხმარებისთვის დაშვებული სამშენებლო ობიექტი. მოთხოვნების აღსრულებისთვის, საკმარისია ერთი კონტროლის ჩატარება, სამშენებლო მუშაობების დასრულების შემდეგ. იმ შემთხვევაში როდესაც პროექტანტის შეცდომის შედეგად, სამშენებლო ობიექტი არ აკმაყოფილებს ტექნიკურ ნორმებს, სამშენებლო საზედამხედველო ორგანომ არ უნდა დაუშვას მისი მოხმარებაში გადასვლა. სამშენებლო პროექტში დაშვებული შეცდომების გამო, პროექტანტმა შეიძლება სამოქალაქო პასუხისმგებლობაში მოხვდეს (ინვესტორის წინაშე), აგრეთვე პროფესიული (პროფესიული პალატის წინაშე).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 57 (ამჟამად: 76): ისტორიული შენობების ხელმისაწვდომობის რეალიზაციის არშესრულების ფაქტის დადგენა კონსერვატორული დაცვის გამო ხშირად ხდება თვითნებურიგზით, კონსერვატორულ სამსახურებთან კონსულტაციის გარეშე - აუცილებელია ისტორიულ შენობებში და კონსერვატორული დაცვით მოცული სივრცის	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** უკვე არსებული ობიექტების შემთხვევაში არის საშუალება მოიხმაროს პროცედურები, რომლებიც აღწერილია ინფრასტრუქტურის მინისტრის განკარგულებაში ტექნიკური პორიბების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს შენობები და მათი მდებარეობა: დაშენების, გაშენების, რეკონსტრუქციის და გამოყენების დანიშნულების ცვლილების დროს, მოთხოვნები შეიძლება დაკმაყოფილდეს სხვა ხერხით ვიდრე ეს განსაზღვრულია განკარგულებაში, სათანადო ერთეულის მიერ ტექნიკური ექსპერტიზის ან სამშენებლო და ხანძარსაწინააღმდეგო დაცვის ექსპერტის მიერ, შეთანხმებული შესაბამისი სავოევოდო სახელმწიფო სახანძრო სამსახურის მეთაურთან ან სავოევოდო სახელმწიფო სანიტარული ინსპექტორის ექსპერტიზის თანახმად. იმ შენობების შემთხვევაში, რომლებიც შეტანილია კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა სიაში ან როდესაც სივრცე მოცულია კონსერვატორის დაცვით

[1] სახალხო დამცველის მიმართვა ტრანსპორტის, მშენებლობის და საზღვაო ეკონომიკის მინისტრთან 2013 წ. 24 ივლისი (RPO/728520/13/IV/403.5 RZ)

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ინვესტიციების კონტროლის გაძლიერება აუცილებლობა, და აგრეთვე კონსერვატორული სამსახურებისთვის ტრენინგების უზრუნველყოფა შშმპ ხელმისაწვდომობის დარგში.	ადგილობრივი ზონირების გეგმის საფუძველზე, ექსპერტიზა, რომელზეც საუბარია ზემოთ, აგრეთვე მოითხოვს სავოევოდოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა კონსერვატორთან შეთანხმებას. გარდა ამისა, სამშენებლო კანონის თანახმად, სათანადო ორგანო ატარებს მშენებლობის კონტროლს, რათა დადგინდეს მისი შესაბამისობა სამშენებლო ნებართვაში დადგენილ პირობებთან. ეს კონტროლი მოიცავს საჯარო მოხმარების ობიექტების საცხოვრებელი სახლების შემოწმებას, შშმპ მიერ ობიექტის მოხმარებისთვის აუცილებელი პირობების უზრუნველყოფის განსაკუთრებით ეტლით მოსიარულე შშმპ.
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	პუნქტი 58-74 (ამჟამად: 77-95): სატრანსპორტო საშუალებებში და გადაადგილების გაადვილების შესახებ დებულებების პრაქტიკაში რეალიზების შესახებ ინფორმაციის არარსებობა.	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** სარკინიგზო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციული სამუშაოების ფარგლებში, უმეტეს ობიექტებისთვი გამოიყენება 2007 წ. 21 დეკემბრის კომისიის გადაწყვეტილება, რომელიც ეხება ინტეროპერაციის ტექნიკურ სპეციფიკაციის "პირი რომელსაც შეზღუდული აქვს გადაადგილების შესაძლებლობა" ასპექტის თავსებადობა ტრანსევროპული კონვენციონალური სარკინიგზო სისტემასთან და ტრანსევროპული მაღალი სიჩქარის რკინიგზის სისტემასთან, გადაწყვეტილება რომელიც კომპლექსურად აღწერს სარკინიგზო ტრანსპორტის მომსახურებების ობიექტების სრულფასოვანი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის პრობლემას. იმის გათვალისწინებით, რომ კომისიის გადაწყვეტილება არ ვრცელდება მთელ სარკინიგზო ქსელზე პოლონეთში, ინფრასტრუქტურის და განვითარების სამინისტრომ მოამზადა განკარგულების პროექტი რომელიც შეიტანს ცვლილებებს ტექნიკური პირობების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს სარკინიგზომშენებლობა და მათი მდებარეობა, რომელიც წარმოგვიდგენს ახალ მოთხოვნებს, რათა მოხდეს მგზავრთათვის მომსახურების ობიექტების სრული ხელმისაწვდომობა და ვალდებულება მათი ადაპტირების არსებულ ობიექტებთან, განკარგულების ძალაში შესვლიდან 25 წლის განმავლობაში. პროექტის წარედგინა ევროკომისიას. საგზაო მოძლაობის შესახებ კანონის შესაბამისად, შემცირებული მობილურობის მქონე შშმპ, რომელიც მართავს პარკირების ბარათით აღჭურვილი მანქანას

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		შეუძლია არ დაემორჩილოს ზოგიერთ საგზაო ნიშანს, რომელიც ეხება მოძრაობის აკრძალვას და გაჩერებას. ეს ეხება აგრეთვე ავტომანქანის მმართველს რომელსაც გადაყავს შემცირებული მობილურობის მქონე პირს აგრეთვე დაწესებულების მუშაკი რომელიც დაკავებულია შშმპ ზრუნვით, რეაბილიტაციით ან განათლებით, რომლებიც იმყოფებიან ამ დაწესებულები მზრუნველობის ქვეშ. ინფრასტრუქტურის მინისტრის აგრეთვე შინაგან საქმეთა და ადმინისტრაციის მინისტრის საგზაო ნიშნებისა და შუქნიშნების შესახებ განკარგულების თანახმად, უფლებამოსილი შეზღუდული მობილურობის მქონე შშმპ (რომელსაც პარკირების ბარათი აქვს) აგრეთვე მძღოლი რომელსაც გადაყავ ესეთი პირი იმ პირობით თუ დაიცავს განსაკუთრებულ სიფრთხილეს, შეუძლია არ დაემორჩილოს აკრძალვებს, რომლებუც გამოხატულია შემდეგი ნიშნებით: - B-1 „მოძრაობა აკრძალულია“, - B-3 "მექანიკური სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობა აკრძალულია, მოტოციკლის გარდა", - B-3a „ავტობულისი მოძრაობა აკრძალულია”, - B-4 „მოტოციკლის მოძრაობა აკრძალულია”, - B-10 „მოპედის მოძრაობა აკრძალულია”, - B-35 "დგომა აკრძალულია", - B-37 „დგომა აკრძალულია კენტ რიცხვებში”, - B-38 „დგომა აკრძალულია ლუწ რიცხვებში”, - B-39 "დგომა აკრძალულია". ზემოთხსენებული დებულებების შესრულების ანალიზის და კონტროლის შედეგები არარსებობს, ხოლო ავტომობილის მძღოლის მოქცევის შეფასება არსებულ წესებთან შეფარდებით და ამ წესების აღსრულება სათანადო საგზაო მოძრაობის კონტროლის ორგანოების კომპეტენციაშია - პოლიცია და ქალაქის დაცვის პოლიცია. (ეკ) 181/2011 განკარგულება აუტობუსის მგზავრების უფლებების შესახებ - წესების შესრულების ანალიზის და კონტროლის შედეგები არარსებობს, რომლებიც ეხება

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		საგზაო ტრანსპორტში გადაადგილების გაადვილებას, (ამგვარი კონტროლი არ იყო ჩატარებული). ცვლილების შესახებ კანონპროექტის პროექტის დირექტივები საგზაო ტრანსპორტის შესახებ ავტობუსის მგზავრების უფლებების ფარგლებში მიღებული იქნა 2013წ. 21 ნოემბერს მინისტრთა საბჭოს მიერ. ამჟამად მთავრობის ლეგისლაციური ცენტრი შეიმუშავებს კანონპროექტს. დირექტივების პროექტმა გაიარა საზოგადო კონსულტაციები (მათ შორის ორგანიზაციებთან რომლების საგზაო ტრანსპორტის ოპერატორებს აერთიანებს) აგრეთვე გამოქვეყნდა საჯარო ინფორმაციის ბიულეტენში ვებ გვერდზე ტრანსპორტის, მშენებლობის და საზღვაო ეკონომიკის სამინისტრო (ტმსეს) (ამჟამად ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო(იგს). სხვა საქმიანობა ოპერატორებსა და მგზავრებს შორის მოქმედი დებულებების ცოდნის გასავრცელებლად არ იყო წარმოებული. საგზაო მოძრაობის შესახებ კანონის თანახმად, ახალი მექანიკური სატრანსპორტო საშუალება რომელიც მწარმოებლის მიერ არის პოლონეთის ბაზარზე არის შემოტანილი, ექვემდებარება ავტომობილის ტიპის დამტკიცების (ომოლოგაცია) გავლას. დამტკიცების პროცედურის დროს ხდება ეკ დირექტივებით ან ეეკ გაერო დაწესებული ტექნიკური მოთხოვნების შემოწმება, იმისათვის რომ დამტკიცდეს, რომ მოცემული ავტომანქანის კონსტრუქცია და აღჭურვილობა უზრუნველყოფს საგზაო მოძრაობის მონაწილეთა სათანადო უსაფრთხოებას. ახალი ტიპის მანქანის, რომელიც განკუთვნილია შშმპ ტრანსპორტისთვის, შემოწმების ტესტებისას მოწმდება დამატებითი სავარძლების, სატარებლის, ეტლის და ასევე პანდუსის, პლათფორმების, ლიფტების და ეტლის ჩასატვირთი ასაწევის დამაგრებას. ტექნიკურ მოთხოვნები, რომლებიც უნდა დააკმაყოფილოს მანქანამ რომელიც განკუთვნილი ადამიანების ტრანსპორტისთვის, აგრეთვე შშმპ, მითითებულია: - ეეკ გაეროს Nr 107 დებულებაში, მანქანაში ეტლის შესაყვანი რამპის შესახებ, - ეეკ გაეროს Nr 21 დებულებაში ან 74/60/ ეეთ დებულებაში, შშმპ ტრანსპორტირებისას მანქანის შიდა აღჭურვილობის შესახებ, - 2001 წ. 20 ნოემბრის ევროპარლამენტის და საბჭოს 2001/85/WE დებულება რომელიც ეხება მანქანებს, რომლითაც ტრასპორტირებულია მგზავრები და რომლებსაც მძღოლის ადგილის გარდა 8 ადგილზე მეტი აქვთ.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ავტომობილი რომელიც განკუთვნილია შშმპ ტრანსპორტისთვის რომელიც მოხმარებაში იმყოფება, აგრეთვე ექვემდებარება შემოწმებას ტენიკური დათვალიერების დროს, რომლის დროსაც შემმოწმებელი კარებების, რამპის, ამწევის, ინვალიდის ეტლის დამაგრების არეთვე სიგნალიზაციის და სპეციალური აღჭურვილობის ტექნიკურ მგომარეობას ამოწმებს. მიმდინარეობს მუშაობა, რომელიც მიზნად ისახავს არსებული დებულებების გავრცელებას, რომლებიც ეხება სამგზავრო ხომალდების პროექტირებას და ექსპლუატაციას უფროსი პირების და შშმპ მოთხოვნების გათვალისწინებით, რომლებზეც საუბარია 2009წ. 6 მაისის ევროპარლამენტის და საბჭოს დირექტივაში 209/45/WE სამგზავრო ხომალდების უსაფრთხოების წესებისა და ნორმების შესახებ. ნახსენები დირექტივა ხორციელდება ტექნიკურ დებულებებში დაწესებულებების, რომლებიც მონიტორინგ უწევენ ხომალდების მშენებლობასა და ექსპლუატაციას.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 59 (ამჟამად: 78): ტრანსპორტის, მშენებლობის და საზღვაო ეკონომიკის მინისტრის განკარგულებაში ტექნიკური პირობების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს საგზაო საინჟინრო ობიექტები და მათი მდებარეობა, არ არის გადაწყვეტები, რომლებიც გაზრდიდა ხელმისაწვდომობას რაზც განისაზღვრება ფეხით მოსიარულესათვის მისასვლელებზე სპეციალური სტრუქტურის მქონე ფილებით, რომლებიც ფეხით ცნობადია უსინათლო პირებისთვის.	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** საინჟინრო ობიექტების ადაპტირებას შშმპ მოთხოვნებუსთვის უზრუნველყოფს კანონი მშენებლობის შესახებ. მისი ძალით "სამშენებლო ობიექტი მასთან დაკავშირებულ სამშენებლო აღჭურვილობასთან ერთად საჭიროა, სავარაუდო მოხმარების დროის გათვალისწინებით, დაპროექტდეს და აშენდეს კანონში მითითებული წესის მიხედვით, მათ შორის ტექნიკურ-სამშენებლო, აგრეთვე ტექნიკური ცოდნის თანახმად, რომელიც უზრუნველყოფს აუცილებელ პირობებს შშმპ (განსაკუთრებით ეტლით მოსიარულე) მიერ საჯარო ობიექტების და საცხოვრებელი სახლების მოხმარებისთვის". ტრანსპორტისა და საზღვაო ეკონომიკის მინისტრის განკარგულება ტექნიკური პირობების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდეს საგზაო საინჟინრო ობიექტები და მათი მდებარეობა განსაზღვრავს ძირითად პარამეტრებს, რომლებიც უნდა დააკმაყოფილოს საგზაო საინჟინრო ობიექტებმა, რომელიც არის აუცილებელი მინიმუმი იმისათვის რომ უზრუნველყოფილიყოს მოხმარების პირობები შშმპ მოთხოვნების გათვალისწინებით. ჩანაწერის არარსებობა ფეხით მოსიარულეთათვის სპეციალური სტრუქტურის მქონე ფილებით, რომლების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ამოცნობაც შეუძლიათ უსინათლო პირებს, მისასვლელების დაგების საშუალების შესახებ, არ კრძალავს ასეთი გადაწყვეტების მოხმარებას პრაქტიკაში. კონკრეტული გადაწყვეტების შერჩევა, რომლებიც შეიძლება გამოიყენოს ამა თუ იმ ობიექტზე, დამოკიდებულია პროექტანტზე, რომელსაც შეუძლია გაითვალისწინოს სოციალური გამოკითხვების დრო მიღებული შედეგები.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 78-81 (ამჟამად: 100-103): სახალხო დამცველი ადმინისტრაციისა და ციფრიზაციის მინისტრთან მიმართვაში, ხაზი გაუსვა ინვალიდი პირის მიერ საფოსტო მიღებისას ხელის მოწერის ფაქტს. კანონით გათვალისწინებული საფოსტო დებულებების შემცვლელი მეთოდები ყოველთვის არ იძლევიან საფოსტო მიწოდების ეფექტს საშუალებას მესამე პირის მონაწილეობის აუცილებლობის გამო. ადრესატს ყოველთვის არ შეუძლია ისარგებლოს სხვა პირის დახმარებით, რაც ამართლებს ცვლილებებს კანონში. სამინისტრო საფოსტო კანონის შეცვლის ინიციატივით გამოვიდა, რომელიც მისცემდა გადამცემს საშუალებას დაადასტუროს რეგისტრირებული წერილის/ამანათის გადაცემის	**ადმინისტრაციისა და დიგიტალიზაციის სამინისტრო:** შესაძლოა ფოსტის შესახებ კანონის შევსება დებულებებით, რომლებიც იძლევა საშუალებას რეგისტრირებული გზავნილის მიღების დადასტირებას ასეთი გზავნილის მიმტანის მიერ მითითებებით - ადრესატის ხელმოწერის არარსებობის მიზეზის. ამგვარი გადაწყვეტა შეეხება მხოლოდ შშმპ, რომლებსაც არ შეუძლიათ დამოუკიდებლად მოაწერონ ხელი და არ შეუძლიათ ისარგებლოს მესამე პირის დახმარებით. დღეისათვის, ადმინისტრაციისა და დიგიტალიზაციის სამინისტროში მიმდინარეობს მუშაობა საბოლოო ცვლილებების განსაზღვრაზე. ნოველიზაციასთან დაკავშირებული ლეგისლაციური სამუშაოები უნდა დაიწყოს ყველაზე გვიან 2014 წ. II კვარტალში.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ფაქტი ადრესატის ხელმოწერის არარსებობის მიზეზეის მითითებით. ეს შემოთავაზება გაზრდის შშმპ დამოუკიდებლობას და საფოსტო სერვისების ფარგლების გაზრდას შშმ პირთათვის.	
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 80 (ამჟამად: 102): - საფოსტო დაწესებულებების ადაპტაციის ფარგლები იწვევს ეჭვს - სათანადო იქნება საფოსტო დაწესებულებების ხელმისაწვდომობის აუდიტის ჩატარება დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ, რათა დადგინდეს ხელმისაწვდომობის ფაქტიური დონე, შეზღუდულების ყველა ჯგუფის გათვალისწინებით, - ადაპტაციად არ შეიზლება ჩაითვალოს ღილაკის მონტაჟი და შშმ პირის მომსახურება "ღია ცის ქვეშ", - მონაცემების არარსებობა თუნდაც ერთი საფოსტო დაწესებულების ადაპტაციის შესახებ ყრუ და სმენადაქვეითებულთა მომსახურებისთვის.	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** 2003 წ. 24 სექტემბრის ინფრასტრუქტურის მინისტრის განკარგულება გაუქმდა 2014 2 იანვრიდან ფოსტის კანონის საფუძველზე. კანონის თანახმად, სათანადო კომუნიკაციის საკითხების მინისტრი, სამშენებლო, ადგილობრივი დაგეგმვის, ზონირების და საცხოვრებლების საკითხების სათანადო მინისტრთან კონსულტაციით განკარგულების გზით განსაზღვრავს, პირობებს რომელიც უნდა დააკმაყოფილოს საფოსტო ყუთებმა და მათმა მდებარეობამ, ასევე საფოსტო ოპერატორებისთვის წვდომა საფოსტო ყუთებთან, საფოსტო ოპერატორებისთვის საფოსტო ყუთებთან წვდომის უზრუნველყოფის გათვალისწინებით. **ადმინისტრაციისა და დიგიტალიზაციის სამინისტრო:** პოლონეთის ფოსტა, როგორ არჩეული ოპერატორი, ვალდებულია უზრუნველყოს შშმპ მომსახურების პირობები, რომლებიც განსაზღვრულია კანონში ფოსტის შესახებ. მიუხედავად ტექნიკური პირობების დაკმაყოფილების ვალდებულებისა, ს.ს. პოლონური ფოსტა, შშმპ მართებული მომსახურების მიზნით, აწარმოებს თავისი თანამშრომლების სისტემატიურ ტრენინგებს ამ სფეროში. ს.ს. პოლონური ფოსტა აწარმოებს სოციალურად პასუხისმგებელ საქმიანობას და სმენა დაქვეითებული და ყრუ პირებისთვის მომსახურებებით სარგებლობის გაადვილების გათვალისწინებით, 2013 წ. დაიწყო პილოტაჟი პროგრამის, რომლის მიზანიც არის ამ ჯგუფის პირებისთვის მომსახურებების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება. პილოტაჟი მდგომარეობს საფოსტო დაწესებულებებში დამონტაჟებული ვიდეოფონის ფუნქციონირების შემოწმება - დანადგარის, რომლის მეშვეობითაც ყრუ-მუნჯ და სმენადაქვეითებული კლიენტებს შეუძლიათ ესაუბრონ ფოსტის თანამშრომელს ონლაინ ჟესტური ენის თარჯიმნის სისტემის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მეშვეობით. ამჟამად ყრუ-მუნჯი და სმენადაქვეითებული კლიენტებს მომსახურებისთვის არავერბალური კომუნიკაციის სისტემის დანადგარის პილოტირება მიმდინარეობს ვარშავის 15 საფოსტო ოფისში (Pl. Trzech Krzyży 13), რომელიც მდებარეობს ყრუ-მუნჯთა ინსტიტუტის მეზობლად. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ინფორმაცია იქნა განთავსებული ანგარიშში (104 პუნქტ.).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 82 (ამჟამად: 105): ინფორმაცია პოლონეთის ეროვნული ბანკის მოქმედებების შესახებ, ყრუ და სმენადაქვეითებულთა სასარგებლოდ	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ანგარიში შევსებულ იქნა ამ ინფორმაციით (106 პუნქტ.).
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 82 i 178 (ამჟამად: 105 i 213): არ არის სიმართლე 178 მუხ. მოხსენებული განცხადება, რომ არ არსებობს არანაირი ფორმალური შეზღუდვა შშმ პირთათვის საჯაროდ ხელმისწვდომი მომსახურებების და	**ფინანსთა სამინისტრო:** პირველ რიგში საჭიროა მოიხმაროს ინსტრუმენტები, რომლებიც საშუალებას იძლევა განხორციელდეს ე.წ. "დბილი კანონმდებლობა" ამ სფეროში, ხოლო შემდეგ, ესე განხორციელებული გადაწყვეტების შეფასების შემდეგ, საჭიროა შეფასდეს კანონმდებლობითი ჩარევის აუცილებლობა. ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდის შეფასებაშ ნახსენები "კარგი პრაქტიკა" რომლებიც შემუშავებულ იქნა პოლონეთში საბანკო საზოგადოების მიერ, არის პირველი

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	დანადგარების ხელმისაწვდომობში. მაგალითან არ არის უზრუნველყოფილი საბანკო სერვისების (ბანკომატი, ინტერნეტ საბანკო სერვისები) ხელმისაწვდომობა უსინათლო პირთათვის - საქელმწიფომ საკმარისად არ იზრუნა იმისათვის, რიმ უზრუნველყოს რაციონალური გაადვილებები რომლებიც მოხსრიან შეზღუდვებს სერვისებისა და დანადგარების ხელმისაწვდომობაში. რაპორტის 82 პუნქტ. მითითებული დოკუმენტი "კარგი პრაქტიკები" , რომელიც შეიცავს რეკომენდაციებს ფინანსური დაწესებულებების მიერ შშმ პირთა მომსახურების შესახებ, არ არის საკმარისი ინსტრუმენტი იმისათვის რომ უზრუნველყოფილი იყოს საბანკო სერვისების სრული და თავისუფალი ხელმისაწვდომობა, ამას უნდა მოჰყვეს ზოგადად მოქმედი წესების დანერგვა. საბანკო სერვისების ხელმისაწვდომობის შეზღუდულობასთან დაკავშირებით 2013 წ. 13	ამგვარი დოკუმენტი გამოცემული პოლონეთის ბანკების გაერთიანების მიერ ბანკებთან და შშმპ საზოგადოებასთან შეთანხმებით. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ანგარიშის 178 პუნქ. (ამჟამად 213), ფინანსთა სამინისტროს შემოთავაზებით, "ფორმალური შეზღუდვები" შეიცვალა "იურიდიულ შეზღუდვებზე".

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	დეკემბერს ჰაუდფ-მა მიმართა პოლონეთის ბანკების გაერტიანების თავმჯდომარეს ინფორმაციის მოწოდების თხოვნით, არიან თუ არა აღჭურვილი ბანკომატები და საგადასახადო ტერმინალები უსინათლო და სუსტი მხედველობის მქონე პირთა მიერ მათი თავისუფლად მოხმარებისთვის[2]. მიმართვაში ჰაუდფ ხაზი გაუსვა 2013 წ. აპრილში შშმპ უფლებების საკითხების კომიტეტის მიერ გაცემულ შეფასებას nr CRPD/C/9/1/2010. კომიტეტმა დაადგინა, რომ ბანკომატებით გამოყენებული საბანკო მომსახურებების ხელმისაწვდომობის არარსებობა უსინათლო ან სუსტი მხედველობის მხონე პირთათვის, არღვევს კონვენციის 9 მუხ. 2 პუნქტ. ბ ქვეპუნქტს. ეს დარღვევა გამოიხატება იმაში, რომ უნგრეთმა (ქვეყანა კონვენციის მხარე) არ მიღო ზემები ინისათვის რომ აღმოფხვროს შშმპ	

[2] 2013 წ. 13 დეკემბრის HFPC-ს წერილი (4941/2013/ART.32/DP/JJA) dostęp: http://www.hfhrpol.waw.pl/dyskryminacja/images/ZBP2.pdf

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	დისკრიმინაცია საბანკო დაწესებულებების მხრიდან და მისცეს შესაძლებლობა ისარგებლონ საბანკო სერვისებით რომლებიც ხორციელდება ბანკომატის მეშვეობით, იმიტომ რო უნგრული ბანკომატები არ იყო აღჭურვილი Braille-ის ანბანის ღილაკებით ან აუტიო ინსტრუქციით. მიუხედავათ იმისა, რომ პოლონეთმა არ ღიარა კომიტეტის იურისდიქცია, ხსენებული შეფასება ადგენს უსინათლო ან სუსთი მხედველობის მქონე პირების დაცვის სტანდარტს, რომელიც უნდა დაიცვას კონვენციის ყოველა სახელმწიფომ. გარდა ამისა, კომიტეტის შეფასებიდან შეიძლება შემდეგი აზრის გამოტანა, რომ სახელმწიფო ვალდებულია შემოიღოს საბანკო სერვისების ხელმისაწვდომობის მინიმალური სტანდარტი, მათ შორის ბანკომატის სერვისების, უსინათლო და სუსტი მხედველობის მქონე პირთათვის, რომელიც ამ პირებს მისცემს საშუალებას დამოუკიდებლად	

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ისარგებლონ საბანკო დაწესებულებების სერვისებით. ქვეყნები ვალდებულები არიან იბრძოლონ შშმპ დისკრიმინაციის წინააღმდეგ არა მარტო სახელმწიფო-მოქალაქის ურთიერთობაში, აარამედ კერძო სამართლებრივ ურთიერთობებში.	
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 86 (ამჟამად: 109): - იმფორმაციის არასაკმარისი რაოდენობა ბროშურაში "უნივერსალური პროექტირება. კონცეფციის განმარტება", შედეგი, საჭიროა უნივერსალური პროექტირების სახელმძღვანელოს შექმნა, - სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების მხარდაჭერა შშმ პირთათვის მეგობრული და უნივერსალური პროექტირების პრინციპებთან შესაბამისი გადაწყვეტების კვლევაში, შემუშავებაში და განხორციელებაში, - კერძო და საჯარო დაწესებულებების მხარდაჭერა პროექტირებაში, განვითარებაში,	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** ეროვნული სივრცითი განვითარების კონცეფცია 2030 განსაზღვრავს ქმედებებს ძირითად მიმართულებას კონცეფციის 6 მიზნის "სივრცითი წესრიგის აღდგენა და კონსოლიდაცია" რეალიზებასთან დაკავშირებით, რომელთა შორის იყო ღონისძიება 2.1 "საჯარო ინტერესის დაცვა", რომლის ფარგლებშიც გათვალისწინებულ იქნა არქიტექტონული და ურბანული ადაპტირების აუცილებლობა შშმპ მოთხოვნებისთვის. კონცეფციის განხორციელება ხდება მინისტრთა საბჭოს მიერ 2013 წ. 4 ივნისს მიღებული სამოქმედო გეგმის მოქმედებიშთვის კონცეფცია 2030-ის განხორციელებისთვის, სამშენებლო კანონის კოდიფიკაციურ კომისიასთან თანამშრომლობით. გარდა ამისა, ეროვნული საქალაქო პოლიტიკის პროექტზე მუშაობის ფარგლებში, არის შემთავაზება რეკომენდაციის ფორმულირება სივრცის ჩამოყალიბებისთვის, განსაკუთრებით საჯარო სივრცის, უნივერსალური პროექტირების(პროექტირება ყველასთვის) პრინციპების თანახმად, ადაპტირების საჭიროების ან სპეციალიზირებული პროექტირების გარეშე. გამოწვევების ინტენსიფიკაციასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ღებულობს ისთი ქალაქების ჩამოყალიბება და შენობების პროექტირება, რომლებიც მეგობრული და ხელმისაწვდომი ყველა მომხმარებლისთვის, განსაკუთრებით შშმპ, ხანდაზმული პირებისთვის, ბავშვიანი ოჯახებისთვის და ა.შ. ეს ნიშნავ რიგი საკითხების გათვალისწინებას: ბორდიურების სიმაღლის, საკომუნიკაციო ხაზების სათანადო ნიშნები,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ტექნოლოგიების და ინფორმაციული-კომუნიკაციური სისტემების წარმოებაში და დისტრიბუციაში, ისე რომ პროექტირებული იყოს უნივერსალური პროექტირების პრინციპების თანახმად და ისე რომ ფართოდ იყოს ხელმისაწვდომი ყველაზე დაბალი ღირებულებით, - ეროვნულ პროფესიულ ჩარჩოში სავალდებული თემის უნივერსალური პროექტირება და შშ საკითხის შემოღება, - Access Oficer-ის შემოღება, რომლის დავალებაც იქნება რეალიზებული ობიექტების და სივრცის ხელმისაწვდომობის შეფასება ინვესტიციური პროცესის დასაწყისიდან, - საჯარო მოხმარების სივრცისა და ობიექტების ხელმისაწვდომობის მონიტორინგის შემოღება.	შენობებში შესასვლელების, სანიტარულ კვანძების, ჰორიზონტალური და ვერტიკალური კომინიკაციის, ლიფტების, პანდულების, დაცურების საწინააღმდეგო საფენის, მოსასვენებელი ადგილების და სხვა. უნივერსალური პროექტირების პრობლემატიკა, განსაკუთრებით სატრანსპორტო საშუალებების და საჯარო მომსახურებების ხელმისაწვდომობის სტანდარტების შემოღება არის სამშენებლო კანონის საკოდიფიკაციო კომისიის ანალიზის საგანი, რომელიც ამზადებს ურმანულ-სამშენებლო კოდექსის პროექტს. **მეცნიერებისა და უმაღლესი განათლების სამინისტრო:** 2011 წ. 1 ოქტომბერს ძალაში შევიდა უმაღლესი განათლების შესახებ კანონის ნოველიზაცია. რეფორმის პროცესში უმაღლესმა საგანმანათლებლო დაწესებულებებმა მიიღეს ავტონომი და განათლების განხორციელების თავისუფლება. აქტი განსაზღვრავს განათლების სტანდარტებს, როგორც სწავლების წესების კრებულს, მხოლოდ მასწავლებლის პროფესიის შემსრულებელი სტურენტებისთვის და პროფესიებისთვის, რომელთათვის ცოდნის მიღების პროცესი და მათი ეფექტი განსაზღვრულია ევრო კავშირის დებულებებში (მათ შორის არქიტექტორის პროფესია). ფაკულტეტი, რომელიც დაკავშირებულია სამშენებლო გარემოსთან დაკავშირებული ცოდნის მიღებასთან უპირველეს ყოვლისა არის "არქიტექტურა". სწავლების შინაარსი ამ ფაკულტეტზე განსაზღვრული იქნა მეცნიერებისა და უმაღლესი განათლების მინისტრის 2011 წ. 29 სექტემბრის დებულებებში ვეტერინარიულ და არკიტექტურილ ფაკულტეტებზე სწავლების შესახებ. პირველი საფეხურის კურსდამთავრებულთა კვალიფიკაციებში ჩამოითვალა - ადამიანის გარემოს შექმნა მისი გამოყენების საჭიროებების მიხედვით - შშმპ გათვალისწინებით, ხოლო მეორე საფეხურის კირსდამთავრებულებისთვის - უნარი არქიტექტონული ობიექტების პროექტების შემუშავების პროცედურების გამოყენება, სოციალური, ფუნქციონირების პრობლემების გადაჭრის, სამომხმარებლო, სამშენებლო, კონსტრუქციული, ინჟინრული და ტექნოლოგიური ასპექტების გათვალისწინებით, იმ დონემდე როდესაც უსაფრთხოება და მოხმარების კომფორტი, მათ შრის შშმპ იქნება

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		უზრუნწელყოფილი. სასწავლებლები დამოუკიდებლად შეიმუშავებენ განათლების პროგრამებს, რომლებიც შექმნილია ე.წ. უმაღლესი სასწავლებლებისთვის ეროვნული კვალიფიკაციური ჩარჩოების გათვალისწინებით, რომლებიც აისახება სწალების შედეგებში. სწავლების ეფექტების აღწერა აღნიშნულია 2011 წ. 2 ნოემბრის განკარგულებაშ უმაღლესი სასწავლებლებისთვის ეროვნული კვალიფიკაციური ჩარჩოების საქმეში, რომელიც განსაზღვრავს სწავლების რვა სფეროს და სწავლების დამატებით აღწერას, რომელსაც მიყავს ინჟინრის კომპეტენციის მიღებამდე. ფაკულტეტები რომლებიც დაკავშირბულია გაშენებული გარემოს შექმნასთან იმყოფებიან ტექნიკური მეცნიერებების სფეროში, ეფექტების აღწერის გამოყენებასთან საინჟინრო კომპეტენციების მისაღებად. განათლების ეფექტი განსაზღვრავს, კურსდამთავრებულის მიერ იმ ცოდნის ქონას, რომელიც აუცილებელია სოცილური, ეკონომიური, იურიდიული და სხვა არატექნიკური პირობების გასაგებად, ფუნქციონირების ხერხის კრიტიკული ანალიზის შესრულების უნარი, და ასევე არსებული ტექნიკური გადაწყვეტების შეფასება, განსაკუთრებით ობიექტის აღჭურვილობის, სისტემების, პროცესების და მომსაქურებების. გარდა ამისა, კურსდამთავრებული იღებს ცოდნას განვითარების ტრენდების და უახლესი მნიშვნელოვანი მიღწევების შესახებ მისი ფაკულტეტისთვის და მასთან დაკავშირებულ სათანადო მეცნიერებების სფეროში არგეთვე გააჩნია ზოგადი ცოდნა მისი ფაკულტეტისთვის დამახასიათებელი სტანდარტების და ნორმების შესახებ. სასწავლებლებს ასევე აქვს შესაძლებლობა შეავსონ დამატებითი პროგრამის შინაარსი ისე, რომ ყველა სტუდენტი მიაღწია სწავლის მოსალოდნელი შედეგები. ასე რომ, სასწავლებელს აქვს საშუალება, იმისა რომ სწავლების პროგრამა შეივსოს, პროექტირებული ობიექტების მომხმარებლების გადმოსახედიდან მნიშვნელოვანი - აგრეთვე შშმპ, უნივერსალური პროექტირების პრინციპებით. მეცნიერებისა და უმაღლესი განათლების მინისტრის განკარგულება უმაღლესი განათლებსთვის ეროვნული კვალიფიკაციის ჩარჩოების შესახებ დაწვრილებით არ განსაზღვრავს შშმპ დაკვშირებულ საკითხებს, არც ერთ მის მიერ აღწერილ განათლების ეფექტში. ამ სფეროში სწავლების ეფექტები შეიძლება იყოს

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დამოუკიდებლად რეალიზებული სასწავლებლების მიერ მათი თითოეული პროგრამისთვის განსაზღვრის გზით, რაც გამომდინარეობს სასწავლებლის პროგრამული ავტონომიიდან. ეროვნული კვალიფიკაციის ჩარჩოებში (ეკჩ) ესე კონკრეტული საკითხების შემოღება როგორიცაა უნივერსალური პროექტირება და ინვალიდობასთან დაკავშირებული საკითხები, ეკჩ-ს ძალიან საერთო ხასიათის გამო, იქნებოდა არასისტებული ხასიათის გადაწყვეტა. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** დამატებითი ინფორმაცია ღონისძიებების შესახებ, შეიცავს ანგარიში (111-113 პუნქტ.).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	მუხ. 13: სამართლებრივი ინფორმაციის შეზღუდული ხელმისაწვდომობა შშმ პირთა შესაძლებლობებისთვის მორგებულ ფორმაში	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ნახეთ განმარტება რომელიც ეხება შენიშვნებს 3-5 პუხ. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** PFRON-ი, რომელსაც გააჩნია ზუსტად განსაზღვრული კომპეტენციები, არ აწარმოებს უშუალო იურიდიულ კონსულტაციებს. ფონდის სახსრებიდან ფინანსდება პროექტები, რომლებიც რეალიზებულია არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ რეაბილიტაციის(...) კანონის 36 მუხ. ფარგლებში, მათი ნაწილი ახორციელებენ მიზნებს, რომლებიც დაკავშირებულია შშმ პირთათვის იურიდიულ კონსულტაციებთან - პროგრამის მიზნის ფარგლებში: "უზრუნველყოს ინფორმაციის და სპეციალიზირებული მომსახურებების ხელმისაწვდომობა შშმპ". კონკურსში XIII, ამოცანების შეკვეთაზე, 2014-2015 წლებში შეტანილ იქნა 41 განცხადება ინფორმაციული და საკონსულტაციო პუნქტების რეალიზებაზე (მათ შრის იურიდიული კონსულტაციების). **იუსტიციის სამინისტრო:** კონსტიტუცია და კანონმდებლობა ჩვეულებრივ არ ზღუდავს სასამართლო უფლებით სარგებლობის შშმ პირთათვის. ისევე როგორც სამოქალაქო ასევე სისხლის სამართლის პროცედურა შეიცავს დებულებებს რომლებიც უადვილებენ მათ პროცესში მონაწილეობას. სისხლის სამართლის პროცესში, დაზარალებული პირის უფლებები, თუ ის მოუხერხებელი პირია, განსაკუთრებით ასაკის ან ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო, შეიძლება შეასრულოს პირმა, რომლის მზრუნველობის ქვეშ იმყოფება

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დაზარალებული. ამგვარი გადაწყვეტები იხმარება აგრეთვე საგადასახადო საჯარიმო პროცესში და პროცესებში დარღვევის შესახებ. სოსხლის სამართლის კოდექსის თანახმად ბრალდებულის უნდა ჰყავდეს დამცველი თუ ის არის ყრუ, მუნჯი ან უსინათლო, ან როდესაც არსებობს საფუძვლიანი ეჭვი მისი შეურაცხადობის. ბრალდებულ უნდა ჰყავდეს დამცველი მაშინაც, როდესაც სასამართლო ჩათვლის ამას აუცილებლად, არსებული ვითარების გამო, რომელიც უშლის დაცვას. სამოქალაქო პროცესში, უფლებამოსილი პირის დანიშვნა (ადვოკატის სახელმწიფო ხარჯზე) დაკავშირებულია სასამართლო გადასახადებუდან განთავისუფლებასთან ან განცხადების შეტანასთან, რომლისგანაც გამომდინარეობს, რომ მხარეს არ შეუძლია დაფაროს ადვოკატის დასაქირავებელი ხარჯები თავისი და თავისი ოჯახისთვის შეზღუდვის გარეშე (სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი 117 მუხ.). თუ მხარე სასამართლოს მიერ განთავისუფლებული იქნა სასამართლო ხარჯებისგან (თუნდაც ნაწილობრივ), აქვს უფლება შეიტანოს განცხადება მისთვის ადვოკატის დადგენაზე. სასამართლო მხარეს დაუდგენს ადვოკატს ან იურისტს, იმ შემთხვევაშ როდესაც მხარე რომელსაც შეაქვს განცხადება არის მოუხერხხებელია, უჭირს დამოუკიდებლად საპროცესე მოქმედებების შესრულება ან როდესაც საქმე ფაქტობრივად ან იურიდიულად რთულია. პრაქტიკაში უსინათლო პირებისთვის მართლმსაჯულებისთვის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა გართულებულია, იურიდიული ინფორმაციის ბრაილის შრიფტში არარსებობის გამო. ამ შეზღუდულობის აღმოფხვრისთვის არ არის აუცილებელი ცვლილებები კანონში. იუსტიციის მინისტრი მიმართავს სასამართლოების თავჯდომარეებს რათა შემუშავდეს საჯაროდ ხელმისაწვდომ სწავლებების (მითითებებს) მხარეებისთვის რომლებიც წარსდგებიან სასამართლოს წინაშე პროფესიონალი წარმომადგენელის გარეშე, ფორმით რომელიც აგრეთვე სათანადოა უსინათლო პირისთვის.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა	პუნქტი 108 (ამჟამად: 138): მოქალაქეთა საკონსულტაციო ოფისები არ არის მომზადებული ინფორმაციის მიწოდებისთვის	**მოქალაქეთა საკონსულტაციო ბიუროების გაერთიანება:** მოქალაქეთა საკონსულტაციო ბიუროების მთელ ქსელში აუცილებელი სტანდარტია შშმპ ხელმისაწვდომობის გაადვილება და მისწრაფება ბარიერების რაოდენობის შემცირებისკენ. როგორც არასამთავრობო ორგანიზაციას

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ასოციაცია	ჟესტური ენის თარჯიმნის დახმარებით ან უშუალოდ ჟესტურ ენაზე	გაერთიანებას არ აქვს საკმარისი რესურსები, რათა გაუმკლავდეს სხვადასხვა შეზღუდვების მქონე პირების საჭიროებებს, მაგრამ გაერთიანაება მზად არის ითანამშრომლოს სხვა შშმპ ორგანიზაციებთან და სიამოვნებით მიიღებს მოხალისეებს რომლებიც ფლობენ ჟესტურ ენას.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 121 (ამჟამად: 153): სოციალური დახმარების სახლებში მყოფ ქმედუუნარო პირებზე სასამართლოს კონტროლის არარსებობა - ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლომ *Kędzior p. Polsce* საქმეში (საჩივარიnr 45026/07) დაადგინა, რომ ქმედუუნარო პირის განთავსება სოციალურ დაწესებულებაში სასამართლოს კონტროლის გარეშე არ შეესაბამება თავისუფლების აღკვეთის შესახებ დებულებებს და არღვევს სამართლიანი სასამართლო განაჩენის გამოტანის უფლებას. სასამართლომ ხაზი გაუსვა იმას, რომ აუცილებებია ქმედუუნარო პირს მიენიჭოს უფლება შეიტანოს განცხადება ქმედუუნარომის მოხსნის ან შეცვლის შესახებ. განაჩენი ამ საქმეში ჯერკიდევ არ იქნა შესრულებული პოლონეთის მიერ.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ინფორმაცია ლეგისლაციური მუშაობების შესახებ, რომლებიც უზრუნველყოფენ კეჯიორის (Kędzior) საქმეში განაჩენის შესრულებას მოთავსებულია ანგარიშის 126 პუნქტ. (ამჟამად 160), ინფორმაცია იქნება აქტუალიზირებული უწყებათაშორის კონსულტაციები განმავლობაში, რომლებიც ჩატარდება ანგარიშის მინისტრთა საბჭოს წინაშე წარდგენამდე.
ფონდი რეგიონული	პუნქტი 135 (ამჟამად: 170): არ არის	**იუსტიციის სამინისტრო:**

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
განვითარების ინსტიტუტი	საკმარისი რაოდენობა ადგილების სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში რომელიც ადაპტირებულია შშმ პატიმრებისთვი უამრავი საჩივარი იგზავნება ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოში შშმპ მიერ რომლებიც სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში იხდიან სასჯელს, პატიმრები საკნების გადატვირთვს, ძალიან პატარა საკნებს და პატარა სანიტარულ კუთხეებს ახსენებენ რომლებითაც არ შეუძლიათ დამოუკიდებლად ისარგებლონ აგრეთვე ჩივიან ერთი დაწესებულებიდა მეორეში ტრანსპორტირების ცუდ პირობებზე (საქმე დ.გ. პოლონეთის წინააღმდეგ 2013 წ. 12 თებერვალი) სასამართლოს მიაჩნია, რომ მოსარჩელის ციხის პირობებში გაჩერება სათანადო სამედიცინო მომსახურების და დახმარების გარეშე არის არაჰუმანიტარული მოპყრობა (საქმე კოპრიკოვსკი პოლონეთის წინააღმდეგ 2009 წ. 3 თებერვალი).	ციხის სამსახურის ცენტრალური მართველობის შეფასებით, ფონდი რეგიონალური განვიტარების ინტიტუტის შენიშვნა არის უსაფუძვლო და არ ითვალისწინებს აქტუალურ მონაცემებს. პენიტენციალურ ორგანიზაციულ ერთეულებში თანდათანობით, რეალური საჭიროებების მიხედვით, შშმპ არქიტექტურული ბარიერების აღმოფხვრა უკავე არსებულ და მშენებარე ობიექტებშ და ასევე მათთან არსებულ სივრცეში. 55 პონიტეციალურ დაწესებულებაში ფუნქციონირებ შშმპ რომლებიც გადაადგილდებიან ეტლზე გამოყოფილი საკნები. დაკავების ადგილებიდან და ციხეებიდან ინფორმაციის ანალიზის შედეგებიდან გამომდინარეობს, რომ არსებობს 162 ადგილი ეტლით მოსიარულე პატიმრებისთვის. როგორც სისტემა Noe.NET-ისგან გამომუშავებული მონაცემებიდან გამომდინარეობს (სატრანსპორტო კრიტერიუმზე დაყრდნობით) დაკავების ადგილებსა და ციხეებში ამჟამად (2014 წ. თებერვალი) იმყოფება 59 ეტლით მოსიარულე პირი. მონაცემები შეძლუდული ფიზიკური შესაძლებლობების მქონე პირების შესახებ (რომლებიც გადაადგილდებიან ეტლის ან იდაყვის ყავარჯენის მეშვეობით) 2012 და 2013 წ.: - 2012 წ. აგვისტოს სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში იმყოფებოდა 45 ადამიანი რომელიც სარგებლობდა ივალიდის ეტლით და 293 პირი რომელიც სარგებლობდა იდაყვის ყავარჯენით, - 2013 წ. თებერვალს სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში იმყოფებოდა 50 ადამიანი რომელიც სარგებლობდა ივალიდის ეტლით და 285 პირი რომელიც სარგებლობდა იდაყვის ყავარჯენით, - 2013 წ. სექტემბერს სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში იმყოფებოდა 58 ადამიანი რომელიც სარგებლობდა ივალიდის ეტლით და 285 პირი რომლებსაც მიეცათ ტრანსპორტის კრიტერიუმი "გადაადგილდება ინვალიდის ეტლით". რაც შეეხება ოთახების ადაპტირებას, რომლებიც განკუთვნილია შეზღუდული მოძრაობის მქონე მსჯავრდებულებისთვის, ყველა ახალი აშენებული ობიექტი რეალიზებული იყო სამშენებლო კანონის 5 მუხ. 1 პუნქტ. 4 ქვეპუნქ. თანახმად, ყველა იმ შეზღუდვის გათვალისწინებით, რომელზეც საუბარია

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ინფრასტრუქტურის მინისტრის განკარგულებაში ტექნიკური პირობების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეესაბამებოდესშენობები და მათი მდებარეობა. ეს განკარგულება განსაზღვრავს ტექნიკურ პირობებს, რომელსაც უნდა შეესაბამებოდეს შენობა და მასთან დაკავშირებული მოწყობილობები, სამშენებლო ნაკვეთის მდებარეობის პირობები და მშენებლობისთვის განკუთვნილი ნაკვეთების ზონირება, გარდა ციხის სამსახურისა, მ.შ.: - შესასვლელების გაკეთება შშმპ კოლექტიურ საცხოვრებელ შენობაშ, - ტექნიკური მოწყობილობების დამონტაჟება, რომლებიც მისცემენ შშმპ საშუალებას ისარგებლონ სართულებით, დაბალ კოლექტიურ საცხოვრებელ შენობაშ სადაც არ არის საჭირო ლიფტის დაყენება, - იატაკის დონე კედლის მხრიდან სადაც კარ-ფანჯარაა ისე, რომ არ იყოს შენობასთან არსებული ფართის დონეზე დაბლა, - კონკრეტული ზომების კარებების დამონტაჟება სამზარეულოსა და სანიტარულ ოთახებში და შენობიდან გასასვლეში, რომელიც იღება გარეთ, - სანიტარული ოთახების აღჭურვილობის მორგება სათანადო რაოდენობასა და ზომებში. 2013 წ. შშმპ საჭიროებები გათვალისწინებულ იქნა შემდგომი ინვესტიციების რეალიზებისას: - ბრანიევოს ციხეში "ოთახების ნაწილის ადაპტაცია და გაფართოება ვიზიტის ოთახებად" - უზრონველყოფილია შენობის სათანადო ხელმისაწვდომობა შშმ პირებისთვის აგრეთვე გაკეთდა სანიტარული წერტილი შშმპ, - "დახურული ტიპის პავილიონის მშენებლობა ჰურბეშოვის ციხეში" - გაკეთდა პანდუსი და საცხოვრებელი საკნები შშმპ და უზრუნველყოფილი იქნა დღის ოთახის ხელმისაწვდომობა, - "ადმინისტრაციული შენობის გაფართოება ჰრუბიეშოვის ციხეში" - გაკეთდა პანდუსი და ტუალეტი შშმპ, - "ციხის გაფართოება ფშივარებში" - გაკეთდა პანდუსი სამკურნალო შენობასთან და საცხოვრებელი საკანი შშმპ.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		გარდა ამისა შესრულდა მთელი რიგი სარემონტო სამუშაოები არსებულ ობიექტებში, რომლებიც ითვალისწინებენ შშმპ მოთხოვნებს. სამუშაოები მოიცავდა სანიტარული ოტახების და საცხოვრებელი საკნების ადაპტაციას (შესასვლელის გაფართოება კარებების გამოცვლით, ზღურბლების და იატაკთა შორის დონის განსხვავების ლიკვიდაციას, დაცურების საწინააღმდეგო დაცვას), სპეციალური პარკინგების და შენობის შესასვლელებთან პანდუსების გაკეთებას. ყოველი მსჯავრდებული ციხეში ან დროებით დაკავების დაწესებულებაში მიღებისას გადის გამოკვლევებს ექიმთან, რომელიც გასცემს რეკომენდაციას, მათ შრის მაგ. განთავსება საკანში რომელიც ადაპტირებულია შშმპ მოთხოვნებისთვის, უფასო პროტეზის გამოწერა, ორთოპედიული ნივთების და დახმარებითი ნივთების გაცემაზე აგრეთვე გასცემს სხვა რეკომენდაციებს მაგ. მოხდეს 2003 წ. 25 აგვისტოს იუსტიციის მინისტრის განკარგულების აცილება, რომელიც ეხება ორგანიზაციული და დისციპლინური თავისუფლებით აღკვეთის დასჯის წესებს და დროებითი დაკავების, რომელიც გამომდინარეობს სავარაუდო შეზღუდვებით რომელიც აღმოუჩნდა ინვალიდ მსჯავრდებულს. აღმასრულებელი სისხლის სამართლის კოდექსის და მის საფუძველზე აღმასრულებელი აქტებიდან გამომდინარე, პატიმრების განაწილების დროს (იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც პატიმარი გადაადგილდება ინვალიდის ეტლზე, სარკებლობს იდაყვის ყავარჯენით) უნდა იყოს გათვალისწინებული შემდეგი: კლასიფიკაცია (მსჯავრდებული, დაკავებული) და სასჯელაღსრულების დაწესებულების ტიპი (დახურული, ნახევრადღია) ან წინასწარი პატიმრობა, - დღე-ღამის სამედიცინო დაცვის (საავადმყოფო) საჭიროების უზრუნველყოფა სხვა მიზეზების გამო ვიდრე ინვალიდობა, - ოჯახთან კონტაქტის საშუალება, - პატიმრის საცხოვრებელი ადგილის გათვალისწინება, რასაც დიდი მნიშვნელო აქვს, როდესა ახლოვდება განთავისუფლების დრო და პატიმრის ციხის სამსახურის ტრანსპორტით გადაყვანის აუცილებლობა საცხოვრებელ ადგილამდე პენიტენციარული დაწესებულებიდან განთავისუფლების შემდეგ, - საპროცესო მოქმედებების შემსრულებელი ორგანოების ბრძანებების შესრულება.

<table>
<tr><th>ორგანიზაცია</th><th>შენიშვნები</th><th>კომენტარი, განმარტება</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>პატიმრების განაწილების ეს მეთოდი აუცილებელია სავარაუდო პრეტენზიების წამოყენების თავიდან ასაცილებლად, რომლებიც გამომდინარეობს განაწილების დროს ყველა სამართლებრივი მოთხოვნების გაუთვალისწინებლობის გამო, მათ შორის უპირველესყოვლისა - პატიმრის უფლებების რეალიზება.
იმ შემთხვევაში როდესაც შეზღუდული ფიზიკური შესაძლებლობების პატიმარს გამოუჩდება საავადმყოფოში მკურნალობის საჭიროება შესაძლებელი მათი ჰოსპიტალიზირება მაგ. ორთოპედიის განყოფილებაში მოკოტოვის დროებითი დაკავების დაწესებულებაში, ჩარნემის ციხის ქრონიკულად დაავადებულების განყოფილებაში, ლოძის №2 ციხის კუნთოვანი სისტემის რეაბილიტაციის ცენტრში. საჭიროების შემთხვევაში პაციენტი გაივლის მკურნალობას სარეაბილიტაციო ცენტრში. ბიდგოშჩ-ფორდონის საპყრობილეში მხედველობადაქვეითებული პატიმრებისთვის ორგანიზებულია ცივრცითი ორიენტაციის, თვითმომსახურების და ბრაილის კურსები, რომლებიც 2010 წ. გაიარა -3, 2011 წ. -3 ხოლო 2012 წ. პირველ ნახევაში -2 პატიმარმა. გაიზარდა სარეაბილიტაციო ლაბორატორიისა და ლოძის №2 საპყრობილესთან მდებარე კუნთოვანი სისტემის რეაბილიტაციის ცენტრის რეაბილიტაციის ხელმისაწვდომობა შშმპ, რომლებიც თავისუფლების აღკვეთის მსჯავრს იხდიან.

ფიზიოთერაპიის სერვისები პატიმრებისთვის
<table>
<tr><th></th><th>2008</th><th>2009</th><th>2010</th><th>2011</th><th>2012</th><th>2013</th></tr>
<tr><td>ფიზიოთერაპიული მკურნალობა პენიტენციარულ სამკურნალო დაწესებულებებში</td><td>48.794</td><td>50.473</td><td>51.644</td><td>60.333</td><td>61839</td><td>6.8456</td></tr>
<tr><td>ფიზიოთერაპიული მკურნალობა არასაპატიმრო სამკურნალო დაწესებულებებში</td><td>176</td><td>84</td><td>65</td><td>75</td><td>53</td><td>23</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>პოლონეთის აუტიზმის შეთანხმება</td><td>პუნქტი 144-145 (ამჟამად: 179-180): წარმოდგენილი გადაწყვეტები ეხება სოციალური დახმარების ცენტრებში მყოფი პირების დაცვას ძალადობისგან არ მოიცავს</td><td>შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :
ეს შენიშვნა შეიძლება გამომდინარეობდეს სოციალური დახმარების შესახებ კანონის და სოციალური დახმარების ცენტრების შესახებ შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის განკარგულებაში არსებული დებულებების არასწორად გაგების გამო. ნახსენები დებულებები არ გგანასხვავებენ პირებს, რომლებიც</td></tr>
</table>

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	აუტიზმით დაავადებულ პირებს. პირობები სოციალური დახმარების ცენტრებში არ არის ადაპტირებული აუტიზმით დაავადებული პირების მოთხოვნებისთვი (ფორმალური პირობები, ფაქტიური). სოციალური დაცვის ცენტრებში გონებრივად ჩამორცენილი ან ფსიქიურად დაავადებული პაციენტებისთვის ორგანიზება, საცხოვრებელი პოპსახურების სპექტრი და დონე მკვეთრად არ ითვალისწინებს აუტიზმის სპეციფიკას, რაც იწვევს აუტიზმით დაავადებული პირების უბლებების ხშირ დარღვევას. კომპლექსური განვითარების დარღვევის მქონე პირთათვის სოციალური დახმარების ცენტრების არარსებობა.	ცდილობენ მიიღონ ადგილი ესეთ ცენტრში ან იქ მყოფ პირებს დაავადების ტიპის მიხედვით. არ არსებობს შესაძლებლობა გადაწყვეტების შეტანის, საერთო დებულებების ფარგლებში, რომლებიც ეხება აუტიზმით დაავადებულ პირებს. ეს არ ნიშნავს, რომ სოციალური დახმარების ცენტრებს, რომლებიც განკუთვნილია მხოლოდ ასეთი დააცადების მქონე პირებისთვის (მაგ. აუტიზმი) არ შეუძლიათ ფუნქციონირება. გადაწყვეტილება ამ შემთხვევაში ეკუთვნის სუბიექტს რომელსაც ეკუთვნის სოციალური დახმარების ცენტრი. ამგვარად, არაფერი არ დგაზ გზაზე იმისთვის რომ არასამთავრობო ორგანიზაციამ მართოს აუტიზმით დაავადებულთა ცენტრი. ცენტრების მიერ მიწოდებული მომსახურების სტანდარტი, რომელზეც საუბარია განკარგულებაში სოციალური დახმარების ცენტრების შესახებ, განსაზღვრავს საჭირო მინიმალურ დონეს, რომელიც უზრუნველყოფილი უნდა იყოს ყველა ცენტრში. ეს იმას ნიშნავს, რომ შეიძლება იყოს საცხოვრებელი პირობების უფრო მაღალი დონე, შეიძლება იყოს დასაქმებული უფრო მაღალი კვალიფიკაციის მქონე პერსონელი და შეიძლება უფრო ფართო სპექტრის მომსახურებების შეთავაზება, ცენტრში მცხოვრები პირების საჭიროებების და ცენტრის მმართველის შესაძლებლობების გათვალისწინებით. შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტროს ხელთ არსებული ინფორმაციიდან გამომდინარეობს, რომ არ არის საკმარისი - მოთხოვნებთან შედარებით - სათანადო ცოდნისა და აუტიზმით დაავადებულ პირებთან მუშაობის გამოცდილების მქონე დასაქმებული სპეციალისტების რაოდენობა სოციალური დახმარების ცენტრებში. ამდენად, აუტიზმით დაავადებულ პირებთან და სხვა ზაზისური უნარების შეფერხების მქონე პირებთან მუშაობის გამოცდილების მქონე არასამთავრობო ორგანიზაციები, შეძლებდნენ მიეღოთ მონაწილეობა (სხვადასხვა ფორმით) რაც შეიძლება ფართო და უმაღლესი ხარისხის მომსახურებებში სოციალური დახმარების ცენტრების მაცხოვრებლებისათვის, რომლებთაც აუტიზმის დიაგნოზი დაესვათ. სოციალური დაცვის ცენტრების შესახებ განკარგულების შესაბამისად, თერაპიულ-მზრუნველობითი ჯგუფის მონაწილეებმა უნდა გაიარონ, ორ წელიწადში ერთხელ, დირექტორის მიერ ორგანიზებული ტრენინგი, რომელიც ეხება ცენტრის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მაცხოვრებლების უფლებებს და თერაპიის მიმართულებას, აგრეთვე მუშაობის მეთოდებს.
პოლონეთის აუტიზმის შეთანხმება	პუნქტი 158 (ამჟამად: 193): წარმოდგენილი გადაწყვეტები რომლებიც ეხება ფსიქიურ საავადმყოფოში მიღებას, განსაკუთრებულ შემთხვევებში, აგრეთვე უშალო იძულების არ იძლევა შშმპ უფლებების დაცვის გარანტიას, განსაკუთრებით პირების რომლებთაც კომუნიკაციის უნარი და თავიანთი მოთხოვნების გამოხატვის უნარის არ აქვთ. კანონი არ ითვალისწინებს უშუალო იძულების დროის შეზღუდვას, ხოლო იძულების კონტროლის ფარგლებში შეფასდება მხოლოდ მისი გამოყენების უშუალო მიზეზი, და არა მკურნალობის და თერაპიის დარღვევები. შედეგი - მრავალი წლის განმავლობაში უსაფრთხოების ღვედებში დაკავებული პაციენტი ან პრეპარატების მიწოდება, რომელიც პაციენტსართმევ უნარს ელემენტარული ყოველდღიური მოქმედებების შესრულებაში, სიარულია ეს თუ ჭამა.	**იუსტიციის სამინისტრო: იუსტიციის სამინისტრო:** იუსტიციის სამინისტროს და უზენაესი კონტროლი პალატის შეფასებით არ არის ლეგისლაციური სამუშაოების წამოწყების საჭიროება ფსიქიატრიულ საავადმყოფოებში მიღების, უშუალო იძულების გამოყენების და დარბაზების მონიტორინგის საკითხში. არსებული დებულებები, გვაძლევს საფუძველს კომპლექსურად განვითარდეს ფსიქიატრიული დაცვა და იძლევა ორგანიზაციული, მონიტორინგის და კონტროლის მოქმედებების წამოწყების საშუალებას, რათა დაიცვას ფსიქიური აშლილობის მქონე პაციენტის უფლებები. ფიზიკური პირის წინაშე, უშუალო იძულების ზომობის გამოყენების საშუალება ექვემდებარება მკაცრ წესებს, რომელიც გამომდინარეობს კონსტიტუციის 31 მუხ. 3 პუნქტ. - 41 მუხ. 1 პუქტ. გამომდინარე. მიუხედავად იმისა, რომ კანონმდებელი ითვალისწინებს კონსტიტუციური უფლებების და თავისუფლების შეზღუდვას, რომელშიც რა თქმა უნდა ჩაითვლება პირადი თავისუფლება, მიუთითებს, რომ ეს შეიძლება მოხდეს მხოლოდ გარკვეულ შემთხვევებში და მხოლოდ კანონპროექტი ფორმით. პირადი თავისუფლების შეზღუდვის შემთხვევაში კონსტიტუციაში დამატებით შემოღებულ იქნა მოთხოვნა, განისაზღვროს კანონში ასეთი შეზღუდვის ყველა მატერიალური და იურიდიული აგრეთვე პროცესუალური წინაპირობა (იხ. 2012წ. 17 მაისის საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილება, K 10/11, OTK-A 2012/5/51, ს.მ. 2012/627). ამგვარი წინაპირობები განსაზღვრულია კანონში ფსიქიური ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ. ამ აქტის განმარტებით უშუალო იძულება მდგომარეობს: - დაჭერა - პირის დროებითი, ხანმოკლე იმობილიზაცია ძალის გამოყენებით, - წამლების იძულებით მიწოდება - დროებითი ან მკურნალობის გეგმით გათვალისწინებული წამლის შეყვანა პირის ორგანიზმში - მისი თანხმობის გარეშე, - იმობილიზაცია - ღვედების, სახელურებით, ზეწარის, დამაწყნარებელი პერანგის ან სხვა ტექნიკური საშუალებების დახმარებით პირის იმობილიზაცია,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	კანონი არ ითვალისწინებს ვალდებულებას იწარმოოს მონიტორინგი ოთახებში, რომლებშიც იმყოფებიან კომუნიკაციის უუნარო პირები და პირები რომეთა წინაშე გამოიყენება უშუალო იძულება რაც პერსონელის შეზღუდული რაოდენობის შემთხვევაში იწვევს პერსონელის მიერ ძალადობის გამოყენების საშუალებას ამ დაუცველი ადამიანების წინააღმდეგ. შეთანხმება აუტიზმ-პოლსკას აქვს მაგალითი თუ როგორ, მრავალი წლის მანძილზე უშუალო იძულების და ძალადობის გამოყენებით, აუტიზმით დაავადებულმა მსხვერპლმა რაც არ იქნა გამორკვეული. NIK-ის (უმაღლესი კონტროლის პალატა) რაპორტის მიხედვითფსიქიატრიული განყოფილებების ფუნქცონირების შესახებ არ თოვებს ეჭვს რომ პირების უფლებები განსაკუთრების მათი ვინც დამოკიდებულია სხვა პირების დახმარებისგან ხშირად ირღვევა.	- იზოლაცია - პირის განთავსება, მარტო, დახურულ და სპეციალურად ადაპტირებულ ოთახში. კანონის 18 მუხლი მიუთითებს უშუალო იძულების გამოყენების არსებით-იურიდიული და საპროცესო წინაპირობებს. მიუხედავად იმისა რომ კანონი არ ითვალისწინებს "გამოყენებული საშუალებების და ოთახების მონიტორინგს", არც უშუალო იძულების მაქსიმალურ ვადას, მაგრამ ყოველჯერ საჭიროა ექიმის მუდმივი მეთვალყურეობა, რაც "მონიტორინგის" მნიშვნელობის ფარგლებშია. კანონში აგრეთვე აღნიშნულია, რომ უშუალო იძულება გამოიყენება არა უმეტეს დროისა დანამ იქნება ექიმის დახმარების გაწევის საშუალება, ხოლო როდესაც ექიმის დაკმარების მიღება გართულებულია, იმ დრომდე სანამ იქნება საშალება პაციანტის გადაყვანის სამკურნალო ობიექტში რომელიც გაუცევს ფსიქიატრიულ დახმარებას ან სამაედიცინო დისპოზიტორის მიერ მითითებულ საავადმყოფოში. მაქსიმალური ვადი დადგენა გამომდინარეობს უშუალო იძულების იურიდიული საფუძვლიდან. თუ ამ ზომების მისაღები წინაპირობა აღარ არის, და მიუხედავად ამისა ეს ზომა მაინც ხორციელდება, ასეთი ქმედება არის უკანონო. ვრცლად ამ ნორმების შესახებ მოხსენებულია ჯანდაცვის მინისტრის 2012 წ. 28 ივნისის განკარგულებაში უშალო იძულების გამოყენების და დოკუმენტირების შესახებ და მისი გამოყენების არსებითი შეფასება. ზემოთ ჩამოთვლილი დებულებების ფონზე, აუტიზმ-პოლსკა გაერთიანების მიერ შეტყობინებები უშუალო იძულების ხანგრძლივი და უწყვეტი გამოყენების შემთხვევების შესახებ - თუ ამა ადგილი აქვს პრაქტიკაში - უნდა ჩავთვალოთ ეს ძალადობის გამოვლიდებად, რომელიც გამომდინარეობს მოქმედი კანონის დარღვევიდან და მის თანახმად ექვემდებარებიან დევნა. **ჯანდაცვის სამინისტრო:** ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში მიღების და უშუალო იძლების გამოყენება პირების მიმართ, გამოხატავენ ფსიქიკურ დარღვევებს - ამომწურავად რეგულირდება შემდეგი ნორმატიული აქტებით: – კანონი ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის შესახებ,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		– ჯანდაცვის მინისტრის 2012წ. 13 ივლისის განკარგულება, საავადმყოფოში მიღებისა და გაწერი დაწვრილებითი პირობების შესახებ, – ჯანდაცვის მინისტრის 2012წ. 11 ოქტომბრის განკარგულება, ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში და სოციალური დახმარების ცენტრებში ფსიქიკური დარღვევების მქონე პირების მიღების და ყოფნის მონიტორინგის, აგრეთვე დოკუმენტირების წესის შესახებ, – ჯანდაცვის მინისტრის განკარგულება უშუალო იძლების და მისი გამოყენების ლეგიტიმურობის გამოყენების და დოკუმენტირების წესის შესახებ. ეს საკითხები განიხილება ანგარიშის 159-162 პუნქტ. (ამჟამად 194-197). საგანგებო რეჟიმში პაციენტები პსიქიატრიულ საავადმყოფოში მიღებულები არიან ძალიან კონკრეტულ სიტუაციებში და ხშირად ამ პაციენტებთან გართულებულია კონტაქტი, აგრეთვე სიტყვიერი, ფსიქიკური დარღვევების გამო. ზემოთ ხსენებული დებულებები არეგულირებენ იძულების გამოყენების დროს, უშუალო იძულების გამოყენების დროს პაციენტის მოვლის წესს, იძულების გამოყენების ოთახის მონიტორინგს და ასევე იყო თუ არა უშუალო იძულების გამოყენების წინაპირობა, რაც უშუალოდ არის დაკავშირებული სიცოცქლისა და ჯანმრთელობის საფრთხესთან პირის, რომლის მიმართ გამოყენებული იქნა უშუალო იძულება ან როდესაც ეს პირი საფრთხეს უქმნის სხვა პირების სიცოცხლეს და ჯანმრთელობას. სხვა შესაბამის დებულებები არეგულირებენ შეფასების უნარს პაციენტის მკურნალობის სწორის შესახებ. ფსიქიკური დაღვევების მქონე იმობილიზებური ან იზოლირებული პირის ფიზიკურ მდგომარეობას აკონტროლებს მედდა ყოველ 15 წუთის განმავლობაში, აგრეთვე მაშინ როდესაც ამ პირს სძინავს. უშუალო იძულება იმობილიზაციის ფორმით გამოიყენება ერთადგილიან ოთახში. იმ შემთხვევაში როდესაც არ არის საშუალება ფსიქიკური დარღვევების მქონე პირის ერთადგილიან ოთახში განთავსების, უშუალო იძულება იმობილიზაციის ფორმაში წარმოებულია, ამ პირის სხვა პირებისგან გამოყოფით ისე რომ არ შეილახოს მისი ღირსება და ინტიმურობა, განსაკუთრებით არ შეილახება მისი ღირსება რომელიც აძლევს ამ პირს შაშუალებას ცალკე - მასთან ოთახში მყოფი

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პირების გარეშე, ისე რომ დაიცვას მისი ღისება ინტიმურობის, განსაკუთრებით მოვლითი პროცედურების ჩატარების დროს. უშუალო იძულება იზოლაციის ფორმით გამოიყენება ოტახში, რომელიც მოწყობილია ისე რომ არ იყოს სხეულის დაზიანების საშუალება ფსიქიური დარღვევის მქონე პირის მიერ და ისე რომ დაცული იყოს სხვა ოთახების მზგავსად სანიტარული პირობები. იზოლაციისთვის განკუთვნილი ოთახი აღჭურვილია მონიტორინგის სისტემაში, რომელიც იძლევა მასში მყოფი ფსიქიკური დარღვევის მქონე პირის მუდმივი ოფსერვაციის საშუალებას აგრეთვე მის მიერ წარმოებული ღონისძიებების მონიტორინგის საშუალებას. კონტროლის დროს მედდა შეაფასებს იმობილიზაციის სისწორეს, განსაკუთრებით ამოცმებს ღვედებს, ზეწარს, დამაწყნარებოლ პერანგს და სხვა ტექნიკურ საშუალებებს არის თუ არა ძალიან თავისუფალი ან ძალიან მჭიდროდ შეკრული აგრეთვე უზრუნველყოფს მოკლევადიან ნაწილობრივ ან სრულად განთავისუფლებას, პოზიციის შეცვლის ან ფიზიოლოგიური და ჰიგიენური საჭიროებების დაკმაყოფილების მიზნით, არანაკლებ ყოველი 4 საათის განმავლობაში. რაც შეეხება უზენაესი კონტროლის პალატის რაპორტს, ამ რაპორტმა გამოარკვია, რომ არსებობს საკმარისი იურიდიული ბაზა, იმისათვის რომ დაიცვას ფსიქიკურად დაავადებული პირების უფლებები, აგრეთვე უშუალო იძულების გამოყენების შემთხვევაში. ჯანდაცვის სამინისტრომ აცხადებს, იმის გამო, რომ შეზღუდულია კადრების რესურსები, გართულებულია საკმარისი რაოდენობის კონტროლის ჩატარება. ამ შემთხვევაში გამოყენებულია სხვა ხერხები, იმისათვის რომ უზრუნველყოფილი იყოს პაციენთის უფლებების დაცვის გაუმჯობესება. კერძოდ, ანალიზს ექვემდებარება ფსიქიატრიულ განყოფილებებში ვიზიტატორი მოსამაეთლეების ვიზიტის ნუსხები, სხვა ორგანოების მიერ ჩატარებული კონტროლის შედეგები, მათ შორის პაციენტის უფლებების დამცველის ბიუროს და სახალხო დამცველის ბიუროს აგრეთვე ჯანდაცვის სამინისტროში შემოსული საჩივრები, კანონის დარღვევის სიტუაციის გამოსარკვევად და სათანადო ღონისძიებების ჩატარების მიზნით.
პოლონეთის აუტიზმის შეთანხმება	პუნქტი 177-178 (ამჟამად: 212-213): დეკლარაცია საჯაროდ	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** შშმპ მხარდაჭერის არსებულ სისტემაში მინიმალიზირებულია კონკრეტული

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ხელმისაწვდომი მომსახურებების ბარიერების აღმოფხვრის შესახებ არ ვრცელდება აუტიზმის მქონე პირებზე - არ ლიკვიდირდება ფაქტიური ბარიერები არა მარტო საჯაროდ ხელმისაწვდომი მომსახურებების, არამედ მომსახურებების რომლებიც მიმართულია შშმ პირთათვის.	დაავადებების და დისფუნქციების მაჩვენებლები. კანონში პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის აგრეთვე შშმპ დასაქმების შესახებ, მათ შორის დაკავშირებული არქიტექტურული ბარიერების აღმოფხვრევის, კამუნიკაციის და ტექნიკური, რეალიზებულია ინდივიდუალურ საჭიროებებთან დაკავშირებით, რომლებიც გამომდინარეობენ, კონკრეტული პირის შეზღუდულობიდან.
პოლონეთის აუტიზმის შეთანხმება	პუნქტი 182 (ამჟამად: 217): მხარდაჭერის ცენტრები უმრავლესწილად აუტიზმით დაავადებული პირებისთვის მიუწვდომელია, არაადეკვატური მომსახურების სტანდარტების გამო, არასაკმარისი მომზადებული კადრის გამო. აუტიზმი ხშირად ხდება მხარდაჭერის ცენტრში გასვებაზე უარის მიზეზი. შედეგი - ბევრი აუტიზმით დაავადებული პირი მოკლებულია შესაძლებლობას ჩაერთოს საზოგადოებაში. შეთანხმება აუტიზმ-პოლსკა-ს ხელთ გააჩნია კანონიერ ძალაში შესული ადმინისტრაციული დადგენილება, სადაც პირის თვითდახმარების ცენტრში არ გაშვების ერთადერთი მიზეზი იყო მისი ჯანმრთელობის	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** კანონი სოციალური დახმარების შესახებ და შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის განკარგულება თვითდახმარების ცენტრების შესახებ, არ განასხვავებს მონაწილეებს დაავადების ფორმის მიხედვით. მხარდაჭერის ცენტრები მოქმედებენ ყოველი პირისთვის, რომელიც ასაკის, დაავადების ან ინვალიდობის გამო ესაჭიროება ნაწილობრივ მზრუნველობას და დახმარებას აუცილებელი საცხოვრებელი მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად მოვლითი ან სპეციალიზირებული მომსახურებების ფორმით. შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო ეთანხმება იმ დასკვნას, რომ თვითდახმარების ცენტრებში არ მიღების (არა მარტო პირების რომლებიც აუტიზმით არიან დაავაებული, ასევე სხვა სერიოზული დაავადებებით) მთავარი მიზეზია სპეციალიზირებული კადრის არარსებობა. უარის თქმის მიზეზი არ არის აუტიზმი, ხოლო შესაბამისი მომსახურების მიწოდების უუნარობა, სპეციალისტების არარსებობის გამო. მიზეზები ამ სიტუაციაში მსგავსი, ისეთივე როგორც სოციალური დაცვის ცენტრებში (იხ. ინფორმაცია პუნქტის 144-145 (გაკეთებული 179-180) დაკავშირებით). ასე რომ, ამ მხრივ, არასამთავრობო ორგანიზაციების, ბევრი შეუძლიათ გააკეთონ, გმინის შეკვეთით უხელმძღვანელოს დახმარების ცენტრებს ან მხარი დაუჭიროს ფუნქციონირების უზრუნველყოფს, შესაბამისი სპეციალისტების მოწოდებით/

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	მდგომარეობა - ერთადერთი დაავადება რაც ამ პირს ჰქონდა ეს იყო აუტიზმი.	
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი პოლონეთის აუტიზმის შეთანხმება	პუნქტი 183, 184, 189 (ამჟამად: 218-220, 225): დეინსტიტუციონალიზაცია - უზარმაზარ დაწესებულებებზე უარის თქმა, და მათი შეცვლა ზრინვით გარემოში (დამხმარე, დაცული ბინა, პირადი ასისტენტი). დაცვის სისტემის დეინსტიტუციონალიზაცია და დაცვის პატარა სპეციალისტური სახლების (სადაც შესაძლებლობა არის ჩაერთო საზოგადოებრივ ცხოვრებაში) შექმნას აფერხებს საჯარო ადმინისტრაციის დაწესებულებები. სოციალური დახმარების ცენტრებს არ უნდათ გაგზავნონ პოლონეთში პირველ პატარა საცხოვრებელ სახლში, რომელიც ადაპტირებულია აუტიზმით დაავადებილი პირებისთვის, ან განაპირობებენ ამას ორგანიზაციის მიერ თანხმობით გაცილებით დაბალ ანაზღაურებაზე ვიდრე ფაქტიური ქარჯები. ასე რომ საუბარი არ შეიძლება	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** სოციალური დახმარების შესახებ კანონის თანახმად, სოციალური დახმარება არის სახელმწიფო სოციალური პოლიტიკის დაწესებულებ, რომლის მიზანია მისცეს საშუალება პირებს და ოჯახებს გადალახონ ცხოვრებისეული სირთულეები, რომელსაც თვითონ ვე წყვეტენ, საკუთარი უფლებამოსილების, სახსრების და შესაძლებლობების გამოყენებით.სოციალური დაცვა მხარს უჭერს პირებს და ოჯახებს აუცილებელი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად და აძლევს მათ საშუალებას ადამიანისთვის შესაფერს პირობებში იცხოვრონ, რასთან ერთერთი მთავალი დავალებაა მიაღწიოს იმას, რომ ამ პირებმა და ოჯახებმა მიაღწიონ დამოუკიდებლობას და ინტეგრაციას გარემოსთან. სოციალური დახმარების ფუნქციონირება დაფუძნებულია დახმარებაზე და სუბსიდიარობაზე. ამი თანახმად სახელმწიფოს არ შეუძლია შეხვალოს პირის და ოჯახის ქმედებები, რომლებიც ვალდებულები არიან ეგზისტენციალური მოთხოვნების საკუთარი ძალბით და საშუალებებით დააკმაყოფილონ. სახელმწიფოს როლი არის დაეხმაროს და მხარიდაუჭიროს, როდესაც პირებს ან ოჯახებს არ შეუძლიათ დამოუკიდებლად გადალახოდ ცხოვრებისეული რთული სიტუაციები, რომელშიც ისინი აღმოჩდნენ. ეს იდეა ასახულია, სვათა შორის, კანონში სოციალური დახმარების შესახებ, რომელიც არეგულირებს სოციალური დახმარების ცენტრების, მხარდაჭერის ცენტრების, მოვლითი სერვისების და სპეციალიზირებული მოვლითი მომსახურებების საკითხებს. კანონის თანახმად, სოციალური დახმარების ცენტრში განთავსება ეკუთვნის პირს რომელიც საჭიროებს 24 საათიან მოვლას ასაკის, ავადმყოფობის ან ინვალიდობის გამო, რომელსაც არ შეუძლია დამოუკიდებლად იცხოვროს ყოველდღიურად, იმ პირობით, როდესაც ესეთ პირს ვერ გაეწევა მოვლითი ფორმით მომსხურება მის საცხოვრებელ ადგილას. სოციალური დახმარების ცენტრში ყოფნა, და ამის შედეგად ინსტიტუციონალური დახმარებით სარგებლობა, საჭიროა ჩავთვალოთ

<table>
<tr><th>ორგანიზაცია</th><th>შენიშვნები</th><th>კომენტარი, განმარტება</th></tr>
<tr><td></td><td>იყოს გონებრივი დონის და ჰსიქიკური ჯანმრთელობის გათვალისწინებაზე აუტიზმით დაავადებულ პურების შემთხვევაში. ესეთი ხერხით საჯარო ადმინისტრაციის ორგანოები არღვევენ აურიზმით დაავადებული პირების საცხოვრებელი ადგილის არჩევანის თავისუფლებას.</td><td>როგორ უკიდურესი სიტუაცია, როდესაც არ არის საშუალება სათანადო დახმარების გაწევა გარემოში.
დახმარება მოვლის სერვისების სახით ან სპეციალიზირებული მოვლის სერვისებით ეკუთვნის უპირველესყოვლისა ყველა მატოხელა პირს, რომელიც ასაკის,დაავადების ან სხვამიზეზების გამო რომლებიც საჭიროებენ მესამე პირის დახმარება.
ყოველწლიურად იზრდება დაწესებულებების რაოდენობა რომლებიც თავაზობენ დღის მხარდაჭერას, ისევე როგორც ბენეფიციარების რაოდენობა რომლებიც სარგებლობენ ამ მომსახურებებით:
<table>
<tr><td></td><td colspan="2">რაოდენობა</td></tr>
<tr><td>2010</td><td>დაწესებულება</td><td>ბენეფიციარი</td></tr>
<tr><td>მხარდაჭერის ცენტრები საერთო რაოდენობა</td><td>1.299</td><td>116.970</td></tr>
<tr><td>თვითდახმარების გარემო ცენტრები</td><td>667</td><td>21.626</td></tr>
<tr><td>დაცული საცხოვრებლები</td><td>496</td><td>1.948</td></tr>
<tr><td>2011</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>მხარდაჭერის ცენტრები საერთო რაოდენობა</td><td>1.380</td><td>106.127</td></tr>
<tr><td>თვითდახმარების გარემო ცენტრები</td><td>690</td><td>22.791</td></tr>
<tr><td>დაცული საცხოვრებლები</td><td>480</td><td>2.332</td></tr>
<tr><td>2012</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>მხარდაჭერის ცენტრები საერთო რაოდენობა</td><td>1.702</td><td>122.569</td></tr>
<tr><td>თვითდახმარების გარემო ცენტრები</td><td>708</td><td>23.985</td></tr>
<tr><td>დაცული საცხოვრებლები</td><td>654</td><td>2.382</td></tr>
</table>
სოციალური დახმარების ცენტრბის საქმიანობაში გამოვლინდა ახალი ტენდენციები, რომლებიც ასევე შედეგია 2007-2013 წ. რეალიზებული პროექტების, რომლებიც დაფინანსებული იყო ევროპის სოციალური ფონდით. ამის შედეგად შენარჩუნებული იქნა ბალანსი სოციალური დახმარების სისტემის მოქმედებებსა პროდასაქმებასა და პირთან და ოჯახთან სოციალურ სამუშაოებს შორის.
სოციალური დახმარება კონცენტრირებული იყო ძირითადად სამაშველო ფუნქციაზე პირების მიმართ რომლები სარგებლობდნენ სოციალური</td></tr>
</table>

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დახმარებით, რესაც პროდასაქმების მიმართულება ჰქონდა და ფულადი დახმარების მინიჭება , რომლის მიზანი იყო დაუყოვნებლივ პირის და ოჯახის ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესება. ცვლილებები გამომდინარეობდა ძლიერი სოციალური მოლოდინიდან, რაც კონცენტრირებული იყო პირების და ოჯახების მისწრაფებისკენ ეგზისტენციალური მოთხოვნების ჩქარი დაკმაყოფილებისთვის. აგრევე გამოჩნდა ახალი გამოწვევები რომლებიც მიუთითებენ ინტერვენციული მომსახურებების, განვითარები აუცილებლობისკენ, რომელებიც მიმართულია უფროს პირებთან და შშმპ. თუ გავითვალისწინებთ, წარდგენილ ცვლილებებს - თუ მივისწრაფით ყველაზე ეფექტურ მოქმედებებისკენ სოციალური დახმარების ფარგლებში სოციალური დახმარების შესახებ კანონის სავარაუდო ცვლილებებ, რომლებიც მომზადებულია შეროსა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტროში, არის წინადადება სოციალური დახმარების მიზნების გადაფორმულირების ისე, რომ პრიორიტეტი იყოს პროფილაქტიკური და აქტივიზაციური მოქმედებები. ფულადი შემწეობა უნდა იყო შევსება იმ ფართო მომსახურებების კატალოგის რომელსაც გვთავაზობს სისტემა. ინსტიტუციონალური ზრუნვაზე უარის ტქმა იმისთვის რომ იყოს დახმარება გარემოში აისახება შრომისა და სოციალური პილიტიკის სამინისტროს მიერ პროექტირებულ პროგრამებში. მათ მიეკუთვნებათ, სხვასთან ერთად, ეროვნული პროგრამა სიღარიბისა და სოციალური მარგინალიზაციის წინააღმდეგ 2020: აქტიური ინტეგრაციის ახალი განზომილება, რომლის ფარგლებშიც პოპულარიზაცია გაეწევა სოციალურ ჩართულობას, დეისტიტუციონალიზაციას, აქტიურ ინტეგრაციას და ხელმისაჭვდომობის გაადვილება ხელმისაწვდომი, მდგრადი და მაღალი ხარისხის მომსახურებებს, მათ შორის სოციალურ მომსახურებებს, რომლებიც მიმართულია უფროსი და შშმ პირებისვის. სავარაუდოა სისტემური გადაწყვეტების შექმდა სოციალური მომსახურებების ფარგლებში, მათ შრის სამზრუნველო დამოკიდებული პირებისთვის.
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური	პუნქტი 192 (ამჟამად: 229): არასაკმარისი დაფინანსება	**ჯანდაცვის სამინისტრო:** 2014 წ. 1 იანვრიდან ძალაში შევიდა ჯანდაცვის მინისტრის 2013 წ. 6 დეკემბრის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ასოციაციია ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	PFRON-ის მიერ, ეტლების, კიდურების პროტეზების, და ა.შ. პუნქტი 426 (ამჟამად: 489): ამჟამინდელი დაფინანსება რეაბილიტაციური აღჭურვილობის, ორთოპედიული ნივთების და ა.შ. ზოგ შემთხვევაში არ არის საკმარისი, შესაბამისად ზოგ პირს არ შეუძლია აქტიური სოციალური და პროფესიული ცხოვრების წარმოება.	განკარგულება, გამოწერით გაცემული სამედიცინო პროდუქტების სიის შესახებ. განკარგულება ხვდება იმ პირთა მოლოდინს რომლებიც არისნ ქრონიკულად დაავადებულები და შშმ, ცვლის შშმპ სამედიცინო ნაწარმით მიწოდების პირიბებს: – შეიცავს სამედიცინო ნაწარმის კატალოგს, რომლებიც გაიცემა გამოწერით მათი საჯარო სახსრების დაფინანსების ლიმიტების, პაციენტის წვლილის მითითებით, მათ შრის ლიმიტებს და მინიჭების კრიტერიუმებს, ამავდროულად მათი მოხმარების ეფექტურობის და უსაფრთხოების, მათი ცარმოების მეთდის და სუბიექტის შესაძლებლობების გათვალისწინებით, რომელიც ვალდებულია დააფინანსოს ჯანდაცვის სერვისები საჯარო სახსრებით, – აიწია უმეტესი სამედიცინო ნაწარმის დაფინანსები ლიმიტები მაგ. ყველა პროტეზების ზედა და ქვედაკიდურების, სასმენი აპარატების, ყავარჯენის, უსინატლოთა ხელჯოხების, დანადგარები მუკოვისციდოზით დავადებული პაციენტებისთვის, ნაწოლსაწინააღმდეგო ბალიშების. – გაფართოვდა ექიმების წრე რომლებიც უფლებამოსილები არიან გამოწერონ სამედიცინო ნაწარმი: მოიცავს გერიატრიის ექიმებს - შემცოვი საშუალებების გამოწერა, ნაწოლსაწინააღმდეგო ბალიშების და ლეიბების, სიარულის გამაადვილებელი ბალკონების, აუდიოლოგი და ფონიატრი ექიმები - სმენის აპარატების გამოწერა, – მეღდას ან მეანე ქალს ჯანდაცვის დაზღვევამ მიენიჭა უფლება გააგრძელოს მომსახურება მომმადაგებაში ყოველთვიურათ გაცემული სამედიცინო ნაწარმის: კათეტერი, შარდის ტომრები, საინფუზიო კომპლექტები, ინსულინის ტუმბო, გაფართოვდა ექიმების წრე რომლებიც უფლებამოსილნი არიან გამოწერონ შეკვეთა ამგვარ ნაწარმზე სახლის ჰოსპისში – შემცირდა ზოგიერთი სამედიცინო ნაწარმის ვარგისიანობის ვადა მაგ. ორთოპედიული ფეხსაცმელი ბავშვებისთვის (წელიწადში ერთხელ შეიცვალა, 6 თვეში ერთხელ), დამხმარე სმენის სისტემები (10 წელიწადში ერთხელ - 5 წელიწადში ერთხელ), ინვალიდის ეტლები მზადდება მსუბუქი შენადნობებიდან, თვლების სწრაფი დემონტაჟის სისტემით, სპეციალური ეტლები (5 წელიწადში ერთხელ - 4 წელიწადში ერთხელ).

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		– გაიზარდა პირების წრე, რომლებიც უფლებამოსილები არიან დაიბრუნონ შთანთქმის ნაწარმის ხარჯები 3 წლამდე ბავშვებისთვის, – კიბოთი დაავადებული პაციენტებისთვის მოიხსნა თანაგადახდა ანატომიური საფენების შემცვლელის შეძენისას, – სამედიცინო ნაწარმის კატალოგში რომელიც ექვემდებარება ანაზღაურებას შევიდა ახალი პოზიციები - ორთები, მრავალფუნქციური მოწყობილობა ვერტიკალური პოზიციის, სტაბილური მწოლიარე და მჯდომიარე პოზიციის სატრანსპორტო ფუნქციით, რესპირატორული დანადგარები ინდივიდუალური ფიზიოთარაპიისთვის - მუკოვისციდოზით დაავადებილი პაციენტებისთვის, – რეფუნდაციით მოცულია ზედა და ქვედა კიდურების დამჭერები, პაციენტებისთვის რეაბილიტაციის შემდეგ, რომლის დროსაც მკურნალობდნენ დაწყებითი და საშუალო III, IV და V ხარისხის ლიმფოედემას, – გაიზარდა წრე, პირების რომლებიც უფლებამოსილნი არიან აინაზღაურონ პირადი ინსულინის ტუმბოს ინფუზიის კომპლექტის შეენა - 26 წელს გადაცილებული პაციენტების შემთხვევაში, რომლებსაც ექიმის რეკომენრაცია აქვთ I ხარისხის შაქრის დიაბეტის მკურნალობაზე ინსულინის ტუმბოს მეშვეობით, ბენეფიციარის 30% წილით ფასის ლიმიტში. NFZ (ეროვნული ჯანდაცვის ფონდი)-ის ხარჯები ბოლო წლებში სამედიცინო ნაწარმით აღჭურვაში წარმოადგენდა 2012 წ. - 668 მილ. ზლოტს, 2013 წ. - 822 მილ. ზლოტი. NFZ-ის ფინანსურ გეგმაში 2014 წლისთვის სამედიცინო ნაწარმით აღჭურვაზე და მის სერვისზე გათვალისწინებული იყო 835 მილ. ზლოტი (ზრდა 25%-ით 2012წ. შედარებით). **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** ინფორმაცია ახალი იურიდიული გადაწყვეტილებების შესახებ განთავსებულია ანგარიშში 488 პუნქტ. **შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** PFRON-ი ანაზღაურებს ინვალიდის ელექტრო ეტლების, მანქანის აღჭურვილობის, ელექტრონული დანადგარების (აგრეთვე კომპიუტერის), პროტეზების შეძენის ხარჯებს, რომლებშიც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნოლოგიები - საპილოტო

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პროგრამის "აქტიური თვითმმართველობა" ფარგლებში, რომლის რეალიზატორია ოჯახის დახმარების საპოვიატო ცენტრები. პროგრამის რეალიზებაზე 2014 წ. გათვალისწინებულია ხარჯები 135,48 მილ. ზლოტის ოდენობით. დანადგარების , პროტეზების შეძენის დაფინანსების დონის ცვლილება არ არის დაგეგმილი. მაქსიმალური დაფინანსების ოდენობა 2014 წ.

ტერიტორია A ამოცანა 1 - საკუთრებაში არსებული მანქანაში აღჭურვილობის შეძენა/მონტაჟი	ტერიტორია B ამოცანა 1 - ელექტრონული ტექნიკის, პროგრამული უზრუნველყოფის შესყიდვა	ტერიტორია C ამოცანა 1- ინვალიდის ელექტრო ეტლის შეძენა
5.000 zł	უსინათლო პირები– 30.000 zł, მათ შორის ბრაილის დანადგარები– 20.000 zł დანარჩენი მხედველობა დაქვეითებული პირებისთვის– 10.000 zł ზედა კიდურები დისფინქციის მქონე პირები– 5.000 zł	7.000 zł, დაფინანსების თანხის გაზრდის საშუალება 20.000 PLN (მხოლოდ ექსპორტის დასკვნის საფუძველზე)
ტერიტორია C ამოცანა 2 ინვალიდის ელექტრო ეტლის გამართულ ტექნიკურ მდგომარეობაში შენარჩუნების დაფინანსება	ტერიტორია C ამოცანა 3 პროთეზის შეძენა, რომელშიც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნოლოგიები	ტერიტორია C ამოცანა 4 პროთეზის გამართული მდგომარეობა, რომელშიც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნოლოგიები
2.000 PLN	ამპიტაციის შემთხვევაში: ხელი – 9.000 PLN; მხრის– 20.000 PLN; მხრის და მხრის სახსრის – 26.000 PLN; წვივის – 14.000 PLN; ბარძაყის არეში– 20.000 PLN; ბარძაყი და ბარძაყის სახსრის – 25.000 PLN,; დაფინანსების თანხის გაზრდის საშუალება პროთეზის ხარისხის IV დონემდე– ექსპორტის	ამპიტაციის შემთხვევაში: ხელი – 2.700 PLN; მხრის – 6.000 PLN; მხრის და მხრის სახსრის– 7.800 PLN; წვივის – 4.200 PLN; ბარძაყის არეში– 6.000 PLN; ბარძაყი და ბარძაყის სახსრის – 7.500 PLN; დაფინანსების თანხის გაზრდის საშუალება პროთეზის ხარისხის IV დონემდე – ექსპორტის

<table>
<tr><th>ორგანიზაცია</th><th>შენიშვნები</th><th>კომენტარი, განმარტება</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td>
<table>
<tr><td></td><td>დასკვნის საფუძველზე PFRON ექსპერტამდე ტრანსპორტირების ხარჯების ანაზღაურება PFRON – არაუმეტეს 200 PLN</td><td>დასკვნის საფუძველზე PFRON, ექსპერტამდე ტრანსპორტირების ხარჯების ანაზღაურება PFRON – არაუმეტეს 200 PLN</td></tr>
</table>
გადაწყვეტილებას განმცხადებლისთვის დახმარების ოდენობის შესახებ მიიღებს პროგრამის რეალიზატორი (პოწიატის თვითმმართველობა), რომელიც ითვალისწინებს დაფინანსების ოდენობის დიფერენციაციას.
შშმპ მინიმალური წვლილი
<table>
<tr><td>ტერიტორია A ამოცანა 1 - საკუთრებაში არსებული მანქანაში აღჭურვილობის შეძენა/მონტაჟი</td><td>ტერიტორია B ამოცანა 1 - ელექტრონული ტექნიკის, პროგრამული უზრუნველყოფის შესყიდვა</td><td>ტერიტორია C ამოცანა 1 - ინვალიდის ელექტრო ეტლის შეძენა</td></tr>
<tr><td>15%</td><td>10%</td><td>10%</td></tr>
<tr><td>ტერიტორია C ამოცანა 2 - ინვალიდის ელექტრო ეტლის გამართულ ტექნიკურ მდგომარეობაში შენარჩუნების დაფინანსება</td><td>ტერიტორია C ამოცანა 3- პროთეზის შეძენა, რომელშიც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნოლოგიები</td><td>ტერიტორია C ამოცანა 4 - პროთეზის გამართული მდგომარეობა, რომელშიც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნოლოგიები</td></tr>
<tr><td>x</td><td>10%</td><td>10%</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია</td><td>პუნქტი 198 (ამჟამად: 235): ცვლილებები დებულებებში მართვის მოწმობასთან დაკავშირებით - ამჟამად ეს არის პოლონური ენის ტესტი და არა მართვის წესების ტესტი). სმენის შემოწმების ვალდებულების მოხსნა მართვის მოწმობის მიღებისას.</td><td>ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:
გამოკვლევების ჩატარების საკითხს არეგულირებს ჯანდაცვის მინისტრის 2004 წ. 7 იანვრის განკარგულება მძღოლების და პირების რომლებიც ცდილობე მიიღონ მაღთვის მოწმობა, სამედიცინო გამოკვლევების შესახებ. განკარგულება შეესაბამება 2006/126/WE დირექტივას მართვის მოწმობის შესახებ. დირექტივა ითვალისწინებს, რომ მართვის მოწმობები გაეცემა კანდიდატებს, რომლებმაც ჩააბარეს თეორიული და პრაქტიკული გამოცდა, დადაებითად გაიარეს სამედიცინო გამოკვლევები, II და III დანართების დებულებების თანახმად. დირექტივის III დანართის თანახმად სამედიცინო გამოკვლევები ჩაუტარდებათ მძღოლების 2 ჯგუფს:

– ჯგუფი 1: მძღოლები კატეგორიის: A, A1, A2, AM, B, B1 i BE,
– ჯგუფი 2 : მძღოლები კატეგორიის: C, CE, C1, C1E, D, DE, D1 i D1E.
2 ჯგუფის მძღოლებისთვის, მართვის მოწმობის გაცემას ან ვადის გაგრძელებას</td></tr>
</table>

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		უნდა უტარდეს სმენის აპარატის სამედიცინო გამოკვლევა. 1 ჯგუფის მძღოლებისთვის ეს გამოკვლევა არ არის საჭირო.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 199-200 (ამჟამად: 236-238): დოკუმენტში რომელიც ეხება შშმ პირთა მიერ ვარშავის ტერიტორიაზე ფასიანი პარკინგის ზონაში პრაკირების პირობებს, რომელიც მიმართული იყო ვარშავის საბჭოს თავმჯდომარესთან, ჰაუდფ მიმართა „N+” კარტის გაცემის პირობების განმარტების თხოვნით, რომელიც იძლევა უფასო პარკირების საშუალებას ვარშავის პარკირების ფასიან ზონაში[3]. კარტა „N+” შეიძლება იყოს გაცემული, ვარშავის საბჭოს[4] მიერ დადგენილი პირობების დაკმაყოფილების შემთხვევაში, სატვირთო მანქანაზე თუ მისი წონა არ აღემატება 2,5 ტონას. ხოლო მსუბუქი ავტომობილის მფლობელმა შეიძლება მიმართოს „N+” კარტის გაცემაზე ავტომობილის წონის მიუხედავად, სადაც მსუბუქი ავტომობილი შეიძლება იყოს სატვირთო ავტომობილზე მძიმე.	**ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო:** მოქმედი დაბულებებიდან გამომდინარეობს საერთო პრინციპი საჯარო გზებზე პარკინგის გადასახადის ფასიანი პარკირების ზონაში (კანონი საჯარო გზების შესახებ). კანონმდებელმა კომპეტენცია თუ ვინ დადგენს ფასიანი პარკირების ზონას და პარკირების გადასახადის ოდენობას საჯარო გზებზე, დაუტოვა ტერიტორიული თვიტმმართველობის ორგანოებს - გმინის//ქალაქის საბჭოს. ამ კომპეტენციების ფარგლებში თვითმმართველობას შეუძლია შემოიღოს სააბონენტო გადასახადი ან ერთჯერადი გადასახადი, ან თუნდაც ნულოვანი გადასახარი გზების ზოგიერთი მომხმარებლებისთვის. კანონმდებელმა არ დაადგინა თუ გზების რომელმა მომხმარებელმა უნდა ისარგებლოს შეღავათებით პარკირების გადასახადში. ფასიანი პარკირების ზონის შემოღების საჭიროება და მიზანშეწონილობა შეფასება უნდა მოხრეს ადგილობრივი თვითმმართველობის მიერ. სამინისტრო არ აწარმოებს მუშაობა დებულებების შეცვლაზე პარკირების გადასახადიდან განთავისუფლებასთან დაკავშირებით. საჯარო გზების შესახებ კანონის საბუძველზე საგზაო მოძრაობის მმართველი ორგანო, გზის ადმინისტრატორთან შეთანხმებით, განსაზღვრავს ფასიანი პარკირების ზონას, მათ შორის ადგილებს რომლებიც განკუთვნილია მანქანების პარკირებისთვის, რომლებიც კონსტრუქციით გათვალისცინებულია შშმპ ტრანსპორტირებისთვის ან მანქანებისთვის რომლებიც აღჭურვილია პარკინგის ბარათით. ქალაქის (გმინის) საბჭოს ფასიანი პარკირების ზონის განსაზღვრის დროს შეუძლია დააწესოს ნულოვანი გადასახადი გზების ზოგიერთი მომხმარებლისთვის - მათ შორის შშმპ რომლებსაც აქვთ პარკინგის ბარათი. ამგვარად შშმპ შეუძლიათ უბასოდ გააჩერონ მანქანა მხოლოდ მათთვის განკუთვნილ ადგილებში, თუ მათთვის დაწესებულია ნულოვანი გადასახადი. ბარათის მფლობელობა არ აძლევს შშმპ უფლებას, არ დაემმორჩილოს საგზაო ნიშანს D-44 და არ გადაიხადოს პარკირების საფასური ფასიანი პარკირების

[3] 2013 წ. 4 ნოემბრის წერილი (1112/2013/ART.32/DP/JJA)

[4] ვარშავის საკრებულოს რეზოლუცია nr XXXVI/1077/2008, 2008 წ. 26 ივნისი.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	„N+" კარტის მიღების შესაძლებლობის აღკვეთა, თუ მანქანის წონა 2,5 ტონას აღემატება, იწვევს არადისკრიმინაციის პრინციპების დარღვევას. მანქანის წონის კრიტერიუმის თვითნებური დაარსება გვაჩვენებს, რომ არი არის გათვალისწინებული შშმპგანსაკუთრებული მოთხოვნები (მაგ. დიდი და კომფორტული მანქანის საჭიროება), აგრეთვე ამ პირის მიერ ბიზნესის წარმოების ფაქტი.	ზონაში. 2013წ. 23 ოქტომბრის კანონმა საგზაო მოძრაობის წესების შესახებ და სხვა ზოგიერთმა კანონმა შეცვალეს პარკინგის ბარათის გაცემის პრინციპი. დებულებები პარკინგის ბარათის გაცემის შესახემ ძალაში შედის 2014 წ. 1 ივლისს.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 209 (ამჟამად: 248): საჯარო ადმინისტრაციის ორგანო ვალდებულია მიაწოდოს მომსახურება, რომელიც იძლევა კომუნიკაციის საშუალებას, მათ შორის ინტერნეტ საიტები შშმ პირთათვის ხელმისაწვდომობის სტანდარტების შესაბამისად. სახალხო დამცველის ბიუროს მიერ 2010 წ. შატარებული კვლევის შედეგებიდან გამომდინარეობს, რომ საჯარო გამოკვლეული დაწესებულებების ინტერნეტ საიტებიდან 20% არის ხელმისაწვდომი უსინათლო პირებისთვის.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** ინფორმაცია ვებგვერდების ხელმისაწვდომობის შესახებ მოცულია 217-218 პუნქტ. (ამჟამად 257-260). შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრომ (მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი შშმპ საკითხებში) 2014 წ. 5 თებერვალს მიმართა ყველა მინისტრს თავიანთი რესორტების ინტერნეტ საიტების ხელმისაწვდომობის მონიტორინგის ჩასატარებლად და შეახსენა საჯარო ვალდობულებების შემსრულებელ ორგანოებზე ინტერნეტ სერვისების საერთაშორისო სტანდარტებთან WCAG 2.0 (მინისტრთა საბჭოს განკარგულება ინტეროპერაციული ეროვნული ჩარჩოების, სამინისტროების მიმართ მინიმალური მოთხოვნების და ელექტრონული ფორმით ინფორმაციის გაცვლის აგრეთვე ტელეინფორმატიული სისტემების მინიმალური მოთხოვნების შესახებ). აღნიშნული იყო, რომ შშმპ საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელის ვებ გვერდზე არის ორი სახელმძღვანელო რომელიც ეხება ინტერნეტ სერვისების ხელმისაწვდომობას. BON-ის საიტზე (ბმული „Publikacje") არის ორი სახელმძღვანელო რომელიც ეხება

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	22 მუხ.: ინფორმაციისა და კომუნიკაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის შესახებ ინფორმაციის არარსებობა - რაპორტი საჭიროა შეივსოს მინიმუმ კანონით დაკისრებული ვალდებულებებით საჯარო დავალებების შემსრულებელი დაწესებულების მოქმედებების ინფორმატიზაციის შესახებ.	ინტერნეტ სერვისების ხელმისაწვდომობას, რომლებიც გამოსადეგია ამ საკითხის უკეთ გასაგებად, ისევე როგორც პროგრამისთებისთვის ასევე რედაქტორებისთვის რომლებიც აქვეყნებენ შინაარსს ინტერნეტში. PFRON-ი ინტეგრაციის მეგობრების გაერთიანებასთან პარტნიორობით, პროექტი "შშმპ მხარდაჭერა ინტერნეტში განთავსებული ინფორმაციისა და მომსახურებების თავისუფალი ხელმისაწვდომობის მხარდაჭერა II" ფარგლებში, უზრუნველყო ორი უფასო e-learning-ული ტრენინგი სერვისების პროგრამისტებისთვის და რედაქტორებისთვის, რომელიც განმარტავს ინტერნეტ სერვისების ხელმისაწვდომობის საკითხს და ხელმისაწვდომობის საერთაშორისო სტანდარტებს WCAG 2.0. ტრენინგი ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: http://www.edukacja.pfron.org.pl/ . **ადმინისტრაციისა და დიგიტალიზაციის სამინისტრო:** მუშაობა ინტერნეტ საიტების ხელმისაწვდომობისთვის ამჟამად არ ხორციელდება. მინისტრთა საბჭოს მოქმედი განკარგულება ინტეროპერაციული ეროვნული ჩარჩოების, სამინისტროების მიმართ მინიმალური მოთხოვნების და ელექტრონული ფორმით ინფორმაციის გაცვლის აგრეთვე ტელეინფორმატიული სისტემების მინიმალური მოთხოვნების შესახებ 19§ ახსენებს, რომ:"ტელეინფორმატულ სისტემაში სუბიექტი, რომელიც რეალიზებას უწევს საჯარო ამოცანებს, რომლებიც ემსახურება საინფორმაციოუ რესურსების პრეზენტაციას საჭიროა უზრუნველყოს ამ სისტემის მიერ Web Content Accessibility Guidelines (WCAG2.0)-ს მოთხოვნები, AA დონის გათვალისწინებით, რომელიც მითითებულია განკარგულების №4 დანართში" .
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 209-210 (ამჟამად: 248-249): ჟესტური ენის შესახებ კანონში ნახსენები პრინციპები შედის ძალაში ძალიან ნელა. საჭიროა ჟესტური ენის თარჯიმნების on-line გამოყენების გავრცელება, იმისათვის რომ არ	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** მოქმედებები, რომლებზეც საუბარია შენიშვნაში, ეტევა შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის განკარგულებაში არსებულ დავალებათა კატალოგში, რომელიც ეხება ამოცანებს, რომლებიც ევალებათ ფონდებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს შშმპ პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის ფარგლებში. რასთან დაკავშირებით მათი რეალიზება შეუძლიათ არასამთავრობო ორგანიზაციებს.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	იყოს აუცილებელი სამმართველოს ინფორმირება სამი დღით ადრე თარჯიმნის დახმარებით სარგემლობის შესახებ. სამმართველოები ძალიან რთულად ასრულებენ ყრუ პირის მომსახურების შესახებ. ინფორმაცია მოწოდებულია გაუგებარ ენაზე და არის ძალიან ღრმად" ინტერნეტ საიტებზე, რაც მოითხოვს მრავალჯერ მორიგი არაინტუიციური საიტების არჩევა. საჭიროა პოლონურ ჟესტურ ენაზე ინფორმაციის მიწოდების გავრცელება.	ჟესტური ენის და სხვა კომუნიკაციის საშუალებების შესახებ კანონის ცვლილების მითითებული საჭიროება იქნება გაანალიზებული
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 209-210 (ამჟამად: 248-249): მნიშვნელოვანი ნაწილი თვითმმართველობებისა და PCPR (პოვიატის ოჯახის დახმარების ცენტრი)- მნიშვნელოვანი ნაწილი არ ითვალისწინებს შესაძლებლობას მოითხოვონ თარჯიმნის მომსახურების ღირებულების ანაზღაურება. PCPR (პოვიატის ოჯახის დახმარების ცენტრი)-ს ნაწილი ითხოვს თარჯიმნებისგან ინდმეწარმეობას, და ითხოვს მომსახურების ფაქტურას ან	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ჟესტური ენის თარჯიმნის მომსახურების ხარჯების დაფინანსების საკითხები მითითებულია შშმპ პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის და დასაქმების შესახებ კანონში და შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის განკარგულებაში პოვიატის ამოცანების სახის განსაზღვრის შესახებ, რომლებიც შეიძლება იყოს დაფინანსებული PFRON-ის სახსრებით. დაფინანსება არ არის ობლიგატორიული. დაფინანსების საფუძველს წარმოადგენს კონტრაქტი დადებული სტაროსტასა და შშმ პირს შორის. კონტრაქტში აგრეთვე განსაზღვრულია გაანგარიშების წესი. დებულებები არ მიუთითებენ იმაზე, რომ საჭიროა თარჯიმნის მიერ ეკონომიკური საქმიანობის წრმოება, რასაც ყოველთვის ხაზს უსმევს BON იმ შემთხვევაში თუ პოვიატებს, რომლებიც რეალიზაბას უწევენ ამ ამოცანას და ბენეფიაციარებს გაუჩნდათ ამის ეჭვი.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ანგარიშს, და არა კონტრაქტს და სხვის მიერ გამოწერილ ფაქტურას ან ანგარიშს.	
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 223-230 (ამჟამად: 263-271): სახალხო დამცველის შეფასების მიხედვით[5] აუცილებელია ზუსტი დადგენა ტელევიზიის მაუწყებლების მოვალეობების დადგენა მხედველობის და სმენის შშმ პირთათვის. ეჭვს იწვევს ეროვნული რადიოსა და ტელევიზიის საბჭოსთვის შესაძლებლობა თვითნებურად გადაწყვიტოს ინდივიდუალურ პროგრამებზე მოთხოვნების შემცირების შესახებ. ეს ნებართვა ეროვნული რადიოსა და ტელევიზიის საბჭოსთვის ტოლფასია კანონის დებულებების შეცვლასთან.	**კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო** (MKiDN): კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო არ იზიარებს ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდის შენიშვნებში არსებულ ეჭვს. არ შეიძლება თქმა, რომ რადიო და ტელევიზიის ეროვნული საბჭო - სახელმწიფო ადმინისტრაციის დამოუკიდებლად, კონსტიტუციურად უფლებამოსილის მედიების დარგში მარეგულირებელი ორგანო - არბიტრალურად გასცემს აღმასრულებელ განკარგულებას რადიო და ტელევიზიის შესახებ კანონთან დაკავშირებით. ეროვნული საბჭოს განკარგულებები (მათ შორის, განკარგულებები, რომლებშიც შშმ პირებისთვის სათანადო აუდიციები ნეკლებად არის დახსენები) გაიცემა ნორმატიული ნებართვების საფუძველზე. ნორმატიული უფლებამოსილება შეიცავს კონკრეტულ და მკაფიო ინსტრუქციებს, რომლებითაც უნდა იხელმძღვანელოს ორგნომ თავისიგანკარგულების გაცემისას. ეს სწორი და ფართოდ გამოყენებული საკანონმდებლო პროცედურაა. ეროვნული საბჭი განკარგულების პროექტს ყოველჯერ წარადგენს სოციალურ კონსულტაციებისთვის. ამგვარად საზოგადო და არასამთავრობო ორგანიზაციებს აქვთ საშუალება წარადგინონ პროექტზე შეიშვნები და მოსაზრებები. ეროვნული საბჭო პასუხისმგებელია იმაში, თუ როგორ განხორციელდება კანონის დებულებები, განსაკუთრებით აკონტროლებს, თუ როგორ ასრულებენ მოვალეობებს მედია სევისების მიმწოდებლები. კანონის დებულებების შესრულების ერთ ერთი ელემენტი პრაქტიკაში არის დაეთმოს ეროვნულ საბჭოს აღმასრულებელი განკარგულებების გაცემა, რაშიც ის უფლებამოსიკია კანონის მრავალი დებულებების საფუძველზე. რადიო და ტელევიზიის შესახებ კანონის ნოველიზაციის ფარგლებში 2011წ. (აუდიოვიზუალური მედია სერვისების დირექტივის იმპლემენტაცია) მედია

[5] 2013 წ. 22 ივლისი სახალხო დამცველის მიმართვა კულტურის მინისტრთან (RPO/715848/12/I/109 RZ)

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მაუწყებლებს დაედოთ ვალდებულება უზრუნველყონ ი , რომ მათ მიერ მიწოდებული სერვისები თანდათანობით გახდეს ხელმისაწვდომი მხედველობა დაქვეითებული შშმ პირებისთვის და სმენა დაქვეითებული შშმ პირებისთვის. ეს ვალდებულება მდგომარეობს მაუწყებლების დავალდებულებაში, რომ პროგრამების მინიმუმ 10%, რეკლამების და ტელემაღაზიების გარდა, ჰქონდეთ აუდიო აღწერა, ტიტრებიდა ტარგმანი ჟესტურ ენაზე. ჩამოტვლილი საშუალებები არ უნდა იყოს - MKiDN-ს საშუალებების ნაწილი. დაბადებიდან ყრუ და სმენა დაქვეითებული პირებისვის ჟესტური ენა არის პირველი და ყველა მათგანმა არ იცის პოლონური ენის კითხვა. ამგვარად ყოველი ჩამოთვლილი საშუალება არის მიმართული სხვადასხვა მომხმარებლისთვის. ამასთან დაკავშირებით შემოთავაზებული10% უნდა იყოს პროპორციული ყოვოლ ჯგუფისთვის. ამ გზით მათ სურდათ თავიდან აეცილებინათ მაუწყებლის მიერ ერთ-ერთი ყველაზე ნაკლებად ღირებული ტექნიკის გამოყენება და ამით შეესრულებინათ კონონით დაწესებული ვალდებულება. მსგავსი დებულებები ვრცელდება შეკვეთით მომსახურებებზე, რომლებშიც მომხმარებელი წყვიტავს, როგორ აუდიციას უყუროს. კანონის თანახმად ამგვარი სერვისების მიმწოდებლებიც არიან ვალდებული ეტაპობრივად დანერგონ გაადვილებები შშმპ. კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროში მიმდინარეობს რადიო და ტელევიზიის შესახებ კანონის განხილვა, დებულებების შესაძლო ცვლილებებთან დაკავშირებით. ამ განხილვის ნაწილია აგრეთვე დებულებები რომებიც ეხება შშმპ. დაგეგმილია, სხვა საკითხებთან ერთად, შშმპ განკუთვნილი აუდიციების რაოდენობის პროცენტული წილის გაზრდა. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** იმფორმაციას მიმოხილვის შესახებ შეიცავს ანგარიში (264 პუნქტ.). **რადიო და სატელევიზიუო ეროვნული საბჭო (KRRiT):** KRRiT "2012წ. რადიო და ტელევიზიის ძირითადი პრობლემების შესახებ ინფორმაციაში" გამოვიდა წინადადებით, სატელევიზიო მაუწყებლების, შშმ პირთათვის (რომლებთაც დაკვეითებული აქვთ სმენის აპარატი და მხედველობის აპარატი) გაადვილებების რეალიზების ვალდებულებების ზუსტ განსაზღვრასთან დაკავშირებით.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		რაც შეეხება KRRiT-ისუფლებამოსილებას ამ ფარგლებში მოთხოვნების დაწევაში, ეს კანონმდებლობის დებულებაა, რომელიც კანონმდებელის პასუხისმგებლობაშია. KRRiT-ს არ აქვს ლეგისლაციური ინიციატივის უფლება, ასე რომ ყველა ცვლილება შეიძლება მოხდეს მხოლოდ კულტურისა და ძეგლთა დაცვის მინისტრის ინიციატივით. KRRiT მიაჩნია, რომ აუცილებელია შეღავათბის გამოყენების არსებული შესაძლებლობების, რომლებიც ეხება შშმ პირებისთვის გაადვილებებს შენარჩუნება ლოკალური, საზოგადო და თუ ამგვარი სტატუსი იქნება დწესებული - აგრეთვე თემატური მაუწყებლების შემთხვევაში.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 223-228 (ამჟამად: 263-269): საეთერო დროის რეოდენობა ჟესტური ენის თარჯიმნით და/ან ტიტრებით არ არის საკმარისი; საბოლოო ჯამში ეს რაოდენობა გაზრდილი უნდა იქნეს 90%-ით.	**რადიო და სატელევიზიუო ეროვნული საბჭო:** აუდიოვიზუალური მედია სერვისების შესახებ დირექტივის 6 მუხ. თანახმად და KRRiT დოკუმენტის თანახმად "იმფორმაცია დარიო და სატელევიზიო ძირითადი პრობლემების შესახბ 2012 წ.", აგრეთვე პროექტი " KRRiT რეგულაციული სტრატეგიის 2014-2016 წ." (ამჟამად საზოგადო კონსულტაციების ფაზაში), ეროვნული საბჭო მხარს უჭერს მოტხოვნას რომელიც ეხება საკანონმდებლო ცვლილებებს რომელიც თანდათანობით ზრდის სატელევიზიო მაუწყებლების ვალდებულებებს ადაპტირება დაუწიოს სენსორული შესაძლებლობების შედღუდული პირებისთვის ამჟამინდელი 10% დან 50%-ის ჩატვლით 2020 წ. ამგვარად წარმოდგენილი მიზანი ჩანს დაბალანსებული და რეალური, თუ გავითვალისწინებთ, ერთის მხრიც შშმპ ლეგიტიმური საჭიროებები, მეორეს მხრივ, მაუწყებლების სიტუაცია ბაზარზე და მათი ფინანსური და ტექნიკური შესაძლებლობები.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 231 (obecnie 272): კომერციული საწარმოების მიერ საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების შექმნის პრინციბების არარსებპბა, მათ შორის საერთო ხასიათის სერვისების (ტელესაკომუნიკაციო სერვისები, მედია, საბანკო,	**ადმინისტრაციის და დიგიტალიზაციის სამინისტრო:** მიღებულია ზემები იმისათვის რომ უზრუნველყოს საჯაროდ ხელმისწვდომი სატელეფონო მომსახურების პროვიდერების ინტერნეტ გვერდების ხელმისაწვდომობა. 2014 წ. 26 მარტს გაიცა განკარგულება ადმინისტრაციისადა დიგიტალიზაციის მინისთრის მიერ, საჯაროდ ხელმისწვდომი სატელეფონო მომსახურების პროვიდერების მიერ შშმპ გაადვილებების მიწოდების დაწვრილებითი პირობების შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს ვებ გვერდების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	საფინანსო, სადაზღვეო და სხვ.).	ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის აუცილებლობას (ამ საიტების ადაპრიტება Web Content Accessibility Guidelines 2.0 სტანდარტებამდე). **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ინფორმაციას მოქმედებების შესახებ შეიცავს ანგარიში (274 პუნქტ.).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 269-271 (ამჟამად: 315-317): ექიმები რომელთა პაციენტები არიან ეტლით მოსიარულე ქალები აჭიარებენ, რომ ისინი არ ეწევიან სექსუალურ ცქოვრებას, არ არის მხარდაჭერა და ინფორმაციული პროგრამა შშმ ქალის ორსულობის და მშოობიარობის შესახებ პუნქტი 339-340 (ამჟამად: 390-391): - შშმ ქალების საჭიროებების შესახებ ინფორმაციის არარსებობა, ექიმებს არ გააჩნიათ ზოგადი ინფორმაცია სხვადასხვა სახის შშმ ქალის სპეციფიური საჭიროებების შესახებ, - შშმ ქალების სტერეოტიპები განსაკუთრებით მწვავეა პროფილაქტიკის სფეროში, შესაბამისად სამედიცინო პერსონელის კომპეტენციის არქონის და სამედიცინო დაწესებულებების მოუმზადებლობის ეფექტი არის ის რომ შშმ ქალი ხშირ შემთხვევაში ექიმს მიმართავ	**ჯანდაცვის სამინისტრო:** ჯანდაცვის მინისტრი ატარებს სამუშაოებს, რომელთა მიზანია საჯარო სახსრებიდან დაფინანსებული ჯანდაცვის მომსახურებისადმი ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და ჯანდაცვის მომსახურების ხარისხის გაზრდა. მოქმედების საფუძველს შეადგენს კანონი საჯარო სახსრებიდან დაფინანსებული ჯანდაცვის მომსახურების შესახებ. ჯანდაცვის მომსახურებები კლასიფიცირებულია როგორც გარანტირებული მომსახურება, რომელიც დაფინანსებულია საჯარო სახსრებიდან, საყოველთაო ჯანმრთელობის დაზღვევის ფარგლებში. იგი ეკუთვნის ყველა მომხმარებელს, მათ შორის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებს, რომლებისათვის განკუთვნილია მოცემული სახის მკურნალობა. ორსული, მშობიარე და მელოგინე ქალები იმყოფებიან განსაკუთრებული იურიდიული დაცვის ქვეშ. კონსტიტუციის მიხედვით, საჯარო ხელსუფლების ვალდებულებაა უზრუნველყონ ბავშვები, ორსული ქალები, შეზღუდ. შესაძლებლობის მქონე და ხანში შესული პირები განსაკუთრებული ჯანდაცვით. საჯარო სახსრებიდან დაფინანსებული ჯანდაცვის მომსახურების შესახებ კანონის მიხედვით ამ ტიპის ჯანდაცვის მომსახურებისადმი უფლება აქვთ ქალებს ორსულობის, მშობიარობის და ლოგინობის პერიოდში, რომლებსაც გააჩნიათ პოლონური მოქალაქეობა და საცხოვრებელი ადგილი პოლონეთში მიუხედავად იმისა, ექვემდებარებიან თუ არა ჯანმრთელობის დაზღვევას. ორსულობის, მშობიარობის და ლოგინობის პერიოდში მყოფი ქალების მოვლის წესებთან დაკავშირებულ კონკრეტულ საკითხებს აწესებს ჯანმრთელობის მინისტრის განკარგულებები: - ძირითადი ჯანდაცვის ფარგლებში გარანტირებულ მომსახურების შესახებ, - 29 აგვისტოს 2009 წ., საავადმყოფოშო მკურნალობის ფარგლებში გარანტირებული მომსახურების შესახებ, - 27 მაისის 2011 წ., სპეციალიზირებული ამბოლატორიული მომსახურების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	დაავადების მწვავე ეტაპზე, ყველაზე რთულ სიტუაციაში არიან ქალები რომლებიც ცხოვრობენ პატარა ქალაქებსა და სოფლებში, სადაც სამედიცინო დაცვის შელმისაწვდომობა ხშირად ძალიან შეზღუდულია.	ფარგლებში გარანტირებული მოსახურების შესახებ, - ჯანმრთელობის პროგრამების ფარგლებში გარანტირებული მოსახურების შესახებ, - სტომატოლოგიურ მკურნალობის ფარგლებში გარანტირებული მოსახურების შესახებ. 19 ოქტომბერს 2012 წ., ძალაში შევიდა ჯანდაცვის მინისტრის განკარგულება, 20 სექტემბრის 2012 წ. ფიზიოლოგიური ორსულლობის, ფიზიოლოგიური მშობიარობის, ლოგინობის და ჩვილის მოვლის დროს პერინატალური მოვლის ფარგლებში ჯანდაცვის მომსახურებისას სამედიცინო პროცედურების სტანდარტების შესახებ. ეს განკარგულება (ანალოგიურად, ჯანდაცვის მინისტრის, 23 სექტემბრის 2010 წ. წინა განკარგულებისა ფიზიოლოგიური ორსულლობის, ფიზიოლოგიური მშობიარობის, ლოგინობის და ჩვილის მოვლის დროს პერინატალური მოვლის ფარგლებში ჯანდაცვის მომსახურებისას სამედიცინო პროცედურების სტანდარტების შესახებ), განსაზღვრავს ფიზიოლოგიურ ორსულლობის, ფიზიოლოგიური მშობიარობის, ლოგინობის და ჩვილის მოვლის დროს პერინატალური მოვლის ფარგლებში ჯანდაცვის მომსახურებისას სამედიცინო პროცედურების სტანდარტებს. სტანდარტები ითვალისწინებენ, ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) დირექტივებს, მეცნიერულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობილ სამედიცინო მიღწევებს და პოლონეთის გამოცდილებას დედა-შვილის მოვლის ფარგლებში. ეს სტანდარტები შეთავსებულ იქნა პოლონეთში მოქმედი ჯანდაცვის სისტემასთან, განსაკუთრებულად პაციენტის უფლებების გათვალისწინებით, რომლებიც ნახსენებია პაციენტის უფლებების და პაციენტის უფლებების დამცველის შესახებ კანონში. ახალ განკარგულებაში, სხვათა შორის, მშობიარობამდე მოვლის და მშობიარობის გეგმაში შეყვანილ იქნა ორსული ქალის პრენეტალურ გამოკვლევების პროგრამაში ჩართვის შესაძლებლობა, რომელიც განხორციელებულია ჯანდაცვის მინისტრის, ჯანდაცვის მომსახურების ფარგლებში გარანტირებული მომსახურების შესახებ განკარგულების საფუძველზე. დაზუსტებული იქნა წესები ჩვილის კვებისა და ლაქტაციის, დედისთვის ინსტრუქტაჟის ჩატარების და ამ ინსტრუქტაჟის ფარგლებისა და ლაქტაციის პროცესის მეთვალყურეოზა, ჩვილის ძუძუთი სწორედ

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		კვებისა და ძუძუთი კვების ეფექტურობის შეფასების შესახებ. იმ შენიშვნის შესახებ, რომ არ არსებობს მხადაჭერა და საინფორმაციო პროგრამები შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ორსული და მელოგინე ქალებისთვის: არ არის დაგეგმილი არავითარი სხვა მოქმედებები, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ქალებისთვის გინეკოლოგიური-სამეანო მოვლის უზრუნველყოფის მიზნით, მათ გარდა რაც უკვე არის ხელმისაწვდომი ჯანმრთელი ქალებისთვის. ესეთი მოქმედებები შეიძლება ჩაითვალოს როგორც დისკრიმინაცია. შეზღუდულობის ფაქტი არ არის განსაკუთრებული წინაპირობა „გინეკოლოგიური მოვლის ფარგლებში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა სპეციფიკური მოთხოვნილებების" არსებობისა. როგორც ჯანმრთელ, აგრეთვე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ქალებს უფლება აქვთ ამ ფარგლებში ისარგებლონ ზრუნვის სრული პაკეტით. გარდა ამისა, ჯანდაცვის მინისტრის, 4 ოქტომბრის 2012 წ. ფიზიოლოგიური ორსულობის, ფიზიოლოგიური მშობიარობის, ლოგინობის და ჩვილის მოვლის, „მშობიარობამდე მოვლა და მშობიარობის გეგმები შეიძლება იყოს შეცვლილი ორსული ქალის მოვლის დროს ჯანმრთელობის სიტუაციის შესაბამისად" და ლოგინობის დროს პერინატალური მოვლის ფარგლებში ჯანდაცვის მომსახურებისას სამედიცინო პროცედურების და მოქმედების სტანდარტების შესახებ განკარგულების თანახმად, ყველა ქალი უზრუნველყოფილია პროფესიონალური ზრუნვით საცხოვრებელ ან მდებარეობის ადგილზე. შენიშვნას, რომ „ინვალიდის ეტლზე მოძრავი ქალების მკურნალი ექიმები თვლიან, რომ ისინი არ ეწევიან სექსუალურ ცხოვრებას", რომელიც ფონდის რეგიონალური განვითარების ინსტიტუტის მიერ იყო შეტანილი, შინაგანად არაერთობლივი და პოლემიკური ხასიათი აქვს. ამ განცხადებიდან გამომდინარეობს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ორსული და მელოგინე ქალების მხარდაჭერის და საინფორმაციო პროგრამების მოთხოვნილება. უნდა აღინიშნოს, რომ ორსულობის ფაქტი არის სექსუალურად აქტიურობის დამადასტურებელი აშკარა ნიშანი, რომელსაც ვერ უარყოფს ვერცერთი ექიმი. სავარაუდოა, რომ ეს შენიშვნა არ იქნა გაანალიზებული ან მისმა ზოგადმა ხასიათმა შეცვალა მისივე მნიშვნელობა და არსი. განაცხადი რომ, „ინვალიდის ეტლზე მოძრავი ქალების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მკურნალი ექიმები თვლიან, რომ ისინი არ ეწევიან სექსუალურ ცხოვრებას“, შეიძლება მეტყველებდეს იმ პაციენტების ჯანმრთელობის მდგომარეობის და მოთხოვნილებების არასწორ შეფასებაზე, რომლებიც ხმარობენ ინვალიდის ეტლს. ესეთი სიტუაციები შეიძლება ჩაითვალოს აგრეთვე შემთხვევითად, და ამ შემთხვევაში მიზანშეწონილია სწორედ ჩატარებული სამედიცინო ისტორია. ამ მიზნით არ არის საჭირო სპეციალური პროგრამები. სამედიცინო ისტორია არის დიაგნოზის ერთერთი მთავარი ელემენტი. განათლების სტანდარტები სამედიცინო ფაკულტეტზე განსაზღვრულია მეცნიერებისა და უმაღლესი განათლების მინისტრის, 9 მაისის 2012 წ., უმაღლესი სასწავლებლების ფაკულტეტებისთვის: საექიმო, საექიმო-დენტისტის, ფარმაკოლოგიის, საექთნო-სამეანო, სწავლების სტანდარტების შესახებ განკარგულებაში, რომელიც განსაზღვრავს ცოდნას და უნარიანობას, რომელსაც უნდა ფლობდეს საექიმო ფაკულტეტის კურსდამთავებული, არ შეიცავს საექიმო ფაკულტეტის პროგრამაში გაკვეთილების სიას. განკარგულების მოთხოვნების წესების საფუძველზე, სასწავლებლები ავტონომიურად ადგენენ სწავლის პროგრამას. ეს წესები ეხება პირებს, რომლებმაც დაიწყეს სწავლა განკარგულების ძალაში შესვლის შემდეგ. შეზღუდულობის პრობლემატიკის მიმართ, განკარგულებაში დადგენილია, რომ ცოდნის ფარგლებში, საექიმო ფაკულტეტის კურსდამთავრებულს ესმის შეზღუდულობის მნიშვნელობა სოციალურ ფორმებთან დამოკიდებულებაში, შეზუღულობის სოციალური შედეგები და საზოგადოებრივ-კულტურული ბარიერები, აგრეთვე იცის და ესმის ინვალიდობის და შეზღუდულობის ცნება. გარდა ამისა, იცის სამედიცინო რეაბილიტაციაში გამოყენებული მეთოდები და როლი, ჯანმრთელობის მდგომარეობით განპირობებული ცხოვრების ხარისხის აქტუალური კონცეპცია, აგრეთვე შეუძლია ახსნას შეზღუდულობის გამოვლინების სიხშირის საზომები. ცოდნის ფარგლებში, კურსდამთავრებულმა უნდა შეასრულოს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პაციენტის ფუნქციონალური შეფასება და უნდა შესთავაზოს სარეაბილიტაციო პროგრამა ხშირი ავადმყოფობების შემთხვევაში. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებთან დაკავშირებული თემატიკა არის ექთნების და მეანეების ასპირანტურის საგანი. სამედიცინო პერსონალის სწავლება შეზღუდ. შესაძლებ. მქონე ქალების სპეციფიკური მოთხოვნილებების ფარგლებში შედის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ოჯახის ექთნის სპეციალიზაციაში, რომელიც განკუთვნილია მეანეებისთვის (ნაწილები: გარკვეულ სამეანო პრობლემებში დახმარება, დედის შეზღუდულობის შემთხვევაში მეანეს როლი, ოჯახის მეანეს სამუშაოს სპეციფიკა, ოჯახურ გარემოში ოჯახის მეანეს ამოცანები ავადმყოფობისა და შეზღუდულობის შემთხვევაში). შეზღუდულობის საკითხები, როგორც ბავშვის, აგრევე უფროსის მიმართ, შედიან სხვა რიგ საექთნო და სამეანო ასპირანტურის სწავლების პროგრამებში. სხვა სამედიცინო პროფესიების განათლების მიღების ფარგლებში, როგორც გარკვეულ პროფესიების სწვლების პროგრამულ ბაზებში (ლიცეუმის შემდგომ სასწავლებლებში), აგრეთვე კვალიფიკაციის ეროვნულ ფარგლებში (KRK), რომლებზე დაყრდნობით მიმდინარეობს უმაღლესების სხვა კარდების სწავლება, სასწავლებლები, უმაღლესების შესახებ კანონის მიხედვით, ვალდებულები არიან გაითვალისწინონ KRK სწავლების პროგრამებში, არ მოიცავენ ისინი კონკრეტულ საკითხებს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ქალების სპეციფიკური პრობლემების შესახებ. ეროვნული განათლების მინისტრის განკარგულებაში, კონკრეტული ტიპის სკოლებში, სკოლინდელი აღზრდისა და ზოგადსაგანმანათლებლო პროგრამული ბაზის შესახებ, მოსწავლეები/მსენელები სამედიცინო განხრით განათლების ფარგლებში, ეცნობიან შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებთან მუშაობის დროს მიერ გამოყენებულ აპარატურას და სხვათა შორის აგრეთვე იღებენ ცოდნას და გამოცდილებას, ავადმყოფის პრობლემების დადგენისა და გადაწყვეტის და ავადმყოფობის სხვადასხვა ფაზაში და ნებისმიერ ასაკში მყოფ უუნარო პირის მოვლითი პრობლემების დიაგნოზის (სამედიცინო მზრუნველი), პაციენტთან, მის ოჯახთან, გარემოსთან და გამააქტიურებელ-ტერაპევტულ ჯგუფთან ტერაპევტული კონტაქტის დამყარებისა და შენარჩუნების, პაციენტის ბიო-ფსიქო-სოციალური მოთხოვნილებების დიაგნოზის, ტერაპევტული სამუშაოების ინდივიდუალური და ჯგუფური პროგრამის დაგეგმვის, რომლებით ითვალისწინებენ პაციენტის დიაგნოზს და შესაძლებლობებს, მოთხოვნილებებს და ინტერესებს (პრაქტიკული ტერაპევტი), და დაავადების სახეობის ან შეზღუდულობის ტიპის შესაბამისად ორთოპედიული ფეხსაცმლის მორგების (ტექნიკი ორთოპედი) ფარგლებში. სამედიცინო-სოციალურ სფეროში, ლიცეუმის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		შემდეგომ სამედიცინო დარგების სასწავლებლებში სწავლების პროგრამული ბაზის შესახებ განკარგულების თემაზე ეროვნული განათლების სამინისტროსთან (MEN) თანამშრომლობის შედეგად, იმ ცონდის გარდა, რაც ამ დარგებში ძირითად განათლებას შეადგენს, გათვალისწინებული იქნა ჟესტების ენის ცოდნა. 2 ნოემბრის 2011 წ. უმაღლესი განათლების ეროვნული კვალიფიკაციების ფარგლების (KRK) შესახებ განკარგულების მიხედვით, უმაღლესის კურსდამთავრებულებმა სამედიცინო, ჯანმრთელობისა და ფიზ.-კულტურის შესახებ სწავლების სფეროში, უნდა იცოდნენ ავადმყოფური ცვლილებების და სოციალური დისფუქციის სიმპტომები და მიზეზები, აგრეთვე მათი შეფასების მეთოდები, კონკრეტულ ფაკულტეტზე სათანადო მეცნიერულ დისციპლინების და განათლების დარგების აუცილებელ სფეროში, უნდა გააჩნდეთ მყარი ცოდნა ჯანმრთელობისა და ფიზ.-კულტურის შესახებ სწავლებების ფარგლებში, უნდა შეეძლოთ პაციენტის, კლიენტის მოთხოვნილებების შესაბამისი მოქმედების გეგმის ჩამოყალიბება, და შეეძლოთ ჯანდაცვის სფეროს პრობლემების წარდგენა და ახსნა პირთათვის ან ჯგუფებისთვის ან საზოგადოებრივი ჯგუფებისთვის შეთავსებული ფორმით. KRK ატარებს ზოგად ხასიათს, თუმცა აძლევს სასწავლებლებს განათლების პროგრამის ფართო არჩევნის საშუალებას. ასე რომ, ეს სასწავლებისგანაა დამოკიდებულია, იქნება თუ არა მოცემულ ფაკულტეტზე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ქალების სპეციფიკური პრობლემებთან დაკავშირებული საკითხები.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 273 (ამჟამად: 319): სასწავლო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ჯერ კიდევ ეტაპობრივად ხდება შშმ მოსწავლეების გამორიცხვა ინკლუზიური განათლებიდან და გადასვლა სეგრეგირებულ განათლებაზე მორიგ საფეხურზე. თუ ინკლუზიური განათლების მოსწავლეების რაოდენობა	**ეროვნული განათლების სამინისტრო:** ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემის შესახებ კანონი ორგანიზაციას საშუალებას აძლევს ბავშვებისა და ახალგაზრდობის განათლებისა და აღზრდისა, იმ ფორმებში, რომლებშიც უზრუნველყოფენ სკოლინდელ, სასკოლო და სასწავლო წლიური მომზადების განხორციელებას. კანონი ერთგვაროვნად აჩვენებს, რომ ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემა უთავსებს შინაარსს, მეთოდებს და სწავლების ორგანიზაციას მოსწავლეების ფსიქო-ფიზიკური შესაძლებლობებთან, აგრეთვე ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური დახმარების მიღების და დიდაქტიური მუშაობის სპეციალური ფორმის საშუალებას იძლევა, აგრეთვე ეს კანონი, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვების და ახალგაზრდობისთვის, ყველა ტიპის სკოლებში სწავლის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	საბავშვობაღებში შეადგენს 30%, და თუ ჩავთვლით ინტეგრაციულ კლასებს 70%, მაშინ განათლების ყოველ ეტაპზე იზრდება მოსწავლეთა რაოდენობა რომლებიც სწავლობენ სპეციალურ სასწავლებლებში (თითქმის 30%-დან საბავშვო ბაღებში თითქმის 80%-მდე მეორე საფეხურის სკოლებში).	საშუალებას იძლევა ინდივიდუალური საგანმანათლებლო მოთხოვნების და მიდრეკილებების მიხედვით. კანონში მითითებულია, რომ ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემა უზრუნველყოფს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეებზე ზრუნვას განათლების პროცესის, სწავლების პროგრამებისა და ფორმების და სარეაბილიტაციო კურსების ინდივიდუალური სახით ჩატარების საშუალებით. სპეციალური სწავლებით მოცული არიან შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვები და ახალგაზრდობა, რომელიც საჭიროებს განათლების და მუშაობის მეთოდების სპეციალურ ორგანიზაციას. ეს სწავლება შეიძლება იყოს ჩატარებული საზოგადო სკოლებში, ინტეგრაციულ სკოლებში და ცენტრებში, სპეციალურ სკოლებში და ცენტრებში სწავლების ფორმის მეშვეობით, სპეციალური სწავლების საჭიროების შესახებ განცხადების საფუძველზე. ღრმა ფორმის გონებრივად ჩამორჩენილი ბავშვების და ახალგაზრდობა სასკოლო და სწავლის მოვალეობებს ასრულებენ სარეაბილიტაციო-აღმზდელობით კურსებში მონაწილეობის მეშვეობით, რომლებიც ორგანიზებულია სარეაბილიტაციო-აღმზდელობით კურსების საჭიროების მოწმობის საფუძველზე. შეზღუდულობის სახეობის მიხედვით, გონებრივი ჩამორჩენილობის ხარისხის ჩათვლით, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვებს და ახალგაზრდობას მიეწოდება განათლება და აღზრდა, რომელიც, მოთხოვნილიბათასამებრ, დაზიანებული ფუნქციების გამოსწორების, რეაბილიტაციის, ფარგლებში სწავლის საშუალებას იძლევა და უზრუნველყოფს სპეციალისტურ დახმარებას და მოვლას. ეს ნიშნავს, რომ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეებს, სწავლის ადგილმდებარეობის მიუხედავად, აქვთ მათ ინდივიდუალურ განვითარების და განათლების მოთხოვნილებებთან და ფსიქო-ფიზიკურ შესაძლებლობებთან შეთავსებული სპეციალური განათლების უფლება. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვის ფუნქციონირების დონის შეფასებას ასრულებენ სპეციალისტები ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიურ ცენტრში, და აღნიშნავენ განათლების რეკომენდირებულ ფორმებს სპეციალური განათლების აუცილებლობის შესახებ მოწმობაში და ეხმარებიან მშობელს ბავშვისთვის ყველაზე შესაბამის სკოლის შერჩევაში.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		განათლების ფორმის და ადგილის შესახებ გადაწყვეტილებას (საზოგადო, ინტეგრაციული ან ინტეგრაციული ნაწილების მქონე სკოლები და ბაღები) იღებენ აგრეთვე ბავშვების მშობლები (მეურვეები), რომლებსაც პოლონეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის მიხედვით, გააჩნიათ თავიაანთ ბავშვზე სრული უფლება, გარდა შემთხვევებისა, როდესაც ეს უფლება იქნა შეზღუდული ან ჩამორთმეული. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლის მშობელი, ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემის შესახებ კანონის მიხედვით, ირჩევს სკოლის ან ბაღის სახეობას (სპეციალური განათლების ფორმას), შესაბამისად, ზოგად, ინტეგრაციულ ან ინტეგრაციული ნაწილების მქონე, სპეციალური სკოლის ან სასკოლო-აღმზდელობითი სპეციალურ ცენტრის მითითებით. სპეციალური განათლების განხორციელებას უზრუნველყოფს მოცემული ტიპის და სახეობის სკოლის (ცენტრის) მართვისთვის სათანადო ტერიტორიული თვითმმართველობის ერთეული. ორგანო, რომელიც მმართავს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლის მშობლის მიერ არჩეულ ტიპის და სახეობის სკოლას (ცენტრს), მშობლის მიერ შეტანილი მოწმობის (რომელშიც განსაზღვრულია საგანმანათლებლო მოთხოვნილებების განხორციელების პირობები, სტიმულაციის, რეაბილიტაციის, თერაპიის, გაუმჯობესების, ბავშვის პოტენციალური შესძლებლობების და ძლიერი მხარეების განვითარების ფორმები და ფსიქოლოგიური-პედაგოგიური დახმარების სხვა ფორმები, აგრეთვე ბავშვისთვის სპეციალური განათლების საუკეთესო ფორმები) საფუძველზე, მიუთითებს საცხოვრებელ ადგილთან უახლოეს სკოლას/ბაღს, რომელშიც შესაძლებელია მოწმობაში ჩამოთვლილი რეკომენდაციების განხორციელება. საგანმანათლებლო სისტემის შესახებ კანონის საფუძველზე გაცემული წესების მიხედვით, სკოლა/ბაღი ვალდებულია უზრუნველყოს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეებისთვის სპეციალური განათლების საჭიროების შესახებ მოწმობაში ჩამოთვლილი რეკომენდციების განხორციელება. ბავშვისთვის სკოლის მითითებისას, წამყვან ორგანოს შეუძლია გაითვალისწინოს მშობლის (მეურვეს) თხოვნა კონკრეტული სკოლის (ცენტრის) არჩევნის თაობაზე. 2008-2012 წლებში, ეროვნული განათლების მინისტრის მიერ ჩატარებული სამუშაოები იურიდიული ფარგლების შექმნის საფუძველი გახდა იმ ბაღებისთვის,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		სკოლებისთვის და ცენტრებისთვის, რომლებიც ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემაში, თანამედროვე, მოქმედებების მრავალფეროვან საზოგადოებაში საჭირო და ინკლუზიურლი განათლების იდეის გავრცელებაზე მიმართული არიან. 2008 წლიდან, კანონებში ტარდება ცვლილებები, რომელთა მიზანია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვებისა და ახალგაზრდობის წარმატება სასკოლო სწავლაში, მათი განათლების შანსის გათანაბრება, სწავლის პირობების შესაბამისი პირობებით და ფსიქოლოგიური-პედაგოგიური დახმარებით უზრუნველყოფა. ჩატარებული ცვლილებების მეშვეობით, შეზღუდ. შესაძ. მქონე მოსწავლის სწავლების პროცესი შეთავსებულია მისი განვითარების და განათლების ინდივიდუალურ მოთხოვნილებებთან და ფსიქოფიზიკურ მიდრეკილებებიდან, მისი აქტუალური სკოლის ტიპისა და სახეობის მიუხედავად. საგანმანათლებლო ინდივიდუალური-თერაპევტული პროგრამა, რომლის საფუძველზე ხდება შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლის სწავლება, მოიცავს მასწავლებლების და სპეციალისტების ბავშვისკენ მიმართულ ერთობლივ მოქმედებებს, სარეაბილიტაციო კურსებს და ფსიქოლოგიური-პედაგოგიური დახმარების სფეროში კურსებს. ეროვნული განათლების სამინისტრო ატარებს სკოლების, ბაღებისა და ცენტრების, სკოლებისა და პედაგოგიურ მმართვაში ზედამხედველი ორგანოების დირექტორებისთვის, მასწავლებლებისთვის განკუთვნილ მოქმედებებს, რომლების მიზანია სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე, მათ შორის შეზღუდული შესაძლ. მქონე ბავშვების და ახალგაზრდობის ეფექტური დახმარება. 2010-2011 წლებში, ეროვნული განათლების სამინისტრომ, სპეციალური პედაგოკიკის აკადემიასთან თანამშრომლობით, განახორციელა პროექტი „სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების სწავლების ეფექტურობის ამაღლება“. მისი მიზანი იყო ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური დახმარების უზრუნველყოფა, ბავშვის განათლების და აღზრდის უახლოეს გარემოში (ბაღში, სკოლაში და საგანმანათლებლო ცენტრში) და სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების განათლების და აღზრდის სისტემის ხარისხის გაზრდა. პროექტის ფარგლებში შემუშავებული იქნა

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის მოდელი. ამ ფარგლებში ჩატარდა სწავლება 489 ცვლის ლიდერისთვის: სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვთან მუშაობის ახალი მოდელის, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებთან მუშაობის ახალ ამოცანების სკოლებში და მასწავლებლების, სწავლაში სპეციფიკური სირთულეების საფრთხის გასარკვევად, მომზადების ფარგლებში (ამ მოქმედებების ფარგლებში შემუშავდა მასალები და ანკეტები). ცვლის ლიდერებმა ჩაატარეს საკონსულტაციო-ინფორმაციული შეხვედრები პოლონეთის მთელ ტერიტორიაზე მმართველი და პედაგოგიური კადრების წარმომადგენლებისთვის, რომლებშიც მონაწილეობა მიიღო 50 ათასზე მეტმა ადამიანმა. პროექტის ფარგლებში შემუშავებულ იქნა სპეციალური მოთხოვნილებების, მათში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეებთან მუშაობაში დამხმარე დიდაქტიკური მასალები დირექტორებისთვის, მასწავლებლებისთვის, და მშობლებისთვის: - „სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების განათლების ეფექტურობის ამაღლება. სასწავლო მასალები, ნაწილი I“, - „სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების განათლების ეფექტურობის ამაღლება. სასწავლო მასალები, ნაწილი II“, - „სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების განათლების ეფექტურობის ამაღლება. მასალა მასწავლებლებისთვის“, - „ბავშვების და ახალგაზრდობის სპეციალური საჭიროებები. იურიდიული საფუძვლები ABC ბაღის, სკოლის და ცენტრების დირექტორებისთვის“, - „ბავშვებისა და ახალგაზრდობის სპეციალური საჭიროებები. ბაღში, სკოლაში და ცენტრებში კურსების მასწავლებლების, ჯგუფის აღმზრდელების და სპეციალისტების ჯგუფური მუშაობა”, - „ჩემი ბავშვი ბაღში და სკოლაში. რჩევები სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა მშობლებისთვის”, - საინფორმაციო ბროშურა მშობლებისთის. მასალები უფასოდ გადაეცა ბაღებს, სკოლებს და ცენტრებს, აგრეთვე ხელმისაწვდომია ეროვნული განათლების სამინისტროს და განათლების განვითარების ცენტრის ინტერნეტულ საიტზე, აგრეთვე საგანმანათლებლო

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პორტალზე Scholaris უფასოდ გადმოწერის საშუალებით. 2012 წელს სამთავრობო პროგრამის „უსაფრთხო და მეგობრული სკოლა“ განხორციელების ფარგლებში, ეროვნული განათლების სამინისტრომ განახორციელა საჯარო ამოცანის „ინკლუზიური განათლება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების სწავლაში ზოგად, ინტეგრაციულ და ინტეგრაციული ნაწილების მქონე სკოლებში“ შესრულების შეთავაზების ღია კონკურსი. ტერიტორიული თვითმმართველობის ერთეულების, არასამთავრობო ორგანიზაციების და საჯარო სარგებლობის ორგანიზაციებისკენ მიმართული კონკურსის მიზანი იყო ინკლუზიური განათლების იდეის გავრცელების მატარებელი პროექტის განხორციელების საუკეთესო შეთავაზების შერჩევა. კონკურსის შედეგად დაფინანსება მიიღო 48 სუბიექტმა. განხორციელებული პროექტი მიმართული იყო მოსწავლეთათვის, მათ შორის სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთათვის, განათლების II ეტაპიდან IV ეტაპამდე, რომლებიც დადიან ამ სკოლებში და მათი მშობლებისთვის და მასწავლებლებისთვის. 2013 წელს ეროვნული განათლების სამინისტრომ ჩაატარა შეთავაზებების კონკურსი შემდეგი ამოცანის განსახორციელებლად: „მეგობრული და უსაფრთხო სკოლა სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებისთვის და ახალგაზრდებისთვის - საზოგადო და ინტეგრაციულ სკოლებში სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა უსაფრთხო და ეფექტური ფუნქციონირების ფარგლებში მოქმედებების გამავრცელებელი პროექტები“. კონკურსის შედეგად დაფინანსება მიიღო 38 სუბიექტმა. 2014-2020 წლებში დაფინანსების ახალ პერსპექტივაში იგეგმება პროექტების განხორციელება, რომელთა მიზანი იქნება სკოლების მხარდაჭერა განვითარების სპეციალური მოთხოვნილებების მქონე მოსწავლესთან მუშაობის ინდივიდუალური მუშაობის ფარგლებში. მოქმედებები ბაღებს, სკოლებს და ცენტრებს სპეციალური აპარატურის, დიდაქტიური სახსრების და დახმარების მოპოვების საშუალებას აძლევენ, რაც აუცულებელია ბავშვების და ახალგაზრდობის მოთხოვნილებების გასარკვევად, განვითარების მხარდასაჭერად და თერაპიის ჩატარებისთვის. ბაღების, სკოლების და ცენტრების პედაგოგიური

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		კადრი მომზადებული იქნება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებსა და ახალგაზრდობთან მუშაობისას ეფექტურად გამოიყენოს დიდაქტუკური-სასწავლო დახმარებები, რაც ორგანიზაციის და ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური დახმარების გაწევის საშუალებას მისცემს ბავშვების და ახალგაზრდობის განვითარების და განათლების ინდივიდუალური მოთხოვნილებების შესაბამისად. ეროვნული განათლების სამინისტრო თანამშრომლობს საზოგადოებრივ პარტნიორებთან პროექტების მხარდაჭერის ფარგლებში, რომლებიც განკუთვნილია სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვებთან და ახალგაზრდობასთან მომუშავე მასწავლებლების მომზადებისთვის. 2013 წელს, ეროვნული განათლების მინისტრი გახდა პოლონეთის უსინათლოთა კავშირის ტიფლოლოგიის ინსტიტუტის პროექტის საპატიო მფარველი „უსინათლო და სუსტი მხედველობის დამატებითი შეზღუდულობის მქონე 12 წლამდე იმ ბავშვების მზრუნველი სპეციალისტების დამატებითი სწავლება, რომლებსაც არ გააჩნიათ წინასწარი მხარდაჭერა და სასკოლო განათლება“, რომელიც განხორციელებულია, Perkins-ის ფონდთან (USA) თანამშრომლობით. პროექტს პოლონეთის ქვეყნის მასშტაბის ხასიათი აქვს, განხორციელებული იქნება 1 ოქტომბრიდან 2012 წ. 30 სექტემბრამდე 2015 წ. მისი მიზანია მხარდაჭერის საჭიროების მქონე ბავშვების და მასწავლებლების განსაზღვრა, ადრეული დახმარების სპეციალისტების და მასწავლებლებისთვის სწავლების პროგრამის შემუშავება, ურთიერთდამოკიდებული დარღვევების მქონე უსინათლო 0-12 ასაკის ბავშვების სპეციალისტების და მასწავლებლებისთვის სწავლების ჩატარება, საზოგადო და ინტეგრაციული დარგების მასწავლებლებისა და მასწავლებლების კვალიფიკაციის ამაღლების ცენტრებისა და ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური კლინიკების წარმომადგენლებისთვის სწავლების ჩატარება, სკოლინდელი ბავშვების მომარაგება უსინათლო ბავშვებისთვის განკუთვნილი დიდაქტიური და სარეაბილიტაციო დახმარების მასალით და სკოლების სასწავლო მასალებით მომარაგება. პროექტით მოცული იქნება 210 სპეციალისტი და მასწავლებელი პოლონეთში. პროექტი დაფინანსდება Perkins School for the Blind w Bostonie (USA)-სთან მოქმედი Perkins International-ის მიერ.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პოლონეთის უსინათლოთა კავშირის მიერ წამოწყებული ინიციატივა იქნება ცოდნის ძვირფასი წყარო უსინათლო და ურთიერთდამოკიდებული დარღვევების მქონე ბავშვების განათლების ფარგლებში. ეროვნული განათლების სამინისტრო საჭიროდ სთვლის რესორტებს შორის სამუშაოების ჩატარებას, რომლებიც მიზანია დაბადებიდან მოზრდილობამდე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დახმარებასთან დაკავშირებულ სისტემური გადაწყვეტილებების შემუშავება. ეს პოსტულატი შემოთავაზებული იყო ეროვნული განათლების სამინისტროს მიერ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა საკითხებში ეროვნულ საკონსულტაციო საბჭოსთვის. ეროვნული განათლების სამინისტრო ატარებს სამუშაოებს მშობლების დიდი წვლილის შეტანის უზრუნველყოფის მიმართულებით, მათში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვების და ახალგაზრდობის მშობლებისა, სკოლის ფუნქციონირების გადაწყვეტილებებში. 2012 წ., როგორც დიალოგის ასპარეზი, ჩატარდა ეროვნული განათლების სამინისტროსთან მოქმედ მშობელთა ფორუმი, რომელიც მოსწავლეთა მშობლების დამჯგუფებელ ორგანიზაციებს საშუალებას აძლევს საგანმანათლებლო პოლიტიკის მიმართულებაზე გავლენას. ჩატარდა ფორუმის ორი შეხვედრა, რომლებიც სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეების სწავლების პრობლემატიკას მიეძღვნა. მშობელთა ფორუმის თანამშრომლობის შედეგია, სხვათაშორის, მშობლების პოსტულატების შეგროვება სკოლის ფუნქციონირების, მშობლებისთვის სწავლებების თემების თაობაზე, მშობლების სკოლის ტერიტორიაზე საქმიანობათან დაკავშირებული რჩევების შემუშავება, შეზღუდულობების მქონე ბავშვების და ახალგაზრდების მშობლებისთვის ინფორმატორის შექმნაზე სამუშაობების ჩატარება, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვებისა და ახალგაზრდობის და მათი ოჯახების მხარდაჭერის შესაძლებელ მეთოდების შესახებ. 2013 წელს, გამოიცა ინფორმატორი-ბროშურა მშობლებისთვის „თვითმმართველობები და სამთავრობო ადმინისტრაცია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის“, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებათა შესახებ. მშობელთა ფორუმის მოქმედების შედეგია ფართო დისკუსიის ჩატარება შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვის საგანმანათლებლო სისტემაში ადგილის შესახებ, მის დროს

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ჩამოყალიბდა სისტემური ცვლილებების შეთავაზებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ესეთ მოსწავლეებზე უკეთეს ზრუნვას და მათ განვითარების მხარდაჭერას. წარდგენილი ინფორმაცია მიუთითებს, რომ ტარდება მოქმედებები შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებების შესახებ კონვენციის, ამაში ინკლუზიური განათლების გავრცელების შესახებ დადგენილებების, განსახორციელებლად.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 281 (ამჟამად: 327): მასწავლებლებისთვის სასწავლო პროგრამის შესწავლამ გვანახა, რომ 50% ნაკლები სასწავლებლებ რომლებიც აწარმოებენ სამსაწავლებლო სწავლებას პროგრამაში გათვალისწინებულია სპეციალური პედაგოგიკის ელემენტები, დანარჩენი სასწავლებლების პროგრამები არღვევენ უმაღლესი სწავლების შესახებ კანონიდ დაკისრებულ ვალდებულებას .	**ეროვნული განათლების სამინისტრო:** ეროვნული განათლების სამინისტრო თანამშრომლობდა უმაღლესი განათლების და მეცნიერების სამინისტროსთან მასწავლებლის პროფესიის შესასრულებლად მოსამზადებელი სწავლების სტანდარტების შესახებ ახალი განკარგულების შემუშავების თაობზე. 2012/2013 სასწავლო წლიდან, სასწავლებლებმა შემოიღეს ფაკულტეტი და ასპირანტურა სწავლების მოდულების ფარგლებში განსაზღვრული კანონების საფუძველზე, რომლებიც განსაზღვრულია უმაღლესი განათლების და მეცნიერების მინისტრის, მასწავლებლის პროფესიის შესასრულებლად მოსამზადებელი სწავლების სტანდარტების შესახებ განკარგულებაში. მასწავლებლების სწავლების სტანდარტების შეცვლით, ივარაუდეს, რომ ყოველ უმაღლესდამთავრებულს უნდა ჰქონდეს, ძირითად დონეზე მაინც, პედაგოგიური და ფსიქოლოგიური ცოდნა, მათში აღზრდის ფარგლებში, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან მუშაობის მომზადების გათვალისწინებით. ამდენად, მასწავლებლის პროფესიის შესასრულებლად მოსამზადებელი სწავლების დამთავრების შემდეგ, კურსდამთავრებულს ექნება ფსიქოლოგიური და პედაგოგიური ცოდნა, რაც საშუალებას მისცემს გააცნობიეროს განვითარების, სოციალიზაციის, აღზრდის და სწავლების-ცოდნის მიღების, მასში სხვათაშორის სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეთა ფუნქციონირების სპეციფიკის პროცესები. **უმაღლესი განათლების და მეცნიერების სამინისტრო:** უმაღლესი განათლების და მეცნერების მინისტრის განკარგულება მასწავლებლის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პროფესიის შესასრულებლად მოსამზადებელი სწავლების სტანდარტების შესახებ, ყურადღებას ამახვილებს მასწავლებლის პროფესიის შესრულებისთვის პრაქტიკულ მომზადებაზე. მომავალი მასწავლებლების სწავლება არის ერთიანი სხეული დაპროექტებული ისე, რომ თეორიული ცოდნა შეადგენს პროფესიის შესასრულებლად საჭირო პრაქტიკული უნარიანობის მოპოვების ფუძეს. პრაქტიკები ორანიზებულია სხვადახვა ტიპის სკოლებში და სახეობის ცენტრებში, აუცილებლად კი იმათში, რომელთა მიმართულებით კურსდათავრებული იღებს განათლებას. პრაქტიკები მიწერილია სამსაწავლებლო სწავლების კონკრეტულ მოდულებზე, რომელსაც ეკუთვნის ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური მოზადების მოდული. ამ შემთხვევაში, განკარგულების მიხედვით, პრაქტიკის მიზანია „მოსწავლეებთან მოვლითი-აღზრდითი სამუშაოს, ჯგუფის მართვის და მოსწავლეების ინდივიდუალური მოთხოვნილებების დიაგნოზთან დაკავშირებული გამოცილების დაგროვება და მოპოვებული ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური ცოდნის დაპირისპირება "პედაგოგიურ სინამდვილესთან პრაქტიკულ მოქმედებებში". სტანდარტის შინაარსის მიხედვით, კურსდამთავრებულებს უნდა გააჩნდეთ ინდივიდუალური პედაგოგიური (დიდაქტიური, აღმზრდელობითი და ზრუნვითი) სამუშაოების აუცილებელი ჩატარების ცნობიერება სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებისთვის. გარდა ამისა, ზოგად, ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიურ მომზადების ფარგლებში, სპეციალური პედაგოგიკის (მოდული 2) ელემენეტებით, მომავალი მასწავლებლები სწავლობენ „მოსწავლეების გაცნობას", სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებამდე მიღწევას, ამაში მოსწავლეებამდე ფიზიკური და ინტელექტუალური შეზღუდულობით და მისი ფსიქოლოგიური შედეგებით, აგრეთვე ეცნობიან საერთაშორისო და ეროვნულ რეგულაციებს ადამიანის, ბავშვის, მოსწავლის და შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებების შესახებ. ეს ცონდა ფართო მასშტაბით უნდა იყოს გამოყენებული, ყოველი მასწავლებლის მიერ, იმ ბავშვის ტიპიური სიმპტომების აღმოსაჩენად, რომელსაც შეზღუდულობის ნებისმიერი ფორმა აქვს. აგრეთვე, კანონმდებელმა, რომელმაც შენიშნა კონკრეტული რეგულაციების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		საჭიროება და მიუხედავად სოციალური მოთხოვნილებებისა, შექმნა სწავლების ცალკე ბლოკი - მოდული 5, მთლიანად მიძღვნილი მასწავლებლების სწავლებას სპეციალური პედაგოგიკის ფარგლებში. მასწავლებლის პროფესიის შესასრულებლად მომამზადებელ სტუდენტებმა დაიწყეს სწავლა, განკარგულების საფუძველზე, 2012/2013 სასწავლო წელს, ამიტომ FIRR-ის მიერ ჩატარებული გამოკვლევამ 2012-2013 წლებში შეიძლება სრულიად არ ასახოს სასწავლებლების მიერ ჩატარებული სწავლების ფაქტიური მდგომარეობა, მასწავლებლის პროფესიისთვის შესრულებისთვის მომზადების სწავლების ფარგლებში.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 283-292 (ამჟამად: 329-338): ეროვნულ პროექტში თანაბარი მოპყრობის შესახებ, სახალხო დამცველის და ბევრი სხვა არასამთავრობო ორგანიზაციის განცხადებების მიუხედავად, ყრუ პირები არ იქნენ გათვალისწინებული პოსტულატები რომ იყოს ორენოვანი განათლების სარგებლობის რეალური საშუალება ყრუ ბავშვებისთვისა და ახალგაზრდებისთვის.	**თანაბარი მოპყრობის საკითხებში მთავრობის სრულუფლებიანი წარმომადგენელის ბიურო:** თანასწორი მოპყრობის საკითხში ეროვნული მოქმედების პროგრამის რესორტებს შორის შეთანხმებების დროს, სახალხო დამცველთან მომუშავე ექსპერტთა კომისიამ შეზღუდულობის მქონე პირთა საკითხებში შეიტანა შენიშვნა პროგრამაში, ყრუ პირთა დისკრიმინაციის აღმოფხვრისკენ მიმართული მოქმედების საჭიროებისის შესახებ, აგრეთვე ყრუთა სკოლებში პოლონური ჟესტების ენის სწავლებისა. ეროვნული განათლების სამინისტრომ არ ჩათვალა საჭიროდ ამ მოქმედების პროგრამაში ჩაწერა. შემდგომ, BPRT-ში პოლონეთის ყრუთა კავშირიდან და ყრუთა კულტურის განვითარების ფონდიდან KOKON შემოვიდა კორესპონდენცია, აგრეთვე RPO-დან, რომლებშიც მხარი დაეჭირა წამოყენებულ ინიციატივას. ეროვნული განათლების სამინისტრომ MEN შეინარჩუნა წინანდელი პოზიცია. ეროვნული პროგრამა თანასწორი მოპყრობის საკითხში არის სამთავრობო დოკუმენტი, მასში გათვალისწინებული ყველა მოქმედებები უნდა დამტკიცდეს მისი განხორციელების პასუხისმგებელი რესორტის თანხმობით. **ეროვნული განათლების სამინისტრო:** ჟესტების ენის სწავლება უნდა ტარდებოდეს მოქმედი კანონების მიხედვით. სკოლებს აქვთ პოლონური ჟესტების ენის სწავლების ორგანიზიაციის საშუალება, ეროვნული განათლების სამინისტროს, 12 თებერვლის 2002 წ. საზოგადო სკოლებში სწავლების ზოგადი გეგმის შესახებ განკარგულების საფუძველზე.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ჯესტების ენის სწავლა შეიძლება ტარდებოდეს რეაბილიტაციური კურსების ფარგლებში - რეაბილიტაციური კურსების მინიმალური ან კვირის საათების რაოდენობა, კონკრეტული ტიპის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეებისთვის და სხვადასხვა სახეობის სკოლებისთვის, განსაზღვრულია განკარგულების დანართებში. პოლონური ჯესტების ენის სწავლების პროგრამის შემუშავების საკითხი რთული პრობლემაა, იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ აქამდე არ შემუშავდა პოლონური ენის სწავლების ზოგადი პროგრამები ჯესტების ენის თარჯიმნების კურსებზე, რომელთა შესახებ საუბარია ჯესტების ენის და ურთიერთობის სხვა საშუალებების შესახებ კანონში. თანასწორი მოპყრობის შესახებ 2013-2016 წლებისთვის ეროვნულ პროგრამაში იმ ამოცანების შეტანა, რომელთა მიზანია პოლონური ენის როგორც უცხო ენის და ყრუ მოსწავლეთა პოლონური ჯესტების ენის სწავლების სისტემის შემუშავება და დანერგვა, მოითხოვს რესორტებს შორის სამუშაოებს, რომლებიც საჭიროებენ დიდი ფინანსური სახრების გამოყენებას, არა მარტო ამ სამუშაოების განხორციელებაზე, არამედ აგრეთვე სისტემური ხასიათის მქონე ცვლილებების მომზადებაზე და დანერგვაზე, რომლებიც მოიცავენ, სხვათა შორის, ყოველ კლასში, სადაც დადის ყრუ მოსწავლე, ჯესტების ენის სასწავლი სახელმძღვანელოების და სახელმძღვანელოების ჟესტების ენაზე, ჯესტები ენის მცოდე მასწავლებლების ან მასწავლებლის დამხმარე პერსონალის დასაქმების, ჟესტების ენის თარჯიმნების/მასწავლებლების ან მასწავლებლების დამხმარე პერსონალის პროფესიონალური სწავლებების უზრუნველყოფის სისტემის შემუშავებას და დანერგვას. ასეთი სახსრების გამოყენების შესაძლებლობა უნდა იყოს განიხილული ქვეყნის ამჟამიდელი ფინანსური სიტუაციის გათვალისწინებით. აგრეთვე გათვალისწინებულ უნდა იქნას ბავშვის ჟესტურ ენაზე სწავლების მომხრეების და მოწინააღმდეგების აზრები. ეჭვს არ იწვევს ფაქტი, რომ საგანმანათლებლო მოთხოვნილებების ფარგლები ყველა არსებულ საგნებში, მათში პოლონური ენისა, აგრეთვე სწავლების მეთოდებიც, უნდა იყოს შეთავსებული კონკრეტული ყრუ ბავშვის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მოთხოვნილებებთან. აქედან, კანონში მითითებულ იქნა, სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების შესახებ მოწმობის მქონე მოსწავლესთვის, ინდივიდიალური საგანმანათლებლო-ტერაპევტული პროგრამის შემუშავების აუცილებლობა, რომელიც ითვალისწინებს სპეციალური განათლების საჭიროების შესახებ მოწმობაში მოცემულ რეკომენდაციებს და რომელიც შეთავსებულია განვითარებისა და განათლების ინდივიდუალურ მოთხოვნილებებთან და მოსწავლის ფსიქო-ფიზიკურ შესაძლებლობებთან. ეს პროგრამა აგრეთვე უნდა განსაზღვრავდეს განათლების მოთხოვნილებების შეთავსების ფარგლებს და მეთოდს, რომლებიც გამომდინარეობს ინდივიდუალური მოთხოვნილებების სწავლების პროგრამიდან და მოსწავლის შესაძლებლობებიდან გარკვეულ საგნებში, მათ შორის პოლონური ენისა, აგრეთვე მოსწავლესთან მუშაობის ფორმებს და მეთოდებს - შეიძლება იყოს ეს „გლოტო“ დიდაქტიკური მეთოდი, როდესაც პოლონური ენის მასწავლებელი ჩათვლის საჭიროდ კონკრეტული მოსწავლის მოთხოვნილებების მიხედვით. საგანმანათლებლო-თერაპევტული ინდივიდუალური პროგრამა შეუშავებულია შეზღუდ. შესაძლებ. მქონე ბავშვების მშობლებთან ან სრულწლოვან შეზღუდ. შესაძლებ. მქონე მოსწავლეებთან თანამშრომლობით. მასწავლებლებს შეუძლიათ გამოიყენონ, სხვათა შორის,ეროვნული განათლების სამინისტოს დავალებით შემუშავებული და სკოლებისთვის და ცენტრებისთვის უფასოდ გადაცემული მასალები - რჩევები ზოგად სკოლების მასწავლებლებისთვის „ჩემს მოსწავლეს არ ესმის“ (2001 წ.) და ყრუ და სმენადქვეითებულ მოსწავლესთან მუშაობის მოდელი, რომელიც შემუშავებული იქნა პროექტის „სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროებების მქონე მოსწავლეების სწავლების ეფექტურობის ამაღლება“ (2012 წ.) ფარგლებში. ყრუ ბავშვისთვის, პოლონური ჯესტების ენის სწავლების და აგრეთვე პოლონური ენის სწავლება უცხო ენის სწავლების მეთოდის გამოყენებით, სწავლების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების უფლება აქვთ აგრეთვე მოსწავლის/სრულსწლოვანი მოსწავლის მშობლებს, რომლებიც ირჩევენ კონკრეტულ სკოლას, შემდგომ კი თანამშრომლობენ ინდივიდულაურ-ტერაპევტული ინდივიდუალური პროგრამის შემუშავებაში. ეროვნული განათლების სამინისტრო თავის მოქმედებებში და მის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		მიერ შექმნილ იურიდიულ რეგულაციებში, ხაზს უსვამს, კონსტიტუციის 48 სტატიიდან გამომდინარე, მშობლის უფლებას ბავშვის განათლებისა და აღზრდასთან დაკავშირებულ გადაწყვეტილებებში. მშობლის ან სრულწლოვანი მოსწავლის განათლების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების უფლება გამოვლინდება: - ბავშვის სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების შესახებ მოწმობის გაცემის შესახებ განცხადების შეტანის უფლებაში, - მოწმობის გამცემი ჯგუფის სხდომაში მონაწილეობის მიღების შესაძლებლობაში, მშობელს/სრულწლოვან მოსწავლეს უფლება აქვს გამოხატოს აზრი, აგრეთვე ჯგუფის მიერ ჩამოყალიბებულ რეკომენდაციების შესახებ მოსწავლესთან მუშაობის, სწავლების ფორმის (ზოგადი სკოლა, სკოლა ან ინტეგრაციული განყოფილება, სკოლა ან სპეციალური განყოფილება, სპეციალური სასკოლო-აღმზრდელობითი ცენტრი), აგრეთვე კონკრეტული სკოლის არჩევის თაობაზე, - საგანმანათლებლო-თერაპევტული ინდივიდუალური პროგრამის შემუშავებაში მონაწილეობის მიღების უფლებაში და მოსწავლის პროგრესის შეფასებაში. მშობლების ცოდნის გაღრმავების მიზნით, ბავშვის შეზღუდულობასთან დაკავშირებულ მათი უფლებების თემაზე, ეროვნული განათლების სამინისტროს დავალებით, ჯანდაცვის სამინისტროსა და შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტროს თანამშრომლობით, განათლების განვითარების ცენტრში შემუშავებულ იქნა ინფორმატორი შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვების მშობლებისთვის, რომელიც შეიცავს შესაძლებელი დახმარების მეთოდების შესახებ ინფორმაციას. 26 იანვრის 1982 წ. „მასწავლებლის ბარათი“ კანონის თანახმად, მასწავლებელს უფლება აქვს სწავლების და აღზრდის ისეთი მეთოდების გამოყენება, რომლებსაც ჩასთვლის სათანადოდ, თანამედროვე აღიარებული პედაგოგიური სწავლებებს შორის. მასწავლებელს აგრეთვე აქვს, სასკოლო ხმარებაში ეროვნული განათლების სამინისტროს მიერ დაშვებული სახელმძღვანელოების სიიდან, სახელმძღვანელოების შერჩევის უფლება, აგრეთვე სხვა მეცნიერული დამხარე მასალების, რომელბიც გამოყენებულია დიდაქტიურ-აღმზდელობით პროცესში.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		როგორც სჩანს, სწავლების მეთოდების გამოყენების, სწავლების პროგრამების განხორციელების (შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეების შემთხვევაში ყოველთვის ინდივიდუალურად შეთავსებული), თერაპიის მეთოდების, ურთიერთობის მეთოდის შერჩევის და გამოყენებული დიდაქტიური საშუალებების თავისუფლება არის რაც შეიძლება სწორი, როგორც მოსწავლის ინდივიდუალური მოთხოვნილებების, (სწავლების პროცესის ოპტიმალური შეთავსების და მოსწავლის მოთხოვნილებების თერაპიის საშუალება), ყრუ პირთა დახმარების და თერაპიის (მაგ. იმპლნტაცია) ხელმისაწვდომი სხვადასხვა საშუალებებისა, არემედ აგრეთვე ზრდასრულ ცხოვრებაში ფუნქციონირებისთვის თუ ყრუ ბავშვთან ურთიერთობის მეთოდისთვის სათანადო მომზადების საკითხთან განსხვავებული მიდგომის მხრივ, რაც გამოვლინდება სმენადაქვეითებულ ბავშვების და ახალგაზრდობის როგორც ჯანმრთელი, აგრეთვე ყრუ მშობლებში. არსებობს მასწავლებლების ცოდნის გაფართოების საჭიროება ყრუ მოსწავლეებთან მუშაობის ფარგლებში. არ შეიძლება დაუფასებელი დარჩეს ყრუ და სმენადაქვეითებულ ბავშვებისთვის სპეციალურ სასკოლო-აღმზრდელობით ცენტრებში მომუშავე მასწავლებლების და სპეციალისტების მხრიდან მხარდაჭერა. ეროვნული განათლების სამინისტროს განკარგულების თანახმად, საზოგადო ცენტრების მოქმედების გარკვეული წესების და სახეობების, ამ ცენტრებში ბავშვების და ახალგაზრდობის ყოფნის პირობებისა და მშობლების მიერ მათი ბავშვების ამ ცენტრებში ყოფნის გადასახადის საკითხებში, სასკოლო-აღმზრდელობითი სპეციალური ცენტრები თანამშრომლობენ ზოგად სკოლებთან, ამ სკოლებში მოსიარულე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვების დიდაქტიურ-აღმზრდელობით პრობლემების დიაგნოზის და გადაწყვეტის სფეროში. მასწავლებლების ეფექტურ სწავლებაში და შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსწავლეების მხარდაჭერაში მომზადების მოთხოვნილებების მხედველობაში მიღებისას, ეროვნული განათლების სამინიტრომ წამოიწყო ბაღების, სკოლების და ცენტრების მხარდამჭერი კომპლექსური სისტემის შექმნა. მის მომზადებისას, გამოყენებული იქნა სხვათა შორის პროექტის „სკოლების განვითარების მხარდაჭერის სისტემის გაძლიერება, მასწავლებლების გაუმჯობესების და მეთოდური კონსულტაციის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		განსაკუთრებული გათვალისწინებით“ (პროექტი განხორციელებულია ეროვნული განათლების სამინისტროს მიერ(MEN) POKL-ის ფარგლებში, განათლების მაღალი ხარისხი III პრიორიტეტი, ქვე-მოქმედება 3.3.1 სწავლებისა და მასწავლებლების გაუმჯებესობის ეფექტური სისტემა) ფარგლებში ჩატარებული ანალიზის შედეგები. ამ პროექტის განხორციელების ანგარიშგებაში ჩამოყალიბდა რეკომენდაცია მასწავლებელთა გაუმჯობესების სისტემის ცვლილებების შესახებ, განსაკუთრებით აღნიშნული იყო მასწავლებლების გაუმჯობესების სისტემის დაკავშირების აუცილებლობა სკოლების და ცენტრების დახმარების სისტემასთან ისე, რომ მასწავლებლებისთვის განკუთვნილმა პროფესიულმა სრულყოფამ საშუალება მისცეს სკოლის მოცემული გარემოში შექმნილი პრობლემების გადალახვაში. ამ სამუშაოების ეფექტია ეროვნული განათლების მინისტრის, 19 ნოემბრის 2009 წ. განკარგულებაში ცვლილება, მასწავლებლების სრულყოფის ცენტრების შესახებ და ეროვნული განათლების მინისტრის განკარგულების გაცემა ფსიქოლოგიური-პედაგოგიური საჯარო კლინიკების მოქმედების წესების შესახებ, მათში სპეციალური საჯარო კლინიკებისა. ეს რეგულაციები ავალდებულებენ მასწავლებლების სრულყოფის ცენტრებს და ფსიქოლოგიური-პედაგოგიურ კლინიკებს ამოცანების განხორციელებას შემდეგი საშუალებებით: - სკოლების და ცენტრების დახმარების ორგანიზაცია და ჩატარება, რაც მოიცავს სკოლის ან ცენტრის მოქმედების ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით სამუშაოების დაგეგმვას და ჩატარებას, ბაღის, სკოლის ან ცენტრის მოთხოვნილებების ან ამოცანებიდან გამომდინარე ფარგლებში, რაც მოიცავს, სხვათა შორის, სკოლის ან ცენტრის მოთხოვნილებების დადგენაში დახმარებას, სკოლის ან ცენტრის მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მიზნით ჩატარებული სამუშაოების გზების დადგენას, დახმარების ფორმების დაგეგმვას და მათი განხორციელებას, ეფექტების ერთობლივ შეფასებას და დაგეგმილი დახმარების ფორმების განხორციელების დასკვნების შემუშავებას. - სკოლებში და ცენტრებში დასაქმებული მასწავლებლებისთვის, აღმზრდელი

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		სპეციალისტების და ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური დახმარების გამწევი სპეციალისტების, სკოლებისა და ცენტრების დირექტორებთან თანამშრომლობის და თვითსწავლების ქსელის ორგანიზაცია და ჩატარება, რომლებიც ორგანიზირებული სახით თანამშრომლობენ ერთმანეთთან თავიაანთი სამუშაოს გაუმჯობესების, განსაკუთრებით გამოცდილების გაზიარების მიზნით. მასწავლებლების სრულყოფის ცენტრების და ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური კლინიკების მიერ შექმნილი სკოლების დახმარების შემოთავაზება იქნება: - სკოლის სიტუაციის ინდივიდუალური ანალიზის შედეგად, - სკოლის სპეციფიური მოთხოვნილებების შესაბამისი, - უნდა მოიცავდეს დახმარების მთელ პროცესს, დაწყებული, სკოლსთან ან ცენტრთან თანამშრომლობით მისი მოთხოვნილებების დადგენიდან, დაგეგმილი სამუშაოების განხორციელებაში დახმარებით და ჩატარებული ცვლილების დროს მხარდაჭერით, დამთავრებული სკოლასთან ან ცენტრთან ერთობლივი ეფექტების შეფასებაზე და მომავალი მუშაობისთვის საჭირო დასკვნების შემუშავებაზე. ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური საზოგადო კლინიკების, მათ შორის სპეციალური კლინიკების, მუშაობის წესების შესახებ კანონით მოცულ ახალ დადგენილებებს შორის, გამოსარჩევია აგრეთვე ბაღების და სკოლების, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ბავშვების და ახალგაზრდობის სწავლების სათანადო ორგანიზაციაში, მხარდაჭერასთან დაკავშირებული ამოცანების დაზუსტება. იგი შეიძლება განხორციელებული იყოს როგორც თანამშრომლობა, არა მარტო სწავლების პირობების განსაზღვრისთვის, არამედ როგორც სპეციალიზირებული აპარატურა და სასწავლო მასალები, ინფორმატიკულ-კომუნიკაციური ტექნოლოგიის გამოყენებით. ეროვნული განათლების მინისტრის 28 თებერვლის 2013 წ. განკარგულებამ პედაგოგიურ ბიბლიოთეკების მუშაობის თითოეული წესის შესახებ, მათი მოქმედებების ფარგლებში შეიტანა სკოლების და ცენტრების დახმარების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ორგანიზაციასთან და ჩატარებასთან დაკავშირებული ამოცანები და სკოლების მასწავლებლების და დირექტორების თანამშრომლობის და თვითსწავლების ქსელები. ეს დახმარება ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა მიღწევების დონის ამაღლებას და მოსწავლეთა საგანმანათლებლო შანსის გათანაბრებას, მათ შორის ყრუ მოსწავლეებისა, სწავლების ეფექტებზე, განსაკუთრებით სკოლის ან ცენტრის გარე და შიდა შეფასების შედეგებზე და გარე გამოცდების და შემოწმებების შედეგებზე დაყრდნობით. ჩატარებული ცვლილებები ზრდიან ყველა ტიპის სკოლის და ცენტრის მასწავლებლების პროფესიულ სრულყოფის ფორმების ხელმისაწვდომობას. სკოლების და ცენტრების დახმარების სისტემა საშუალებას მისცემს მასწავლებელთა სრულყოფის ცენტრების, ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური კლინიკებისა და პედაგოგიური ბიბლიოთეკების შეთავაზების შეთავსებას მოცემული სკოლის ან ცენტრის რეალურ მოთხოვნლებებთან, დახმარების ახალი გრძელვადიანი ფორმების მიღება კი - რომლების ფარგლებში მასწავლებლები მიიღებენ არა მარტო მათთვის საჭირო ცოდნას და გამოცდილებას, არამედ აგრეთვე მიიღებენ დახმარებას თუ როგორ გამოიყენონ ეს ცოდნის და გამოცდილება პროფესიულ სამსახურში - გაზრდის მასწავლებელთა აქტიური მონაწილეობის მოტივაციას პროფესიული სრულყოფაში. ეროვნული განათლების სამინისტროს მიერ განხორციელებული სამუშაოების მიმართ, შემოთავაზებული პოსტულატის ეროვნულ პროგრამაში ჩართვა, თანასწორი მოპყრობის სასარგებლოდ, 2013-2016 წლებში არ არის აუცილებელი. ეროვნული განათლების სამინისტრო ამავე დროს აცხადებს სწავლების და აღზრდის პროცესში ყრუ ბავშვების და ახალგაზრდობის მხარდაჭერის ფარგლებში თანამშრომლობის სრულ სურვილს.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 312 (ამჟამად: 360): სასწავლებლების დებულებების შესცავლით გამოირკვა, რომ სასწავლებლების თითქმის 1/4 არ აკმაყოფილებს კანონის მოთხოვნებს შშმ სტუდენტების	**მეცნიერების და უმაღლესი განათლების სამინისტრო:** სასწავლებლებზე დაკისრებული, უმაღლესი განათლების წესდების კანონის რეგლამენტთან შეთავსების ვალდებულების დამოუკიდებლად, განსაკუთრებულად შეზღუდ. შესაძლ. მქონე სტუდენტებისთვის გამოსავლების ფარგლებში, ყოველი სასწავლებლის ერთერთი ძირითადი ამოცანაა შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის პირობების შექმნა სწავლების პროცესში და სამეცნიერო

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	საჭიროებებთან დაკავშირებით.	კვლევებში მონაწილეობისთვის. ეს დავალება უშუალოდ გამომდინარეობს კანონიდან უმაღლესი განათლების შესახებ. მეცნიერების და უმაღლესი განათლების სამინისტრო ხაზს უსვამს, სასწავლებლებთან კავშირში, რომ ეს საკითხები უნდა იქნეს შესაბამისად დარეგულირებული სასწავლებლის შიდა წესებით სწავლების წესდებაში. უმაღლესი განათლების შესახებ კანონის თანამად, სასწავლებლის მიმართ წაყენებულ ამოცანებს ეკუთვნის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებისთვის ხელშემწყობი პირობების შექმნა სწავლების პროცესში და სამეცნიერო კვლევებში მონაწილეობისთვის. სასწავლებლები იღებენ დოტაციას ქვეყნის ბიუჯეტიდან, რომელის შეიძლება მოახმარონ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე სტუდენტების და სადოქტორო სწავლებისთვის გამიზნული ინვესტიციის განხორციელების ხარჯების დაფინანსებას, სპეციალურ სწავლებებს, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის აპარატურის საარენდო განყოფილების მომარაგებას, შეზღუდ. შესაძ. მქონე პირთათვის შეთავსებულ სპეციალური აპარატურის, დიდაქტიური და სამეცნიერო მასალების შეყიდვას და სასწავლო ობიექტებს შორის ტრანსპორტს. სახსრების ამ მიზნებზე გაყოფის შესახებ გადაწყვეტილება ეკუთვნის სასწავლებელს. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის ახლადწარმოქმნილი სამეცნიერო-დიდაქტიური ინფრასტრუქტურის ხელმისაწვდომობის საკითხი გათვალისწინებულია საზოგადოებრივი სახსრებიდან დაფინანსების მინიჭებისას. მაგალითად, ოპერაციული პროექტის „ინფრასტრუქურა და გარემო“ფარგლებში, პრიორიტეტის „უმაღლესი განათლების ინფრასტრუქტურა“ განხორციელებისას, დაფინანსების შანსი ჰქონდათ მხოლოდ იმ პროექტებს, რომლებიც ითვლისწინებენ „თანაბარი შანსების უზრუნველყოფის სასარგებლოდ გამოსავლების გამოყენებას, პოლონურ კანონმდებლობაში საჭირო გამოსავლებთან შეფარდებით, განსაკუთრებით შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა თაობაზე“. აგრეთვე, მხოლოდ მეცნიერების და უმაღლესი განათლების სამინისტროს (MNiSW) სახსრებიდან დაფინანსებული ინფრასტრუქტურულ პროექტებში გამოყენებულია გადაწყვეტილებები, რომელბიც უადვილებენ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებს შენობებში გადაადგილებას.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 336-338 (ამჟამად: 387-389): სამედიცინო დაცვის სისტემაში არ არის შემჩნეული შშმ ქალების სპეციფიური მოთხოვნები: სამედიცინო კაბინეტები, მათ შორის გინეკოლოგიური კაბინეტები, არ არის ადაპტირებული სხვადასხვა სახის შეზღუდულობის მქონე ქალის მისაღებად, პოლიკლინიკებსა და საავადმყოფოებში ჟესტური ენის თარჯიმნების უკმარისობაა, ბრაილი.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** ჟესტების ენის და ურთიერთობის სხვა მეთოდების შესახებ კანონიდან გამომდინარე ვალდებულებების შესახებ ინფორმაცია, მათ შორის სამკურნალო სუბიექტებისთვის, წარმოდეგენილია ანგარიშგების პუქნტებში 207-210 (ამჟამად 246-249). **ჯანდაცვის სამინისტრო:** შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მიერ, მკურნალე სუბიექტების შენობებისა და ფართის ხელმისაწვდომობის საკითხებს არეგულირებს სამშენებლო კანონები, განსაკუთრებით ინფრასტრუქტურის მინისტრის განკარგულება იმ ტექნიკური პირობების შესახებ, რომლებსაც უნდა შეეფარდებოდეს შენობები და მათი განთავსება, კანონებში განსაზღვრულ იქნა შენობაში ასასვლელის პარამეტრების მოთხოვნილებები (ასასვლელის დახრის კუთხე), მათ შორის პოლიკლინიკის და საავადმყოფოების შენობებისა. სამშენებლო კანონის ინტერპრეტაციას და კანონის საფუძველზე გაცემულ განკარგულებებს ზედამხედველობს ინფრასტრუქტურის და განვითარების მინისტრი. **ეროვნული ჯანმრთელობის ფონდი:** დახმარების ყოველ მიმღებამდე დახმარების ერთნაირი ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფის განსახორციელებლად, სამკურნალო მომსახურების შემოთავაზებების შეფასების ფარგლებში, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის გაადვილებული მოხმარების მქონე საშუალებების ობიექტებისთვის მინიჭებულია დამატებითი ქულები. სამკურნალო რეაბილიტაციის ფარგლებში მომსახურების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით, დახმარების მიმწოდებლები ვალდებულები არიან შეასრულონ შემდეგი პირობები: – ობიექტის შესასვლელთან უნდა იყოს ასასვლელები და მისასვლელები მოძრაობაში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის, – სანიტარულ წერტილებში უნდა იყოს სახელურები და მოაჯირები, – ობიექტში უნდა იყოს არაუმცირეს ერთი ჰიგიენურ-სანიტარული ოთახი, რომელიც შეთავსებულია მოძრაობაში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		– მრავალსართულიან შენობებში უნდა იყოს ლიფტი და სხვა ტექნიკური აღჭურვილობა, რომელითაც შესაძლებელია გადაადგილება თუ პირველი სართულის გარდა სხვა სართულებზეც არის განხორციელებული მომსახურება. შესაბამისი ინფორმაცია დამატებული იქნა ანგარიშგებაში (პუნქტ. 385 და 394). თუ საქმე ეხება მომსახურების ისეთ მიმწოდებლებს, რომლებიც ახორციელებენ მკერდის კიბოს პროფილაქტიკას მამოგრაფიის ავტობუსებში, უპირატესობა ენიჭება მიმწოდებლებს, რომლებსაც გააჩნიათ: – მამოგრაფიის ავტობუსებში, ამწევი ან სხვა ტექნიკური საშუალება, რომელიც უზრუნველყოფს ინვალიდის ეტლზე მყოფ ადამიანის აწევას ან გაჩნია ასასვლელი, რომელიც დახრილია შესაბამისი კანონის მიხედვით - სამშენებლო კანონი, – მამოგრაფიის ავტობუსი აღჭურვილია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის შეთავსებული სანიტარული ოთახით. პატარა ქალაქების და სოფლებში მცხოვრები შეზღუდ. შესაძლ. მქონე მოსახლეობის მომსახურების ხელმისაწვდომობა: - სპეციალიზირებული ამბულატორიული მოვლის ფარგლებში, იმ მდგომარეობის შემთხვევაში, რომელშიც შეუძლებელია კლინიკაში წარდგენა (შეზღუდულობის მიზეზის გამოც), რჩევები გაცემულია ბენეფიციარის საცხოვრებელ ადგილზე ან მის დროებით ადგილსამყოფელ ადგილას, – ძირითადი ჯანდაცვის მხრივ, შეზღუდულობა არ წარმოადგენს მომსახურების შეზღუდვას, სამედიცინო მითითებების მიხედვით; ძირითადი ჯანდაცვის ექიმი, ექთანი, მეანი ქალი, ამოცანების მოქმედ ფარგლებში და კომპეტენციის თანახმად, მსახურობენ ამბულატორიული წესით (კაბინეტი შესაბამისად: ექიმის, ექთნის, მეანის) ან პაციენტის სახლში, – ბენეფიციარებს, მათ შორის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე, რომლებისაც დამოუკიდებლად გადაადგილების შეუძლებლობის გამო არ შეუძლიათ მიაღწიონ გარანტირებულ მომსახურებას (სამკურნალო რეაბილიტაცია ამბულატორიულ პირობებში), მაგრამ საჭიროებენ რეაბილიტაციას და ფიზიოთერაპიას, მომსახურებულები არიან სახლის პირობებში.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		შესაბამისი ინფორმაცია დამატებული იქნა ანგარიშგებაში (პუნქ. 386 i 395).
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 365 (ამჟამად: 418): რაპორტში არ იყო ნახსენები, სახელმწიფოს მიერ მხარდაჭერის ვალდებულების შესახებ, ყოველჯერ როდესაც კი შშმპ მიერ ყველანაერი ფორმის დასაქმების მცდელობის შემთხვევაში. 2013 წ. ნოემბერს HFPC (ჰაუდფ) მოახდინა რეაგირება იურიდიული გამოცდების დროს ადაპტირების არარსებობასთან დაკავშირებით, რაც ხელს უშლის ან არ აძლევს საშუალებას შშმპ მიიღოს და შეასრულოს მოსამართლეს, პროკურორის, ადვოკატის ან ნოტარიუსის პროფესია. მნიშვნელოვანი გადაწყვეტები გათვალისწინებილიქნა მხოლოდ საადვოკატო და სანოტარო გამოცდასთან დაკავშირებით, რომლის განმავლობაშიც შესაძლებელია დროის გაგრძელება ნახევარჯერ იმ დროისა რომელიც იყო გათვალისწინებული გამოცდისთვის. არ არსებობს შესაბამისი რეგულაციები საადვოკატო, იურიდიული	**იუსტიციის სამინისტრო:** შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის წინასწარი გამოცდების: იურისტის, იურიდიული მრჩეველის და ნოტარიუსის და სასამრთლოს აღმსრულებლის კონკურსული გამოცდის დროს შეთავსების უქონლობის შესახებ შენიშვნასთან დაკავშირებით, უნდა გავითვალისწინოთ ამ გამოცდების ხასიათი და ჩატარების წესები. ეს გამოცდები ტარდება ერთ დღეს, მათ დროს, ჩამბარებელი ხსნის 150 კითხვიდან შემადგენელ ტესტს. პასუხის გაცემა არ მოითხოვს ჩამბარებელის განსაკუთრებულ ფიზიკურ ძალისხმევას და არც სპეციალურ აპარატურას. იურიდიული, იურიდიული მრჩევლის, და ნოტარიუსის გამოცდის ჩატარების ხასიათი და წესი განსხვავდება იურიდიული წინასწარი გამოცდებისგან და აღმსრულებლის კონკურსულ გამოცდისგან. 13 ივნისის 2013 წ. ზოგიერთი პროფესიის მარეგულირებელი კანონების შეცვლის შესახებ კანონით შეყვანილი ცვლილებების მიხედვით, იურისტის და იურიდ. მრჩევლის გამოცდები - 2016 წლიდან - შედგება ხუთი წერილობითი ნაწილისგან, ნოტარიუსის გამოცდა კი - 2015 წლიდან - სამი ნაწილისგან. იურისტის და იურიდ. მრჩევლის გამოცდები გაგრძელდება ოთხი დღე (გამოცდების პირველი სამი დღის განმავლობაში, ყოველი წერილობითი ნაწილის ამოხსნის დრო შეადგენს 360 წუთს, მეოთხე დღეს კი - 480 წუთს). ნოტარიული გამოცდა კი გაგრძელდება სამი დღე (ყოველი წერითი ამოცანის ამოხსნის დრო შეადგენს 360 წუთს). ამის შედეგად, იურისტის, იურიდ. მრჩეველის და ნოტარიუსის გამოცდები მოითხოვენ ჩამბარებლისგან მეტ ფიზიკურ, ფსიქიკურ და ინტელექტუალურ ძალისხმევას. მათ განმავლობაში შეიძლება იურიდიული აქტების კომენტარით და პრეცენდენტული სამართლის ტექსტის მოხმარება - როგორც დახმარება, ჩამბარებლებელს შეუძლია სათანადო კომიუტერული აპარატურის გამოყენება, ამიტომ შემოღებულ იქნა შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებთან დაკავშირებული რეგულაციები. რადგან იურისტის, იურიდ. მრჩეველის და ნოტარიუსის გამოცდების ჩატარების წესი და ხასიათი რადიკალურად განსხვავდება იურისტის, იურიდ. მრჩეველის, ნოტარიუსის და აღმსულებლის მისაღებ წინასწარი საკონკურსო გამოცდების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	მრჩეველის და სანოტარო აპლიკაციის მისაღებ გამოცდების შემთხვევაში, სასამართლო აღმასრულებელის აპლიკაციაზე და მოსამართლის და პროკურორის გამოცდებისას არ არის მორგებები. იურიდიული აპლიკაციის ტესტების და გამოცდების დროს გაუმჯობესებების პრობლემას აქვს სისტემური ხასიათი, ხოლო დებულებები რომელიც ეხება ამ საკითხს შეუსაბამებელია. გაუგებარია სისტემის განსხვავება იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორი სახის აპლიკაციაზე სურთ შესვლა და რომელ პროფესსიას აირჩევენ შშმპ. თუ საკანონმდებლო ორგანოს გადაწყვიტავს,რომ ადვოკატის, იურიდიული მრჩეველის და ნოტარიუსის პროფესია შეუძლია შეასრულოს პირამ, რომელსაც სჭირდება უფრო მეტი დრო რომ ამოხსნას ამოცანა გამოცდის დროს, მაშინ ინვალიდობა არ უნდა წარმოადგენდეს ბარიერს მოსამართლის, პროკურორის ან ნოტარიუსის პროფესიის შესრულებისთვის. კანდიდატის	ჩატარების წესის და ხასიათიდან, მათთან დაკავშირებულ იურიდიულ რეგილაციების შედარება, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის შეთავსების კონტექსტში, გამოცდის მიმდინარეობისას არ არის გამართლებული. ჩამბარებელი, იურისტის, იურიდ. მრჩეველის, ნოტარიუსის და აღმსრულებლის მისაღებ წინასწარი საკონკურსო გამოცდების დაწყებამდე, აბარებს განცხადებას გამოცდის დასაწყებად. ამ დროს შეუძლიათ გადასცენ ინფორმაცია განსაზღვრული შეზღუდულობის სახეობის შესახებ. როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, ასეთი პირებისთვის მომზადებულია გამოცდის ჩაბარების შესაბამისი პირობები, შეზღუდულობის გათვალისწინებით. მაგ. 2009, 2011 და 2012 წლებში, ნოტარიუსის გამოცდის დროს კრაკოვში, სუსტიმხედველობის პირი ხმარობდა საგამოცდო მასალებს გადიდებული შრიფტით, 2010 წელს კი, იურიდ. მრჩეველის გამოცდის დროს ვარშავაში ერთერთი მონაწილე ხმარობდა საგამოცდო მასალებს ბრაილის შრიფტით. ინვალიდის ეტლზე მოძრავ პირები უზრუნველყოფილები არიან შესაბამისი ფართით თავისუფალი გადაადგილების მიზნით. იუსტიციის მინისტრი, იურიდიული მისაღებ გამოცდებისთვის მომზადების ეტაპზე, ამახვილებს საგამოცდო კომისიების თავმჯდომარეების ყურადღებას, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მიერ გამოცდის ჩაბარების სათანადო პირობების უზრუნველსაყოფად. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებები დაცულია - იღებენ შესაბამის მხარდაჭერას. მხარდაჭერა არის პიროვნული, შეთავსებული შეზღუდულობის სახეობასთან და დარეგულირებულია საგამოცდო კომისიების თავჯდომარეების რიგითი ან ორგანიზაციული ბრძანებებით. მაშასადამე, საკანონმდებლო ცვლილებები ამ საკითხში არ არის აუცილებელი. რაც შეეხება სასამრთლო აღმასრულებლის გამოცდას, ზოგიერთი პროფესიის შესრულების წესების შეცვლის შესახებ კანონით, შემოღებულ იქნა მისი ახალი ფორმა. გაუქმდა ზეპირი ნაწილი, წერილობითმა ნაწილმა კი მიიღო ახალი ფორმა. აღმასრულებლის გამოცდა გაგრძელდება ორი დღე, ყოველდღე ექვს-ექვსი საათი, ჩამბარებელი კი ყოველ დღეს შეამუშავებს ერთ წერით დავალებას. აღმასრულებლის გამოცდა ამ ფორმატით ჩატარდება პირველად 2014 წელს. აქედან გამომდინარეობს, რომ აღმასრულებელის გამოცდის ორგანიზაციის და ჩატარების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ჯანსაღობა აპლიკაციის გასავლელად არ არის ნამდვილი და გადამწყვეტი პროფესიული მოთხოვნა, რამაც შეიძლება ახსნას განსხვავებული მოპყრობა, რის შედეგადაც არ შეეძლება შშმპ ამ პროფესიის შესრულება. შშმპ ადაპტირების არარსებობა იურიდიული აპლიკაციის ეტაპზე, წარმოადგენს მნიშვნელოვან დარღვევას განათლების პროცესში და პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლებაში, რაც განსაკუთრებით შესამჩნევია შშმპ მინიჭებულ უფლებამოსილების კონტექსტში სკოლის და აგრეთვე უმაღლესი განათლების ეტაპზე. შშმპ ადაპტირების შესაძლებლობის რეგულირების არარსებობა კონკურსებისა და იურიდიული გამოცდების დროს შეიძლება მიგვიყვანოს ამ პირების უფლებების დარღვევამდე კონვენციიდან გამომდინარე, სახელმწიფომ მიიღოს ყველა საჭირო ზომა რათა უზრუნველყოს რაციონალური გაუმჯობესება შშმ პირთათვის, აგრეთვე საჭირო ერთერთი იურიდიული პროფესიის	განხილვა, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა კუთხით, ნაადრევია. შეფასება, საჭიროა თუ არა სამართლებლივი რეგულაციების შემოღება სასამართლო აღმასრულებელის გამოცდის დროის გაგრძელების და კომიუტერული აპარატურის მოხმარების შესაძლებლობის შესახებ, შესაძლებელი იქნება მხოლოდ ახალ პირობებზე გამოცდის ჩატარების შემდეგ. რაც შეეხება მოსამართლის და პროკურატორის გამოცდას, საერთო მისაღებ კონკურსის ორგანიზაციას და ჩატარებას არეგულირებს იუსტიციის მინისტრის 29 აპრილის 2009 წ. განკარგულება განსაკუთრებული პირობებისა და საერთო მიღებაზე კანდიდატების შერჩევის ჩატარების რეჟიმის და საკონკურსო ჯგუფისა და საკონკურსო კომისიის დანიშვნის და მუშაობის შესახებ, სამაგიეროდ სასამართლო და პროკურატორის საერთო მისაღებ გამოცდების ორგანიზაციას და ჩატარებას და არეგულირებს იუსტიციის მინისტრის 1 მარტის 2011 წ. განკარგულება სასამართლო და პროკურატორის გამოცდების შესახებ. მინიშნებული ოქმები არ ითვალისწინებენ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის გაადვილებებს. მოსამართლის და პროკურატორის გამოცდებზე აპლიკაციები (დასაწყის ეტაზე საერთო აპლიკაცია) ამზადებენ კანდიდატებს მოსამართლის და პროკურატორის თანამდებობის დაკავებისთვის. ამ თანამდებობებზე პრეტენდენტებს კანონებით განსაკუთრებული მოთხოვნები წარედგინებათ. ერთერთი მათგანია, რაც მოსამართლის თანამდებობის წინაპირობაა, შესაბამისი მოწმობის წარდგენა, რომ კანდიდატს ჯანმრთელობის მდგომარეობა საშუალებას აძლევს მოსამართლის მოვალეობების შესრულებას (საზოგადოებრივი სასამართლოების სისტემის შესახებ კანონის სტატ. 57 §1). არ იგულისმება აქ ისეთი ჯანმრთელობა, რომელიც საერთოდ დასაქმების საშუალებას და ნებისმიერ სამუშაოს შესრულებას იძლევა, არამედ ფიკიზური და ფსიქიკური კონდიცია, რომელიც მოსამართლის თანამდბობის შესრულების საშუალებას იძლევა. სამედიცინო გამოკვლევები, რომლებსაც გადის კანდიდატი მოსამართლის თანამდბობაზე, მოიცავს მისი ჯანმრთელობის საერთო შეფასებას, განსაკუთრებულად ნერვული სისტემის და ფსიქიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, ზოგიერთ, დასაბუთებულ შემთხვევაში, არის ეს სპეციალისტური გამოკვლევები, ექიმი-სპეციალისტებთან კონსულტაციები და

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	შესრულებისთვის.	აგრეთვე დამატებითი გამოკვლევები (მაგ. ლაბორატორიული). კანდიდატი გადის ფსიქოლოგიურ გამოკვლევებს, მისი პიროვნების თვისებების განსაზღვრის და აღწერის მიზნით, გადაწყვეტილების მიღების უნარის, სიტუაციის დამოუკიდებლად შეფასებისა და რთულ სიტუაციების გადალახვის უნარის გათვალისწინებით. ფსიქოლოგიური გამოკვლევების ფარგლები შეიძლება იყოს დაფართოებული, თუ უფლებამოსილი ფსიქოლოგი ჩათვლის ამას აუცილებელს კანდიდატის ფსიქოლოგიური უნარიანობის სწორედ განსაზღვრის მიზნით (იუსტიციის მინისტრის, 8 მარტის 2002 წ., მოსამართლის თანამდებობის დაკავებისას სამედიცინო და ფსიქოლოგიური გამოკვლევების შესახებ განკარგულების § 2 i § 3). მოსამართლეების ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ მოთხოვნები დასაბუთებულია სამუშაოს სპეციფიკით, რაც აიკერლება მათ მიერ სამართლიანობის დადგენის განხორციელებაში. მოსამართლედ ვერ იქნება პირი, რომელსაც არ ძალუძს იურისდიქციული მოვალეობების შესრულება. გადაწყვეტილებების და სხვა საბუთების რედაქტირებისას და სასამართლოსთვის განკუთვნილ სხვა პროცესულ სამუშაოებისას, მოსამართლეს ვერ შეცვლის სხვა პირი; ასისტენტს შეუძლია მხოლოდ დახმარება. დაუშვებელია როლები შეცვლა - მოსამართლეს უნდა შეეძლოს დამოუკიდებელი მუშაობა. პროცედურული მიზეზებით, დაუშვებელია, მოსამართლის შეზღუდულობის გამო, პროცესის მომზადებაზე, მის ჩატარებაზე, დასკვნის მომზადებაზე ან მისი დასაბუთების მომზადებაზე განკუთვნილი დროის გაგრძელება. ამ დროის ვადების გაგრძელება, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა გამო, არ არის შესაძლებელი უპირველეს ყოვლისა იმ მიზეზით, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი და ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, კონსტიტუციის თანახმად, პროცესულ გარანტიას იძლევა (მოპასუხე) მოქალაქეების მიმართ. მოსამართლის სამუშაოს შესრულებისას არანაკლებ მთავარია ფიზიკური ჯანმრთელობა. მოსამართლეს არ შეიძლება ჰქონდეს მხედველობის, სმენის ან გამოთქმის მნიშვნელოვანი ნაკლი ან სხვა დისფუნქციები, რომლებიც ზღუდავენ საპროცესო მოქმედებების სწორ და დროულ შესრულებას. ფაქტობრივი მიზეზების გამო, არ არსებობს მოსამართლის მოვალეობების შესრულების შესაძლებლობა

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ბრმა, ყრუ და ისეთი ნაკლის მქონე პირების მიერ, რომელიც მნიშვნელოვნად ართულებს და შეუძლებელს ჰქმნის სხვა ადამიანებთან ურთიერთობას. იგივე ეხება მოძრობის კიდურების რთულ დისფუნქციებს. მოსამართლის ჯანმრთელობის პირობები იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ ექიმის მიერ დამოწმებული ავადმყოფობის ან ძალის დაქვეითების შესახებ მოწმობიდან გამომდინარე მოსამართლის მოვალეობის მუდმივი უუნარობა, მოსამართლის თანამდებობიდან გადადგომის საფუძველია, მისი სურვილის მიუხედავადაც კი (სტატ. 70 §1 საზოგადოებრივი სასამართლოების სისტემის შესახებ კანონი). აქედან გამომდინარეობს, რომ კანონმდებლობის მიხედვით, მოსამართლის ჯანმრთელობის მდგომარებასთან დაკავშირებული მკაცრი მოთხოვნილებები მნიშვნელოვანი პირობაა მათი მიერ ამ სამუშაოს შესრულებისთვის. ჯანმრთელობის ფსიქიკურ და ფიზიკურ მდგომარეობასთან დაკავშირებული ასეთივე მოთხოვნილებები ეხება პროკურატორის თანამდებობას და კანდიდატებს ამ თანამდებობაზე. (სტატ. 11 კანონი 2 20 ივნისის 1985 წ. პროკურატურის შესახებ კანონი). ექიმის მიერ დამოწმებული ავადმყოფობის ან ძალის დაქვეითებიდან გამომდინარე პროკურატორის მოვალეობის მუდმივი უუნარობა, მოსამართლის თანამდებობიდან გადადგომის საფუძველია, მისი სურვილის მიუხედავადაც კი (სტატ 62. კანონი 1 პროკურატურის შესახებ კანონი). კანონმდებლობაში შესაბამისად მიღებულია, რომ მოსამართლის და პროკურატორის თანამდებობაზე აპლიკანტები, ექვემდებარებიან იგივე სამედიცინო და ფსიქოლოგიურ გამოკვლევებს, რომლებსაც გადიან მოსამართლის და პროკურატორის თანამდებობაზე კანდიდატები. (სტატ. 28 კან. 2 23 იანვრის 2009 წ. ეროვნული სასამართლოებრივი და პროკურატორის სასწავლებლების შესახებ კანონი). საერთო აპლიკაციის დამთავრების შემდეგ, მოსამართლის და პროკურატორის თანამდებობაზე კანდიდატები ვალდებულები არიან წარადგინონ მოწმობა მოსამართლის (რომელიც ნახსენებია სტატ. 57 §1 -კანონი საზოგადოებრივი სასამართლოების სისტემის შესახებ) ან პროკურატორის (რომელიც ნახსენებია სტატ.11 კან. 2 - პროკურატურის შესახებ კანონი) თანამდებობის შესრულების უნარიანობის შესახებ. მაშასადამე, მოსამართლის ან პროკურატორის აპლიკაციაზე სწავლების გაგრძელების შესაძლებლობა

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დამოკიდებულია მოსამართლის ან პროკურატორის თანამდებობის შესრულების უნარიანობის წარდგენისგან. ჯანმრთელობის მდგომარეობასთან დაკავშირებული მოთხოვნილებები წარედგინება კანდიდატებს მოსამართლის ან პროკურატორის თანამდებობაზე, მათ მიერ ამ თანამდებობების დაკავების პროცესის უკვე დასაწყისში. საერთო აპლიკაცია არის ამ სწავლების საწყისი ეტაპი და მისი მიზანია კანდიდატების შერჩევა სპეციალიზირებულ აპლიკაციებზე. იურიდიული ფაკულტეტების უმაღლესი სასწავლებლის ყოველმა კურსდამთავრებულმა, რომელიც აპირებს გახდეს მოსამართლე ან პროკურატორი, საერთო აპლიკაციაზე კონკურსის მიდგომისას, იცის რა მოთხოვნილებები ესმება კანდიდატების, მათ შორის ჯანმრთელობის პირობებთან დაკავშირებით. არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ წარმოდგენილი არგუმენტების კონტექსტში, უნდა აღინიშნოს, რომ, ფიზიკურ პირთა თანასწორი მოპყრობის ფარგლებში ევროკავშირის ზოგიერთი წესების დანერგვის შესახებ კანონის სტატ. 8 მუხლი.1-ის შინაარსიდან გამომდინარეობს ფიზიკურ პირთა, მათ შორის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე, უთანასწორო მოპყრობის აკრძალვა. განსაკუთრებით, აკრძალულია ფიზიკურ პირთა უთანასწორო მოპყრობა მათი შეზღუდულობის გამო პროფესიული განათლების მიღების ფარგლებში. უთანასწორო მოპყრობის აკრძალვა არ არის აბსოლუტური აკრძალვა. ნახსენები კანონი სტატ. 8, მუხლი 2 ითვალისწინებს გამონაკლისს: აკრძალვის დარღვევა არ არის, უთანასწორო მოპყრობა დემოკრატიულ ქვეყანაში აუცილებელი გადაწყვეტილებების მიღების ფარგლებში, მისი საზოგადოებრივი უსაფრთხოებისთვის და ჯანდაცვის ან სხვა ადამიანების თავისუფლების და უფლებების დაცვის უზრუნველყოფისთვის, სხვა კანონებში აღწერილ ფარგლებში. კანონები საერთოდ არ ეხება სხვანაირ მოქცევას პროფესიის დაწყების და შესრულების შესაძლებლობების და პირობების მიმართ, აგრეთვე პროფესიული განათლების ფარგლებში სწავლის დაწყების, მის განმავლობაში და დამთავრების მიმართ, თუ მოცემული პროფესიის შესრულების პირობებისა და სახეობიდან გამომდინარებოებს, რომ განსხვავებული მოპყრობის მიზეზია მოცემული ფიზიკური პირის წინაშე დაყენებული გადამწყვეტი და ნამდვილი მოთხოვნილება, რომელიც პროპორციულია ამ პირის, კანონის მიხედვით, განსხვავების სიტუაციის მიზნის მიღწევისა. საჯარო სასამართლოების

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		სისტემის შესახებ, პროკურატურის შესახებ და ეროვნული სასამართლო და პროკურატურის სასწავლებლის შესახებ კანონებში ჩამოყალიბებული მოსამართლის და პროკურატორის თანამდებებაზე კანდიდატების ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული მკაცრი მოთხოვნები არის კრიტერიუმები, რომლებიც, თანაბარი მოპყრობის ფარგლებში ევროკავშირის ზოგიერთი კანონების შესახებ კანონში სტატ. 3 პუნქტის 2 ჩანაწერის გათვალისწინებით, არ შეიძლება ჩაითვალოს როგორც არაუშუალო დისკრიმინაცია. კანონით იკრძალება, სხვათაშორის, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა არაუშუალო დისკრიმინაცია, რომელიც იმ კრიტერიუმების ერთი შეხედვით ნეიტრალური დადგენა და ხმარებაა, რომლებიც გამოიწვევენ არასასურველ დისპროპორციებს ან განსაკუთრებით არასასურველ სიტუაციას ამ პირებისთვის. ამავე კანონში გათვალისწინებულია გამონაკლისი იმ სიტუაციაში, როდესაც დადგენილება ან კრიტერიუმი ობიექტიურად საფუძვლიანია კანონის თანახმა იმ მიზნის გამო, რომელიც უნდა იყოს მიღწეული, ამ მიზნის მიღწევისთვის სახსრები კი სათანადო და აუცილებელია. აქედან გამომდინარეობს, რომ სასამართლოს წინაშე მოქალაქის კონსტიტუციური უფლების გათვალისწინებით, მოსამართლეების და პროკურატორების, აგრეთვე ამ პროფესიებზე კანდიდატების, ჯანმრთელობის მდგომარეობის მკაცრი კრიტერიუმები არ ეწინააღმდეგება ზემოთ ნახსენებ კანონს და მათი გამოყენება არ არის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დისკრიმინაცია. მოქმედი იურისდიქციული სიტუაცია ჯანმრთელობის იმ კრიტერიების ფარგლებში, რომლებსაც უნდა ასრულებდენ მოსამართლეები და პროკურატორები, აგრეთვე ამ პროფესიებზე კანდიდატები, არ ეწინააღმდეგება პოლონეთის კონვენციაზე დამტკიცებულ კანონს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა შესახებ. კონვენციის დადგენილებების შინაარსი არ განსჯის, რომ გამონაკლისის სახით, სოციალური ცხოვრების, პროფესიების და სახელმწიფო ორგანიზაციების (პარლამენტში, მთავრობაში, სასმართლო უწყებაში, ჯარში, პოლიციაში) კონკრეტულ სფეროებში, კონვენციის მხარეებს არ შეუძლიათ კანონმდებლობის სისტემაში შემოიღონ პირობები, რომლებიც ზღუდავენ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირების ზოგიერთი, კონკრეტული პროფესიების შესრულების შესაძლებლობას. აგრეთვე არ შეიძლება მხედველობაში არ მივიღოთ, რომ მოსამართლეები და

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		პროკურატორები, კერძო სექტორში მოქმედ იურისტებთან განსხვავებით, ასრულებენ საზოგადოებრივ სამსახურს. მოსმართლის პროფესიის განსაკუთრებული ხასიათი დამტკიცდა საკონსტიტუციო ტრიბუნალის (TK) მიერ 7 მაისის 2013 წ. (SK 11/11) განაჩენში: მოსამართლის და პროკურატორის სისტემური განთავსება და სამსახურის სპეციფიკა ასხვავებს ამ პროფესიებს სხვა იურიდიულ პროფესიებისგან, როგორებიცაა იურისტის, იურიდ. მრჩეველის და ნოტარიუსის პროფესიები. ეს ბოლო პროფესიული ჯგუფები უმეტეს წილად, მოქმედებენ საბაზრო კონკურენციის პირობებზე, რომელიც ერთი მხრივ ამოწმებს მათ კომპეტენციებს, მეორემხრივ კი სამუშაო ფარგლების და პირობების ელასტიურ ფორმირების საშუალებას იძლევა. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირს, რომელიც ასრულებს ერთერთ ამ პროფესიას, საშუალება აქვს უარი სთქვას მისთვის რთულ ამოცანების პირად შესრულებაზე, რადგან დაშვებულია შემცვლელის ან სხვა მუშაკების დასაქმება. სისტემური და პროცედურული მიზეზებით, მოსამართლეს და პროკურატორს არ გააჩნიათ ასეთი პრივილეგია. ასე რომ, არ შეიძლება მივუყენოთ ერთიდაიგივე კრიტერიუმები ზემოთ მოხსენებულ პროფესიულ ჯგუფებს. 2011-2013 წლებში ჩატარებულ მოსამართლის გამოცდებზე არ იმყოფებოდა არცერთი შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირი. არცერთმა, მოსამართლის ასისტენტებიდან, მოსამართლის რეფერენდერებიდან და არც აპლიკანტებიდან, არ განახცადა შეზღუდულობა. 2013 წ. ჩატარებულ პროკურატორის გამოცდაზე, მსგავსად, არც ერთი აპლიკანტი არ იყო შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირი და არავინ არ აცხადებდა ამას.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 405-406 (ამჟამად: 463-464): მხოლოდ აუცილებელი რაცონიალური გამარტივება არის დამსაქმებლის ვალდებულება, ის იმას ნიშნავს რომ დამსაქმებელს თავისუფლად შეუძლია დაადგინოს, გამმოცხადებული მოთხოვნებიდან რომელია	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** შენიშვნა არ არის სწორი. დამსაქმებელს არ გააჩნია გადაწყვეტილების უფლება რაციონალური გაუმჯობესებების სფეროში, ამით მათი შეზღუდვისა თვითნებურად. ეჭვის შემთხვევაში, არსებობს მათი საფუძვლიანობის შესახებ კონსულტაციის შესაძლებლობა შრომის სამედიცინო სამსახურთან. სადავო საკითხებს გადაწყვეტს სასამართლო. დამსაქმებლების მიერ შრომის კანონის გამოყენების სისწორის შეფასებისა და კონსულტაციების გაწევის უფლების მქონე ორგანოა სახელმწიფო შრომის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	აუცილებელი. რაციონალური შეჯერება ნიშნავს აუცილებელ და საჭირო ცვლილებებს.	ინსპექცია. ამიტომ, სამუშაო ადგილების შეთავსებასთან დაკავშირებულ სადავო საკითხების შემთხვევაში, ამ შემთხვევაში მუშაკის და დამსაქმელების შორის აზრის სხვაობისას გაუმჯობესების სახეობის შესახებ, უნდა მიმართონ შრომის სათანადო საოლქო ინსპექტორიატს. ანგარიშგება შესაბამისად იქნა შევსებული (pkt 466)
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 405-406 (ამჟამად: 463-464): მ.ო. საქმეში პროკურატურამ და სასამართლომ დაადგინეს, რომ ინვალიდობის გამო მ.ო.-ს არ შეუძლია შეასრულოს პროკურორის პროფესია. მართალია 2008 წ. ივლისში ZUS-ის ექსპერტმა ექიმმა ცნო მ.ო. მუშაობისთვის სრულიად უვარგისი და დამოუკიდებელი ცხოვრებისთვის, მაგრამ რეაბილიტაციის შემდეგ გამოცხადდა სამსახურში წარადგინა შრომის ექიმის ცნობა სამსახურში სადაც ეწერა რომ მას შეუძლია თავის პროფესიაში მუშაობა. პროკურატურამ საფუძვლად აიღო სხვა ექიმის ცნობას რომელიც მ.ო. შრომის უვარგისობას ანახებდა. ნეგატიური პასუხი იმიტომ იყო, რადგან პროკურატურამ ძალიან ფართო კვლევითი სპექტრი მიუთითა პროკურორის თანამდებობისთვის მათ შორის	**იუსტიციის სამინისტრო:** სასამართლო აღმსრულებლის, მოსამართლის თუ პროკურატორის თანამდებობის შესრულების დაწყების კონტექსტში, უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი პროფესიებისადმი საჯარო ნდობის პროფესიების ხასითის მინიჭება ნიშნავს გარკვეული შეზღუდვების კანონიერ დაშვებას პროფესიის და მისი შესრულების ხელმისაწვდომების კონსტიტუციური თავისუფლების ფარგლებში. (იხ. კონსტ. ტრიბუნალის TK განაჩენი 19 აპრილის 2006 წ., K 6/06, OTK-A, 2006/4/45). საჯარო ნდობის პროფესიებზე გატარებული უნდა იყოს შესაბამისი რეგლამენტაცია და იურიდიული გარანტიები, რადგან ესეთ დაცვით გადაწყვეტილებებს მოითხოვს საჯარო ინტერესი და იურისტული სამსახურების მიერ მომსახურებულ პირთა ინტერესების დაცვა. უნდა ხაზი გავუსვათ, როგორც საკონსტიტუციო ტრიბუნალის მიერ ნახსენები დადგენილებიდან გამომდინარეობს, რომ საჯარო ნდობის პროფესიებზე ხელმისაწვდომა უნდა იყოს შეზღუდული მოცემული ადამიანის ნიჭის და კვალიფიკაციებით, აქაც უნდა აღვნიშნოთ, რომ საკონსტიტუციო ტრიბუნალმა არ შეზღუდა ეს მოთხოვნა მხოლოდ პროფესიული კვალიფიკაციების მიმართ. კვალიფიკაციის ცნება მოიცავს როგორც განათლებას, ასევე რაიმე ფუნქციის ან პროფესიის შესრულების საჭირო უნარიანობას. ხოლო ეს უნარიანობა, წინაპირობაა რაიმე სფეროში უჩვეულო უნარის მოპოვებისა. ეს მზადყოფნა არის არამარტო თანდაყოლილი ნიჭი და მიდრეკილება რაიმესადმი, არამედ აგრეთვე პირის ფიზიკური და ფსიქიკური ფორმა, განსაკუთრებით კარგი. კვალიფიკაციის ლექსიკური გაგება, როგორც საჯარო ნდობის პროფესიებისადმი ხელმისახვდომობის პირობა, თეზისის ჩამოყალიბების საშუალებას გვაძლევს, რომ ეს წინაპირობა ეხება ამ პროფესიის შემსრულებელი კანდიდატის ფსიქიკურ და ფიზიკურ მდგომარეობას. ამ სიტუაციაში, საჯარო ნდობის პროფესიის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ფიზიკური დატვირთვაც. საპროცესო წერილებში მ.ო.-ს ადვოკატები და თვითონ მისი არგუმენტი იყო ის, რომ ევროკავშირის დებულებები (უპირველესყოვლისა დირექტივა 2000/78/WE) მიუთითებს დისკრიმინაციის აკრძალვაზე შშმ პირთა მიმართ და ავალდებულებს დამსაქმებელს სამუშაო პირობების ადაპტაციას შშმპ შესაძლებლობების მიხედვით.	კანონდებლობით დაწესებული ყველა მოთხოვნილების შესრულება დასაბუთებულია იმით, რომ მინდობილია მათთვის განსაკუთრებული ხასიათის ან განსაკუთრებული მნიშვნელობის ამოცანები სახელმწიფოს ამოცენების თვალსაზრისით, საჯარო ინტერესების განხორციელების სასარგებლოდ, თუ თავისფლების გარანტიის და ერთეულის უფლებების რაკურსით. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებების შესახებ კონვენცია სტატ. 27-ში მუხ.1 ითვალისწინებს, რომ სახელმწიფო მხარეები ანიჭებენ ამ ადამიანებს მუშაობის უფლებას, სხვა პირებთან თანასწორობის საფუძველზე, რაც მოიცავს თავისუფლად არჩეული ან შრომის ბაზარზე მიღებული სამუშაოთი თავის რჩენის შესაძლებლობის უფლებას. ხოლო ამავე დროს, კონვენციის სტატ. 5 მუხ. 3 ამბობს, რომ დისკრიმინაციის აღმოფხვრისა და თანასწორობის მხარდაჭერის მიზნით, სახელმწიფო მხარეები გადადგამენ ყოველ შესაბამის ნაბიჯს, რაციონალური გაუმჯობესებების მიზნით. რაციონალური გაუმჯობესებები ნიშნავს სამაგიეროდ აუცილებელ და სათანადო ცვლილებებს და შეთავსებას, რომლებიც არ აკისრებენ არაპროპორციულ და ზედმეტ დატვირთვას, თუ ეს საჭიროა კონკრეტულ შემთხვევაში, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მიერ ადამიანის ყველა უფლებების და ძირითადი თავისუფლების გამოყენების უზრუნველყოფის მიზნით და აგრეთვე მათი სხვა ადამიანების მიმართ თანაბარ დონეზე შესრულების შესაძლებლობის უზრუნველსაყოფად. (სტატ. 2). მგავსად, ეს საკითხი დარეგულირებულ იქნა 27 ნოემბრის 2000 წ. საბჭოს დირექტივაში 2000/78/WE, რომელშიც დაწესდა საერთო თანაბარი მოპყრობის ძირითადი პირობები დასაქმების და მუშაობის ფარგლებში, და რომელიც კრძალავს შეზღუდულობასთან დაკავშირებულ უშუალო და არაუშალო დისკრიმინაციის ნებისმიერ ფორმას. (სტატ. 2 მუხ. 1). დირექტივის წესები უდგებიან ყველა პირს, როგორც საჯარო სექტორისა, ასევე პირად პირებს, საჯარო დაწესებულებების ჩათვლით, საკუთარი ხარჯით დასაქმების და მუშაობისამდე ხელმისაწვდომობის პირობების გათვალისწინებით, ამათში აგრეთვე შერჩევის კრიტერიუმების და რეკრუტირების პირობებისა (სტატ.3 მუხ. 1. ლიტ.1). ამის დამოუკიდებლად, დირექტივა ითვალისწინებს, რომ ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს შეუძლიათ ჩათვალონ, რომ სტატიაში 1 ჩამოთვლილ ერთერთ მიზეზთან

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დაკავშირებულ თვისების გამო სხვანაირი მოპყრობა, მათში შეზღუდულობა, არ არის დისკრიმინაცია იმ შემთხვევაში, როდესაც პროფესიული აქტიურობის სახეობის და მისი შესრულების პირობების გათვალისწინებით, მოცემული თვისებები მნიშვნელოვანი და გამსაზღვრელი პროფესიული მოთხოვნაა, იმ პირობით, რომ მიზანი შეეთანხმება კანონს, მოთხოვნილება კი პროპორციულია (სტატ. 4 მუხ. 1). შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა თანაბარი მოპყრობის წესის დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით, დირექტივა ითვალისწინებს აგრეთვე რაციონალური და პროპორციული გაუმჯობესებების შემოყვანას (სტატ.5). დირექტივა არ აწესებს მოთხოვნას, რომ პირი, რომელიც არ არის კომპეტენტური, არც უნარიანი და განწყობილი მოცემულ თანამდებობაზე უმთავრესი მოქმედებების შერულებისთვის ან მოცემული სწავლის გაგრძელებისთვის, იყოს სამუშაოზე მიღებული, წინ წაწეული ამ შემდგომ დასაქმებული, რაციონალური ცვლილებების ჩატარების აუცილებლობის დაურღვევლად, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნილებების გათვალისწინებით. ზემოთ ხსენებულთან დაკავშირებით, სჩანს, რომ არ შეიძლება იმ წინაპირობის ეფექტურად მიღება, რომ ყოველ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირს შეუძლია ყოველი საჯარო ნდობის იურიდიული პროფესიის შესრულება, მათში სასამართლო აღმსრულებლის, მოსამართლის თუ პროკურატორისა, სახელმწიფო კი ვალდებულია უზრუნველყოს პროფესიამდე ისეთი ხელმისაწვდომი პირობები, რომლებიც სრულიად გაათანაბრებენ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა შანსს ამ ფარგლებში. უნდა ითქვას, რომ ზემოთ ხსენებულ საკანონმდებლო მატერიაში არ არსებობს იმის მიღების საფუძველი, რომ გაჩნდეს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა შესახებ კონვენციის დარღვევის საფრთხე.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	მუხ. 27: ქალებისთვის უფრო დიდი ფინანსური მხარდაჭერა, რომლებთაც სურთ დასაქმება ან თვითდასაქმება.	**შშმპ რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** **შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა რეაბილიტაციის სახელმწიფო ფონდი:** PFRON-ის მიერ განხორციელებული დასაქმებაზე მიმართული პროექტები, არ არის მიმართული მხოლოდ ქალებისთვის, მაგრამ შეიცავენ ანტიდისკრიმინაციულ ჩანაწერებს. პროქტების მიზანია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მხარდაჭერა, რაც დაეხმარება მათ პროფესიულ აქტიურობაში და გაზრდის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		დასაქმების შანსს. მხარდაჭერის ფორმები შეთავსებულია ინდივიდულურ მოთხოვნილებებთან და პროქტის მონაწილეების შესაძლებლობებთან. ეს შეიძლება იყოს, მაგ. პროფესიული აქტივიზაციის პრაქტიკების დამთავრება, რეაბილიტაციური სტაჟის გავლა, პროფესიული სწავლებების დამთავრება, სხვათა შორის კვალიფიკაციის და უნარიანობის ასამაღლებლად, სამუშაოს დაწყება, სწავლის გაგრძელება და დაწყება, დამსაქმებელთან ინდივიდუალური პრაქტიკული კურსების დამთავრება. 2014-2015 წლებში, „აქტიური თვითმმართველობა“ პილოტაჟური პროგრამის ფარგლებში, განხორციელებული იქნება მოდული I სფერო D - პროფესიული აქტიურობის შენარჩუნებაში დახმარება, დამოკიდებული პირზე მზრუნველობის უზრუნველყოფის საშუალებით. სფერო D-ს ფარგლებში შეიძლება მიღებულ იქნას თვიური ფინანსური დახმარება 200 ზლ., წლის განმავლობაში არაუმეტეს 2,400 ზლ. - ყოველი დამოკიდებული პირზე მზრუნველობითი ხარჯების სახით. დამოკიდებული პირის განსაზღვრებაა: განმცხადებლის მზრუნველობის ქვეშ ბავშვი და ბაგაბაღში ან ბაღში ან სხვა სახეობის მზრუნველობის ქვეშ მყოფი ბავშვი (დღის მომვლელისა, ძიძის ან საბავშვო კლუბის, ბაღის ერთეულის, ბაღის აღმზრდელობითი ჯგუფის ფარგლებში).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	მუხ. 27: დახმარების გაწონასწორება ღია და დაცული შრომის ბაზარზე.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** პუნქტი 376 (ამჟამად 430) მიღებულ იქნა ახალი ჩანაწერი, აგრეთვე დამატებულ იქნა ინფრომაცია (pkt 426).
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	მუხ. 27: გადაწყვეტები რომელიც იქნა შემუშავებული პროექტების ფარგლებში, რომელთა მიზანი იყო ყრუ პირების შეყვანა შრომის ბაზარზე (2008-2012 წლები) არ იქნა შემოღებული როგორც სტანდარტი, ხოლო პროექტის რეალიზებისთვის შექმნილი სპეციალისტების ჯგუფები პროეკტის დასრულების შემდეგ	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** არ არის ნათელი, რომელ გადაწყვეტილებებზეა ლაპარაკი, რომლებიც არ იყო მიღებული როგორც სტანდარტი. PFRON-ის მიერ განხორციელებული პროექტები ყრუ პირთათვის, 1.3.6 PO KL 2007-2013 ქვემოქმედებების ფარგლებში პარტნიორობით - ეს პროექტის მეორე გამოშვებაა „ყრუ პირთა მხარდაჭერა შრომის ბირჟაზე“, რომელიც უზრუნველყოფდა შედეგების გავრცელებას, თუნდაც შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა პროფესიული და სოციალური აქტივიზირების შესახებ კარგი პრაქტიკების სახელმძღვანელოს მომზადების და დიტრიბუციის ფორმით. პროექტის გავრცელების წესის, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის გაწეული

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	არ არიან გამოყენებული.	მხარდაჭერის ფორმების თემაზე ცოდნის მიწოდების საშუალებით, მიზანია გადაწყვეტილებების გამრავლების შესაძლებლობის შექმნა მსგავს განკუთვნილ ჯგუფებში, აგრეთვე რეგიონალურ დონეზე განხორციელებულ პროექტების ფარგლებში. სამაგიეროდ არ არსებობს მექნიზმები, რომლებიც საშუალებას იძლევიან ავტომატურად ჩართონ პროექტში მონაწილე სპეციალისტები სხვა მოქმედებებში. მათ შეიძლება ჰქონდეთ პროექტების ფარგლებში მოპოვებული გამოცდილება, და ამიტომ მიიღონ მონაწილეობა სხვა პროექტებში.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	Artykuł 27: არ არსებობს არანაერი პროფესიული ინფორმაციის სისტემა პოლონურ ჟესტურ ენაზე.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** დასაქმების პრომოციის და შრომის ბირჟის დაწესებულებების შესახებ კანონის თანხმად, სათანადო მინისტრი შრომის საკითხებში, ახორციელებს ამოცანებს შრომის ბირჟის მიმართ, დასაქმების საჯარო სამსახურების კოორდინაციის საშუალებით, განსაკუთრებით, პროფესიული კონსულტინგის მოთხოვნილებებისთვის საინფორმაციო ინსტრუმენტების, მეთოდების და სახსრების შექმნის, რეკომენდაციის და გავრცელების საშუალებით, აგრეთვე სამუშაოს მედიაციის, სწავლებების ორგანიზაციის, უფროსების პროფესიული მომზადების საშუალებით ან კანონში სხვა ფორმის დახმარების მოთხოვნების თანახმად განსაზღვრული საშუალებებით. კანონის სტატ 38, მუხ.1 პუნქ.1 განსაზღვავს, რომ პროფესიული კონსულტინგი და პროფესიული ინფორმაცია არის უმუშევრების და სამუშაოს მძებნელებისთვის დახმარების გაწევა სათანადო პროფესიის შერჩევაში და დასაქმების ადგილზე, განსაკუთრებით პროფესიების, შრომის ბირჟის და სწავლებების და განათლების შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის გაზიარების საშუალებით. დასაქმების საჯარო სამსახურების მიერ შრომის ბირჟის მომსახურებების განხორციელებასთან დაკავშირებულ დეტალურ საკითხებს, მათ შორის პროფესიური კონსულტინგის და პროფესიული ინფორმაციის მომსახურება, განმარტავს შრომისა და სოციალური პოლიტიკის მინისტრის 14 სექტემბრის 2010 წ. განკარგულება შრომის ბირჟის მომსახურებების სტანდარტების და პირობების მართვის საკითხებში. განკარგულების თანახმად, პროფესიული ინფორმაციის და სამუშაოს აქტიური ძებნაში დამხმარე სხვა საინფომაციო სახსრები ხელმისაწვდომია პოვიატის შრომის ბირჟაზე და სავოევოდო შრომის უწყებაში საინფორმაციო და პროფესიული კარიერის დაგეგმვის ცენტრში, ქაღალდის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ვერსიით, აუდიოვიზუალური ან ელექტრონული სახით, აგრეთვე ინტერნეტულ საიტებზე, შესაბამისად, პოვიატის და სავოევოდო შრომის ბირჟაზე. საინფორმაციო მასალები ხელმისაწვდომია უმუშევარი და სამსახურის მძებნელი პირებისთვის, მათთვის ვინც პოვიატების შრომის ბირჟაზე არ არის დარეგისტრირებული და დამსაქმელებთათვის. ეს ნიშნავს, რომ პოლონურ ჟესტების ენაზე შემუშავებული სისტემის უქონლობის მიუხედავად, პროფესიული ინფორმაციის სახსრებით, რომლებიც შექმნილია საჯარო სამსახურების მიერ, სარგებლობა შეუძლიათ შეზღუდ. შესაძელ. მქონე პირებს, მათ შორის ყრუებს.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	27 მუხლი: MPiPS-ის უმნიშვნელო დაინტერესება ახალი პერსპექტივების UE 2014-2020 პროგრამირებაში შშმ პირთათვის - ეკ სახსრების გამოყენების შანსის დაკარგვის რისკი რისკი, შრომის ბაზარზე შშმპ თანაბარი შანსების გაძლიერებისათვის, მიუხედავად იმისა, რომ ეკ ზოგადი შესწორებული დადგენილება ხუთი ფონდის პროგრამირების შესახებ ერთობის პოლითიკის 2014-2020, ავალდებულებს *ex-ante* მოწევრო ქვეყნებს, მოაწერონ პარტნიორული ხელშეკრულება ეკ "მოქანიზმის არსებობის" აუცილებლობა, რომელიც უზრუნველყოფს შშმპ შესახებ გაეროს კონვენციის მართებულ განხორციელებასა და გამოყენებას.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამონისტრო, მასში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა საკითხებში სახელმწიფო უფლებამოსილის ბიურო, ჩართულია საფინანსო პერსპექტივის 2014-2020 დაპროგრამირებაში. ამ მიზნით MPiPS-ში შეიქმნა სამუშაო ჯგუფი ევროკავშირის საფინანსო პერსპექტივაზე მუშაობის საკითხებთან დაკავშირებით. ჯგუფი, სხვათა შორის, ადასტურებს და ამზადებს „ევროკავშირის საფინანსო პერსპექტივასთან 2014-2020 დაკავშირებულ პროგრამულ დოკუმენტებზე მუშაობის ორგანიზციის სისტემიდან“ გამომდინარე პროგრამულ დოკუმენტებს, ერთდროულად შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნების სრული გათვალისწინებით. ყოველ ჯერზე, როგორც ეროვნული კონსულტაციის დროს, აგრეთვე რეგიონალური ოპერაციული პროგრამებისა, MPiPS აღნიშნავს, რომ უნდა იყოს მიღებული ყველა მოქმედებები, რომელთა მიზანია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა თანაბარი ხელმისაწვდომობის და დისკრიმინაციის უკუქმედების გარანტირება. შეზღუდულობის საკითხები უნდა იყოს გათვალისწინებული ჰორიზონტალური სახით, ე.ი. შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნილებები უნდა იყოს გათვალისწინებული ყველა მოქმედებებში. MPiPS ამახვილებს აგრეთვე ყურადღებას, ინფრასტრუქტურული ინვესტიციებში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის ხელმისაწვდომობასთან დაკავშირებული მოთხოვნილებების შესრულების აუცილებლობას. იგი აგრეთვე ითხოვს გარანტიას, როგორც წინაპირობას, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა თანაბარ

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ხელმისაწვდომობისა შეთავაზებული დახმარების მიმართ და აუცილებელი შეთავსებებისა შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის, ევროკავშირის სახსრებისგან განხორციელებული ინიციატივების ფარგლებში, აგრეთვე მიანიშნებს, რომ ფინანსური სახსრების გარანტია საჭიროა მატერიალურ შეთავსებებისთვის. რეგიონალური ოპერაციული პროგრამების ფარგლებში შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირები მოხვდნენ იმ ჯგუფებში, რომლებიც არიან შრომის ბირჟაზე ურთულეს სიტუაციაში, და მათკენ მიმართული იქნა დახმარების შესაბამისი ინსტრუმენტები, მათ შორის სპეციფიკური, როგორებიცაა დახმარება დასაქმება. გარდა ამისა, ოპერაციული პროგრამის „ცოდნა განათლება განვითარება 2014-2020“ (მინისტრთა საბჭოს მიერ 8 იანვარს, 2014 წ. მიღებული ვერსია) ფარგლებში, გათვალისწინებულ იქნა MPiPS-ის მიერ მოთხოვნილი რიგი მოქმედებები, რომელთა მიზანი იყო შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დახმარების სისტემის განვითარება. საინვესტიციო პრიორიტეტის 8.11 ფარგლებში ჩატარებული მოქმედებების მიზანი იქნება თანამედროვე ინსტრუმენტების შემუშავება, რომლებიც შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებს საშუალებას მისცემენ მონაწილეების გაზრდას შრომის ბირჟაზე. ინსტრუმენტები შეეფარდებიან შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირის ინდივიდუალურ მოთხოვნილებებს და შეთავსებული იქნებიან დამსაქმებელის და შრომის ბირჟის მოთხოვნილებებთან. აუცილებელია ანალიზი და შეფასება ამჟამად მოქმედ ინსტრუმენტებისა, რის შედეგად შეიქნებიან შესაძლო ცვლილებები ან ახალი ინსტრუმენტების შექნმის წინადადებები, რომლებიც გაითვალისწინებენ ცვლილებად სიტუიაციას შრომის ბირჟაზე და ცოდნის აქტუალურ მდგომარეობას. პრიორიტეტის 9.4 ფარგლებში გამოყოფილ იქნა დეტალური მიზანი „საჯარო პოლიტიკების სუბიექტების მომზადება შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა შესახებ გაეროს კონვენციის დადგენილებების სრულ დანერგვისთვის“, სახელმწიფო უფლებამოსილი შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა საკითხებში კი იყო დანიშნული პოტენციალურ ბენეფიციარებს შორის. განხორციელებული იქნება სამუშაოები, ლოკალური პირთა, გარემოების და საზოგადოებების სოციალური ჩართვისა და სიღატაკის შემცირების მიზნით შექმნილი არსებული გადაწყვეტილებების და მომსახურების აუდიტის და განვითარების ფარგლებში და ახალი

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		გადაწყვეტილებების და სტანდარტების შემუშავება, რომლებიც საშუალებას მისცემენ ზუსტად გამოარჩიაონ ის პირები, რომელთათვის მიმართული უნდა იყოს დახმარების ინსტუმენტები, ბენეფიციარის ინდივიდუალურ მოთხოვნილებებისადმი მათი შეთავსების გათვალისწინებით (შეზღუდულობის დადგენის თანამედროვე სისტემა). სამუშაოების ამჟამინდელი ეტაპის გამო, შეუძლებელია ამ მოქმედებების განხორციელებაზე განკუთვნილი ალოკაციის თანხის განსაზღვრა.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 414 (ამჟამად: 473): დებულებები არ განსაზღვრავენ ე.წ. სამუშაო უუნარობის ზომას, რასთან დაკავშირებითაც გადაწყვეტილება შეიძლება იყოს თვითნებული და არ დააკმაყოფილებს კონსტიტუციურ ნორმებს.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო :** სოციალური სადაზღვევო ფონდიდან პენსიების და დახმარებების შესახებ კანონში, საერთო ფორმით აღწერილია გარემოებები, რომლებიც უნდა იყოს გათვალისწინებული სამუშაოს უუნარობის ხარისხისა და მოსალოდნელი პერიოდის შეფასებისას და სამუშაოს შესრულების უნარიანობის აღდგენის პროგნიზისას. იმის გათვალისწინებით, რომ კანონები ითვალისწინებენ დაზღვეულის პროფესიით ან სხვა პროფესიით სამუშაოს უუნარობის ხარისხის დადგენას, შეუძლებელია ასეთი უუნარობის კონკრეტული საზომების განსაზღვრა, არსებული პროფესიების რაოდენობის გათვალისწინებით. განსაზღვრების თანახმად, სამუშაოს შესრულების უუნარო პირი არის ის, რომელმაც სრულიად ან ნაწილობრივ დაკარგა შემოსავლიანი შრომის უნარი ორგანიზმის ნორმალური ფუნქციონირების დარღვევის გამო და არ r.je შრომის უნარიანობის აღდგენას გადაკვალიფიცირების შემდეგ. შრომისთვის სრულიად უუნარო პირი არის ის, რომელმაც დაკარგა ნებისმიერი სამუშაოს შესრულების უნარიანობა, ხოლო ნაწილობრივ სამუშაოსთვის უუნარო პირი ის, რომელმაც უმეტეს წილად დაკარგა სამუშაოს უნარიანობა მისი კვალიფიკაციების დონესთან შეფარდებით. შეზღუდულობის მოსალოდნელი პერიოდისა და ხარისხის და სამუშაოს უნარიანობის დაბრუნების პროგნოზის შეფასებისას, მხედველობაში მიღებულია: ორგანიზმის ნორმალური ფუნქციონირების დარღვევის ხარისხი და მკურნალობის და რეაბილიტაციის გზით ორგანიზმის საჭირო მოქმედების დაბრუნების შესაძლებლობა, ამჟამინდელი სამუშაოს შესრულების შესაძებლებლობა ან სხვა

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		სამუშაოს დაწყება და პროფესიული გადაკვალიფიცირების მიზანშეწონილობა, განათლების დონის, ასაკის და ფსიქოფიზიკური მდგომარეობა. სამუშაოს უუნარობის სახელით გაცემული დახმარება, არის დაზღვეული პირის ორგანიზმის ავადმყოფობის მდგომარეობასთან დაკავშირებით დახმარება, რაც ობიექტიურად ამ პირს ხდის სამუშაოს შესრულების უუნარო პირად. სამუშაოს სრულიად უუნარობის შეფასებისას უნდა გათვალისწინებული იყოს, როგორც ბიოლოგიური კრიტერიუმი (დაავადებებული ორგანიზმის მდგომარეობა, რომელიც არღვევენ მის ნორმალურ ფუნქციონირებას და გამოიწვევენ სრულიად უუნარობას ნებისმიერ სამუშაოს შესრულებისთვის), როგორც ეკონომიური კრიტერიუმი (ნებისმიერი სამუშაოს სრულიად უნარიანობის დაკარგვა) კანონი უფლებას აძლევს ZUS-ის პრეზიდენტს, შეამოწმოს სამუშაოს უუნარობის შესახებ დიაგნოზირების წესების გამოყენების სისწორე და ერთობლიობა, ექსპერტი ექიმების და სამედიცინო კომისიების მიერ, აგრეთვე ამ ექსპერტ ექიმებისთვის და სამედიცინო კომისიებისთვის რეკომენდაციების გაწევა ამ საკითხებში. ZUS-ი, ამ ამოცანების განხორციელების ფარგლებში, გამოსცემს „ZUS-ის სამედიცინო დიაგნოზის სტანდარტებს“ რომელიც სახელმძღვანელოა სამუშაოს უუნარობის დამმოწმებელი ექიმებისთვის. ზედამხედველობის ფარგლებში, ZUS-ის პრეზიდენტს გააჩნია აგრეთვე საქმის გადაცემის უფლება სამედიცინო კომისიისადმი, თუ შემოწმების შედეგად დადგინდება განსხვავება დამმოწმებელი ექიმის ან სამედიციო კომისიის მოწმობისა და ფაქტიურ მდგომარებობასა ან სამუშაოს უუნარობის დიაგნოზის წესებს შორის. სამუშაოს უუანრობის პენისიის მინიჭების ZUS-ის უარყოფითი გადაწყვეტილება ან სამუშაოს უუანრობის პენისიის მინიჭების დადებითი გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში, აგრეთვე სამუშაოს უუნარობის ხარისხის დადგენის ან ასეთი უუნარობის უქონლობის დადგენის ფარგლებში. სასამრთლოს შეუძლია სასამრთლო ექსპერტების აზრს დაეყრდნოს.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 414 (ამჟამად: 473): სისტემა არ გვაცნობებს სხვა მოთხოვნილებებს ვი ე.წ. შრომის	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** სოციალური სადაზღვევო ფონდიდან პენსიების და დახმარებების შესახებ კანონოთ მოცული გადაწყვეტილებები შევსებულია სხვა კანონებიდან

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	უუნაროზ, განსაკუთრებით: მხარს (i) არ უჭერს შრომის უნარს, ეს ნიშნავს არ უვსებს შემოსავალს პირებს, რომლებიც მუშაობენ მაგრამ, არ შეუძლიათ თავი ირჩინონ სამსახურით, (ii) არ ეხმარება ფუნქციონირების მაღალი ხარჯების დაფარვაში, რომლებიც გამომდინარეობს ინვალიდობიდან, რაზეც საუბარია 28 მუხ. 2 პუნქტ. c. საბოლოო ეფექტი - ბევრი ხალხი რომელსაც დახმარება სჭირდება რჩება მხარდაჭერის გარეშე.	გამომდინარე გადაწყვეტილებებით. პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციის შესახებ და შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დასაქმების შესახებ კანონის საფუძველზე მოქმედებს ბევრი ინსტრუმენტი, რომლებიც მიზანია შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა ეფექტური პროფესიული რეაბილიტაცია და შრომის ბირჟაზე შესვლისა და შენარჩუნების ფარგლებში მხარდაჭერა. ეს მხარდაჭერა მიმართულია უშუალოდ არა მარტო უმუშევარი შეზღუდ. შესაძლ. მქონე და უმუშევარი სამსახურის მაძიებელი პირთა მიმართ (სწავლებების, სტაჟის, უფროსების პროფესიული მომზადების, საინტერნვენციო სამუშაოების და ასპირანტურის დაწყების შესაძლებლობა), არამედ აგრეთვე ფირმის გახსნით დაინტერესებული ან უკვე ფირმის მქონე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მიმართ (ერთჯერადი დახმარება ფირმის, სასოფლო საქმიანობის დაწყებისთვის ან სოციალურ კოოპერატივში წვლილის შეტანისთვის, საქმიანობის გაგრძელებისთვის ბანკში აღებული კრედიტის საპროცენტო გადასახადის 50%-ის დაფინანსება, ფირმის ან სასოფლო საქმიანობის მქონე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის სოციალური დაზღვევების ანარიცხის ანაზღაურება). შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა პროფესიული გააქტიურების მხარდაჭერას ემსახურებიან იმ დამსაქმებლების მიმართ მიმართული ინსტრუმენტები, რომლებიც აპირებენ დაასაქმონ ან უკვე დაასაქმეს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირები. მათ შეუძლიათ ისარგებლონ: - თვიური დაფინანსებით შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირის ხელფასზე - სამუშაო ადგილისა და სამუშაო შენობის, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნათათვის, შეთავსების ხარჯების დაბრუნება, აგრეთვე ადაპტაციის ან შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის სამუშაოს შესრულების გამაადვილებელი და სამუშაო ადგილზე ფუნქციონირებისთვის მოწყობილობების შეძენის, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის პროგრამული უზრუნველყოფის და ლიცენზიების ხარჯების, აგრეთვე ტექნოლოგიური დამხმარე მოწყობილებებისა, ან მათი შეზღუდულობისგან გამომდინარე მოთხოვნილებების შეთავსებიდან გამომდინარე ხარჯების ანაზღაურება,

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		- შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირის სამუშაო ადგილის მოწყობის ხარჯების ანაზღაურება, ხუთმაგი საშუალო ხელფასის თანხამდე, - შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა სწავლებების თანხების ანაზღაურება, - იმ მუშაკების დასაქმების თვიური ხარჯების ანაზღაურება, რომლებიც ეხმარებიან შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირს მუშაობაში გარემოსთან ურთიერთობის გაადვილების მოქმედებების და აგრეთვე შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთის სამუშაო ადგილზე დამოუკიდებელი შესრულებაში მათთვის რთული და შეუძლებელი მოქმედებების ფარგლებში ; - PFRON-ის გადასახადებიდან გათავისუფლება. სოციალური დაზღვევის მიზანია დაზღვეული პირებისთვის ფულადი დახმარებით უზრუნველყოფა სადაზღვევო რისკის გაჩენის შემთხვევაში (მაგ. მუშაობის უუნარობა, სიბერე, გარდაცვალება) და ამ სამუშაოდან შემოსავლის დაკარგვა. ეს დახმარება განკუთვნილია წინასწარ გადახდილი ანარიცხების საფუძველზე, რაც არის სოციალური დაზღვევის ფონდის საფუძველი. სოციალური დაზღვევის ანაზღაურების თანხა, მათ შორის სამუშაოს უუნარობის სახელით დახმარებისა, განსაზღვრულია ობიექტიური წინაპირობების საფუძველზე, ერთნაირია ყველა დაზღვეული პირებისთვის, მოცემული პირის ინდივიდუალური ფინანსური სიტუაციის მიუხედავად. სოციალური სადაზღვევო სისტემა ითვალისწინებს დაზღვეული პირების მუშაობის უნარიანობის მხარდაჭერას დახმარებითი და ინციდენტურ პრევენციის შექმნით. სადაზღვევო სისტემის შესახებ კანონი ZUS-ს დახმარების და ინციდენტურ პრევენციის ჩატარებას ავალდებულებს. დახმარების პრევენცია მოიცავს: - სამკურნალო რეაბილიტაციაზე გაგზავნას, - სამუშაოს უუნარობის მიზეზების გამოკვლევას და ანალიზს და სხვა პრევენციულ მოქმედებებს.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ინციდენტური პრევენცია მოიცავს: - სამუშაოს უნარიანობის შენარჩუნების მიზნით მოქმედებების დაფინანსებას პროფესიული აქტიურობის მთლიანი პერიოდის განმავლობაში, - სამენიეცნიერო-კვლევითი ანალიზის და ნამუშევრების შეკვეთას, - სამუშაოზე ინციდენტების და პროფესიული დაავადებების გამომწვევი საფრთხის და ამ საფრთხის აღმოფხვრის ხერხების შესახებ ცოდნის გავრცელებას, - ჯანდაცვის გადასახადების ანაზრაურებას სტომატოლოგიის და დაცვითი აცრების ფარგლებში, სამედიცინო გამოკვლევების და სამკურნალო პროდუქტების ხარჯების დაბრუნებას. სამუშაოზე ინციდენტების და პროფესიული დაავადებების სოციალური დაზღვევის შესახებ კანონი ითვალისწინების ZUS-ის მიერ ჩატარებული პრევენციულ მოქმედებებს.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 414 (ამჟამად: 473): სამსახურის დაწყება ნიშნავ სამუშაო უნარიანობას და პენსიაზე უფლების ჩამორთმევას - წარმოიქმნება დახმარების მახე: ერთის მხრივ სისტემა შშმპ პრობესიულ პასიურობაში აგდებს, სიღარიბეშ და საზოგადოებიდან გარიყავს, მეორეს მხრივ კი თავაზობს პენსიას, რომელიც მნიშვნელოვნად ზღუდავს სახელმწიფო ბუჯეტს და ართმევს უფლებას სამუშაოდან შემოსავლის და სოციაური სარგებლობებს.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** სამუშაოს უუნარიანობის სახელით დახმარების მიმღები პირის მიერ შემოსავლიანი სამსახურის დაწყება ყოველთვის არ ნიშნავს დახმარების შეჩერებას ან გაუქმებას. სამუშაოს უუნარიანობის დახმარების შეჩერება ან მისი შემცირება, სოციალური ვალდებულების საქმიანობიდან გამომდინარე, შემოსავლების გარკვეული დონის მიღწევის მიზეზით, გათვალისწინებულია სოციალური სადაზღვევო ფონდის მიერ გაცემული პენსიების და დახმარებების შესახებ კანონში და იწვევს მხოლოდ დახმარების გაცემის დროებით შეჩერებას, იმ პერიოდში, როდესაც კანონში ნახსენები შემოსავლის დაშვებული საზღვრები არის გადამეტებული. სამუშაოს უუნარობის დახმარების გაცემის შეჩერება, ხდება მაშინ, როდესაც ამ დახმარებისადმი უფლება იცვლება ექსტერპი ექიმის, სამედიცინო კომისიის ან სასამრთლოს გადაწყვეტილების მიერ, სამუშაოს უნარიანობის დადგენის შედეგად.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
პენსიონერების და შშმ პირების პოლონური ასოციაციია	პუნქტი 418-421 (ამჟამად: 479-483): ინზორმაციის არარსებობა, რომ საოჯახო დახმარების შესახებ კანონის ცვლილების საფუძველზე 2013 წ. 1 ივლისიდან შშმპ მეურვეს ჩამოერთვა მზრუნველობის დახმარება, ეს ცვლილებები საკონსტიტუციო სასამართლომ ჩათვალა კონსტიტუციასთან შეუთანხმებელად.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** პუნქტში. 419-421 (ამჟამდ 480-483) შეტანილ იქნა ახალი ჩანაწერი.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 419 (ამჟამად: 480): დახმარების დღევანდელი მექანიზმი ამლიერებს დახმარების "ხაფანგს" - გამორიცხავს შშმპ მეურვეებს შრომის ბაზრიდან.	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** საოჯახო დახმარებების შესახებ კანონის თანახმად, მოვლითი დახმარების მნიშვნელობაა, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირის მომვლელისთვის, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე ოჯახის წევრის მოვლის მიზნით სამუშაოს ან სხვა შემოსავლიანი საქმიანობის დაკარგვის ნაწილობრივი ანაზღაურება. ეს განსაზღვრავს ძირთად პირობას, რომელიც უნდა შეასრულოს მოვლითი დახმარების მიმმართველმა პირმა - შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირზე მოვლის აუცილებლობის მიზეზით გამოწვეული პროფესიული აქტიურობის უქონლობა. არ მიმდინარების სამუშაოები პროფესიულად აქტიური პირების მიერ ამ დახმარების მიღების მიმართულებით.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 422 (ამჟამად: 484): სოციალური პენსიის შესახობ კანონის ნოველიზაციამ 2011 წლიდან მოხსნა მავნე დებულებები, რომლებიც აჩერებდნენ პენსიას რაიმე სამუშაოს დაცყებისთანავე, მაგრამ დღესაც რაიმე სამუშაოს დაწყებამ შეიძლება გემოიწვიოს პონსიაზე უფლების დაკარგვა, რომელიც	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** სოციალური დახმარება ეკუთვნის მუშაობისთვის სრულ უუნარო სრულწლოვანს, ორგანიზმის ფუნქციონირების დარღვევის გამო, რომელიც გაჩნდა 18 წლამდე, და თუ იგი გაჩნდა სკოლაში ან უმაღლესში სწავლის დროს - 25 წლის ასაკამდე, აპირანტურაზე ან სამეცნიერო კანდიდატის სწავლის პერიოდში. დახმარება შეიძლება იყოს მუდმივი ან განკუთვნილი განსაზღვრულ დროის პერიოდისთვის. მიუხდავად იმისა, რომ სოციალური დახმარება მინიჭებულია სამუშაოს სრული უუნარობის გამო, არსებობს მისი შეერთების შესაძლებლობა სხვა შემოსავლებთან. მხოლოდ თვიური ხელფასის 70%-ზე მეტი შემოსავლის თანხის მიღწევის შემთხვევაში, დახმარება არის შეჩერებული.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	აძლიერებს დახმარების "მახეს" მოვლენას და პენსიონერებს ტოვებს სამუშაო ბაზარს გარეთ.	საშუალო თვიური ხელფასი 2013 წლის IV კვარტალში შეადგენდა 3.823,22 ზლ, რაც ნიშნავს, რომ დახმარებაზე უფლება შეჩერებული იქნებოდა შემოსავლის 2676,25 ზლოტის თანხის მიღწევისას. ესეთი შეფასება, რომ სოციალური დახმარების შეჩერების წინაშე შიში, შეზღუდ. შესაძლ მქონე პირის მიერ სამსახურის დაწყებისას, ათავსებს ამ პირებს შრომის ბირჟის გარეთ, გამოდის უსაფუძვლო.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი	პუნქტი 424 (ამჟამად: 486): შშმ მგზავრებისთვის შეღავათებს ხშირ შემთხვევაში არ ითვალისწინებენ კერძე სატრანსპორტო ფირმები. ამა ხელს უწყობს: (i) ამ წესების არმოთხოვნა, (ii) ბიუროკრატია და შეღავათების ანაზღაურება გვიან ვადაში.	**ინფრასტრუქტურის და განვითარების სამინისტრო:** საგზაო ტრანსპორტის შესახებ კანონის თანმახმად, ავტოსატრანსპორტო გადამყვანს, რომელიც აწარმოებს რეგულარულ სამგზავრო მარშრუტებს, უნდა ჰქონდეს რეგულარულ მარშრუტებზე ნებართვა. გარდა ამისა, გადამყვანი ვალდებულია გაითვალისწინოს გარკვეულ კანონებში განსაზღვრული მგზავრების უფლებები შეღავათიან მგზავრობის თაობაზე. აქედან გამომდინარეობს, რომ ყოველი რეგულარული სამგზავრო მარშრუტების შემსრულებელი გადამყვანი ვალდებულია კანონში განსაზღვრული პირობები შეასრულოს, რის საფუძლვეზეც ეს ნებართვა იყო გაცემული. გადამყვანი, რომელსაც შეტანილი აქვს განცხადება ეროვნული ავტოსატრანსპორტო რეგულარული სამგზავრო მარშრუტების შესრულების ნებართვის მისაღებად, ვალდებულია ამ განცხადებას დანართოს სამგზავრო ფასების ნუსხა. ეს ნუსხა უნდა იყოს გამოქვეყნებული საჯაროდ, სადგურის სალაროებთან და ყოველ ავტობუსთან, რომელიც ასრულებს რეგულარულ სამგზავრო მარშრუტებს, თან ნუსხა უნდა შეიცავდეს სხვადასხვა კანონებში განსაზღვულ შეღავათიან ბილეთების ფასებს. შესაბამისი პირისთვის შეღავათიანი ბილეთის გაყოდვაზე უარისას ჯარიმა შეიძლება იყოს რეგულარულ სამგზავრო მარშრუტებზე ნებართვის ჩამორთმევა იმ პირობების დარღვევის ან შეცვლის მიზეზით, რომლებზე დაყრდნობით თანხმობა იყო გაცემული, იმის ჩათვლით, რომ გადასახადების ნუსხა, როგორც ნებართვის მიღების განცხადების დანართი, არის ეს ერთერთი პირობა. გადამყვანის მიერ, საჯარო ტრანსპორტის საშუალებებით გადაადგილებისას შეღავათიანი უფლებების შეუსრულებლობის შემთხვევებთან დაკავშირებული სიგნალები მიმართული უნდა იყოს იმ ორგანოში, რომელმაც გასცა ეს ნებართვა. მოქმედი წესები საშუალებას იძლევიან შეღავათიანი მგზავრობის უფლების მქონე

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა უფლებების აღსრულებას, ამ სფეროში სათანადო ორგანოებში მიმართული სიგნალები კი, იქნებოდა მოქმედებები, რომლების საშუალებით შეიძლებოდა არაპატიოსანი გადამყვანების აღმოფხვრა საგზაო ტრანსპორტის ბირჟაზე. მგზავრების განსაზღვრული ჯგუფებისთვის განკუთვნილი მგზავრობის შეღავათების შესახებ ინფრომაცია ხელმისაწვდომია უპირველეს ყოვლისა საყოველთაოდ მოქმედ კანონებში. გარდა ამისა, ტრანსპორტის შესახებ კანონის თანახმად, გადამყვანი ვალდებულია საჯაროდ გამოაქვეყნოს, ჩვეულებრივი გზებით, მის მიერ დაწესებული ტარიფები და ფასები, და აგრეთვე ინფორმაცია მის მიერ გამოყენებული შეღავათების შესახებ. გადამყვანი აგრეთვე ვალდებულია დაინტერესებული პირი უფასოდ ჩაახედოს გადაყვანის წესებში. ინფრასტრუქტურის და განვითარების სამინისტრო არ ატარებს სამუშაოებს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთათვის განკუთვნილი მგზავრობის შეღავათების შესახებ ცოდნის გავრცელების მიზნით,რადგან შეღავათების განსაზღვრა არ შედის მის კომპეტენციაში.
ანტიდისკრიმინაციუ ლი კანონის პოლონური საზოგადოება და ფონდი TUS ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 430 (ამჟ: 494): საარჩევნო კოდექსის სტატ. 429 §1 პუნქ. 6 ითვალისწინებს ვუიტის მანდატის გაუქმებას სამუშაოს შესრულების უუნარობის ან დამოუკიდებლად ფუნქციონირების დადგენის შედეგად - საკითხი წარდგენილია საკონსტიტუციო ტრიბუნალში. სამოქალაქო უფლებათა სრულუფლებიანი წარმომადგენელმა აღნიშნა, რომ მოქმედი რეგულაცია არ ეთანხმება საჯარო სამსახურებისადმი თანასწორი	**შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** 23 იანვრის 2014 წ., განაჩენში საკონსტიტუციო ტრიბუნალმა დაადგინა, რომ საამომრჩევლო კოდექსის კანონის სტატ. 492, პარ. 1, პუნქტი 6 (ვუიტის მანდატის მიღების შემდეგ გაცემული სამუშაოს უუნარობის ან დამოუკიდებლად არსებობის უუნარობის დადგენის გავლენის შესახებ) შეესაბამება სტატ 60-ს პოლონეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის სტატ 31-ის მე-3 ქვეპუნქტს და დაადგინა საქმის გაუქმება დანარჩენ სფეროებში. ამავე დროს, საკონსტიტუციო ტრიბუნალმა აღნიშნა, რომ აქ შეფასებულ იურიდიულ რეგულაციას აქვს გარკვეული ლეგისლაციური ნაკლები, რომლებიც არ ეწინააღმდეგებიან კონსტიტუციას, მაგრამ საჭიროა მათი ამოშლა კანონმდებლის მიერ. ამასთან დაკავშირებით, საკონსტიტუციური ტრიბუნალმა მიიღო გადაწყვეტილება, თვით ამ საკითხის თაობაზე, ცალკე დადგენილებაში, პარლამენტი ყურადღებას მიაქცევს იურიდიულ უკმარისობების აღმოფხვრის აუცილებლობას, რაც საჭიროა იურიდიული სისტემის ერთობლივობისათვის. (*პრესაში განცხადება სასამართლო პროცესის დამთავრების შემდეგ*)

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ხელმისაწვდომობის კონსტიტუციურ გარანტიას და მიჰყავს შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დისკრიმინაციამდე. საარჩევნო კოდექსის წესები არ ეთანხმება კონვენციის სტატ. 29, ქვეპუნქ. a, რადგან არ აძლევენ საშუალებას შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებს სრული მონაწილეობა მიიღონ საჯარო და პოლიტიკურ ცხოვრებაში და ასეთ პირებს ვუიტის (მერის, ქალაქის პრეზიდენტის) თანამდებობაზე კანდიდატურის წაყენების შანსს ართმევენ.	**ადმინისტრაციის და ციფრიზაციის სამინისტრო:** არჩევნების საკითხები არ ექვემდებარება სახელმწიფო ადმინისტრაციის მოქმედების ფარგლებს, არ მოიცავს არცერთ მათ განყოფილებას, როგორც აგრეთვე არ არის ნახსენები მინისტრთა საბჭოს მოქმედების ფარგლების და მის მომსახურე უწყებების მარეგულირებელ აქტებში. საამომრჩევლო კოდექსის კანონის სტატ. 160 § 1 პუნქტი 8 -ს თანახმად, კოდექსის წესების განხორციელების ანალიზს ატარებს სახელმწიფო საარჩევნო კომისია, შემდგომ კი წარმოადგენს მათი შესაძლო ცვლილებების წინადადებებს.
ჰელსინკის ადამიანის უფლებათა დაცვის ფონდი	პუნქტი 433 (ამჟ.: 498): ადამიანის უფლებათა ევროპულმა ტრიბუნალმა სტრასბურგში, *Alajos Kiss p. Węgrom* საკითხთან დაკავშირებით (საჩივარი nr 38832/060) დაადგინა, რომ ყველა სრულიად ან ნაწილობრივ უუნარო პირებისთვის ხმის უფლების ავტომატური ჩამორთმევა არღვევევს სტანდარტს, რომელიც უზრუნველყოფილია ადამიანის უფლებათა და ძირითადი თავისუფლების დაცვის შესახებ კონვენციის nr 1 პროტოკოლის 3	**ეროვნული საამომრჩევლო ბიურო:** პოლონეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის თანახმად, რეფერენდუმში მონაწილეობის მიღების და არჩევის უფლება არ ენიჭება პირებს, რომლებიც არიან სრულიად ქმედუუნარო სასამართლოს საბოლოო დადგენილებით. საამომრჩევლო კოდექსის თანახმად, არჩევის უფლება არ აქვს სრულიად ქმედუუნარო პირს სასამართლოს საბოლოო დადგენილებით. სახელმწიფო საამომრჩევლო კომისიას არ გააჩნია საკანონმდებლო ინიციატივა და ვალდებულია არჩევნების ჩატარებისა მოქმედი საარჩევნო კანონის წესების საფუძველზე. **ადმინისტრაციის და ციფრიზაციის სამინისტრო:** არჩევნების საკითხები არ ექვემდებარება სახელმწიფო ადმინისტრაციის მოქმედების ფარგლებს, არ მოიცავს არცერთ მათ განყოფილებას, როგორც აგრეთვე ნახსენები არ არის მინისტრთა საბჭოს მოქმედების ფარგლების და მის მომსახურე უწყებების მარეგულირებელ აქტებში. საამომრჩევლო კოდექსის კანონის სტატ. 160 § 1 პუნქტი 8 -ს თანახმად, კოდექსის

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	სტატიაში, რომელიც ეხება საარჩევნო უფლებების განზოგადოებას. ქვეყნებს გააჩნიათ მინიჭების ზღვარი საკუთარი მოქალაქეების საარჩევნო უფლებების მინიჭებისას, მაგრამ ყველა ნაწილობრივ უუნარო პირთათვის არჩევნებში მონაწილეობის მიღების აბსოლუტური აკრძალვა არ შედის მინიჭების ამ ზღვარში. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უუნარო პირთა ინტერესების და სახელმწიფოს ინტერესების პროპორციული აწონვა, რამაც უნდა გამოიწვიოს სათანადო სახსრების მიღება, რომლებიც გამოყენებული იქნება ინდივიდუალური შეფასებისთვის, თუ რომელ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირებს შეუძლიათ არჩევნებში მონაწილეობის მიღება. 2013 წ. სექტემბერში გამოცემულ დასკვნაში nr CRPD/C/9/1/2010, კომიტეტმა შეზღუდული შესაძლ. მქონე პირთა უფლებების საკითხებში *Zsolt Bujdosó i inni p. Węgrom*-ის შესახებ დაადგინა, რომ დაუშვებელია	წესების განხორციელების ანალიზს ატარებს სახელმწიფო საარჩევნო კომისია, შემდგომ კი წარმოადგენს მათი შესაძლო ცვლილებების წინადადებებს. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** 6 ოქტომბერს 2013 წ., შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრომ წარუდგინა სახელმწიფო საარჩევნო კომისიის თავჯდომარეს, ინფორმაცია Zsolt Bujdosó i inni p. Węgrom საკითხში გადაწყვეტილების შესახებ, ამავე დროს აღნიშნა: – ინდივიდუალურ საკითხში გადაწყვეტილება და კომიტეტის მიერ წარდგენილი კონვენციის დადგენილების ინტერპრეტაცია არ არის სავალდებულო ქვეყნებისთვის, – მოსალოდნელია, რომ ეროვნული ანგარიშგებების განხილვის პროცედურის განმავლობაში, ყურადღება მიექცევა შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა და ქმედუუნარო პირების საარჩევნო უფლებებს, გამოყენებული იქნება კომიტეტის მიერ მიღებული ინტერპრეტაცია, კონვენციის სტატ. 29 - შედეგად პოლონეთი შეიძლება მოხვდეს კრიტიკის ქვეშ ქმედუუნარო პირების საარჩევნო უფლებების შესახებ გადაწყვეტილებების თაობაზე, – ანგარიშგების მომავალი დაცვის პერსპექტივაში, აუცილებელია კომიტეტის გადაწყვეტილების გაანალიზება და ამ საკითხში პოლონეთის პოზიციის შემუშავება.

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
	ინტელექტუალურად შეზღუდ, შესაძლ. მქონე პირთათვის ხმის უფლების ყოველგვარი შეზღუდვა. კომიტეტმა აღნიშნა, რომ კონვენციის 29 სტატია არ შეიცავს არავითარ დადგენილებებს, რომლებიც დაუშვებენ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა ნებისმიერი ჯგუფის საარჩევნო უფლებების შეზღუდვას. კომიტეტმა ყურადღება გაამახვილა იმაზე, რომ ინტელექტუალური შეზღუდულობის საფუძველზე ხმის უფლების ჩამორთმევაც კი, დასაბუთებული პირადი შეფასებით, არის დაუშვებელი არათანაბარი მოპყრობა. საერთაშორისო ორგანოების ორივე გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე სტანდარტები პოლონეთისთვის არის სავალდებულო, მაშასადამე აუცილებელია პოლონურ იურიდიულ სისტემაში რიგი გადაწყვეტილებების მიღება, რომლებიც უზრუნველყოფენ უუნარო პირებს საარჩევნო უფლებების განხორციელებას.	
ჰელსინკის ადამიანის	პუნქტები 437 და 441 (ამჟ.: 502 და	**ადმინისტრაციის და ციფრიზაციის სამინისტრო:**

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
უფლებათა დაცვის ფონდი	506): სამოქალაქო საკითხებში სრულუფლლებიანი წარმომადგენელი მრავალჯერ აღნიშნავდა საარჩევნო უბნების ხელმისაწვდომობის პრობლემებს. სამოქალაქო საკითხებში სრულუფლლებიანი წარმომადგენლის მიერ 2010 წ. ნოემბერში ჩატარებული გამოკვლევებიდან გამომდინარეობს, რომ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნილებებთან შეთავსებული უბნების სიებში შესული უბნების უმეტესობა (85%) არ ასრულებს ძირითად სტანდარტებს[6].	საამომრჩევლო კოდექსის კანონის სტატ. 160 § 1 პუნქტი 8 -ს თანახმად, კოდექსის წესების განხორციელების ანალიზს ატარებს სახელმწიფო საარჩევნო კომისია, შემდგომ კი წარმოადგენს მათი შესაძლო ცვლილებების წინადადებებს. **ეროვნული საამომრჩევლო ბიურო**: სახელმწიფო საარჩევნო კომისიამ მიიღო სახალხო დამცველისგან ანგარიშგება 2011 წ., RPO-ს ოფისის მუშაკების მიერ, შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნილებებთან შეთავსებული საოლქო საარჩევნო კომისიების უბნებში ჩატარებული კონტროლის შედეგების შესახებ. სახელმწიფო საარჩევნო კომისიამ გადასცა ინფორმაცია საარჩევნო კომისრებს, დასკვნების გაანალიზების, მათი გმინებისადმი გადაცემის და გმინების მიერ, ინფრასტრუქტურის მინისტრის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა მოთხოვნილებებთან საოლქო საარჩევნო კომისიების უბნების შეთავსების მოთხოვნების აბსოლუტური შესრულების ვალდებულების შესახებ შეხსენების რეკომენდაციით. სახელმწიფო საარჩევნო კომისიამ დააწესა, რომ მომავალი არჩევნების წინ, საარჩევნო კომისრებმა კიდევ ერთხელ მიაქციონ გმინების ყურადღება საარჩევნო უბნების შეთავსების საკითხებს და საოლქო საარჩევნო კომისიების წევრების სწავლების დროს დაისვას შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირების მოთხოვნილებებთან შეთავსებული უბნების მოწყობის პრობლემატიკის და ამომრჩევლების ამ ჯგუფის უფლებების საკითხი.
ფონდი რეგიონული განვითარების ინსტიტუტი – პოლონეთის ყრუთა ასოციაცია	პუნქტი 441 (ამჟამად: 507): არ არის სავალდებულო საარჩევნო ინფორმაციის უზრუნველყოფა პოლონური ჟესტების ენით	**ადმინისტრაციის და ციფრიზაციის სამინისტრო:** არჩევნების საკითხები არ ექვემდებარება სახელმწიფო ადმინისტრაციის მოქმედების ფარგლებს, არ მოიცავს არცერთ მათ განყოფილებას, როგორც აგრეთვე არ არის ნახსენები მინისტრთა საბჭოს მოქმედების ფარგლების და მის მომსახურე უწყებების მარეგულირებელ აქტებში. საამომრჩევლო კოდექსის კანონის სტატ. 160 § 1 პუნქტი 8 -ს თანახმად, კოდექსის წესების განხორციელების ანალიზს ატარებს სახელმწიფო საარჩევნო კომისია, შემდგომ კი წარმოადგენს მათი შესაძლო ცვლილებების წინადადებებს. **ეროვნული საამომრჩევლო ბიურო**:

[6] http://wiadomosci.onet.pl/kraj/rpo-lokale-wyborcze-nie-dla-niepelnosprawnych/hvf7s

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		არჩევნებთან დაკავშირებული ყოველი ინფორმაცია, ამაში საამომრჩევლო კომიტეტების შექმნის, კანდიდატების წარდგენის, ხმის მიცემაში მონაწილეობის პირობების, მათ შორის შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა, და საოლქო საარჩევნო კომისიების შენობების შესახებ, ხელმისაწვდომია სახელმწიფო საარჩევნო კომისიის ინტერნეტულ საიტზე www.pkw.gov.pl. გარდა ამისა, ყოველი არჩევნების დროს, ხელმისაწვდომია ჩატარებული არჩევნების ვიზუალიზაცია, რომელზეც წარმოდგენილია ყველა აუცულებელი ინფორმაცია და სტატისტიკური მონაცემები. ურთიერთობაში სირთულეების მქონე პირებს, სახელმწიფო საარჩევნო კომისიასთან კავშირის საშუალება აქვთ ელექტრონული ფოსტით (e-mail) და ფაქსით. არსებობს აგრეთვე კომისიასთან კავშირის შესაძლებლობა საჯარო ადმინისტრაციის მომსახურების ელექტრონული პლატფორმის საშუალებით. ამ მომსახურებების შესახებ ინფორმაცია, ე.ი.: e-mail მისამართი და ფაქსის ნომერი ხელმისაწვდომია საჯარო ინფორმაციის ბიულეტინში, სახელმწიფო საარჩევნო კომისიის ინტერნეტულ საიტზე www.pkw.gov.pl. საარჩევნო კოდექსის კანონი უზრუნველყოფს ამომრჩევლებს, რომელთაც გააჩნიათ შეზღუდულობის დიდი ან ზომიერი ხარისხის შესახებ მოწმობა, პროფესიული და სოციალური რეაბილიტაციისა და შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირთა დასაქმების შესახებ კანონის ფარგლებში, ხმის მიცემას კორესპონდენტულ სახით ან უფლებამოსილის საშუალებით. ურთიერთობაში სირთულეების მქონე პირების კავშირი გარემოსთან, ხმის მიცემასთან დაკავშირებულ მოქმედებებისას, არ საჭიროებს სიტყვიერ ურთიერთობას. ამის გარდა, ჟესტების ენისა და სხვა სახის ურთიერთობის შესახებ კანონის წესების გარდა, საამომრჩევლო კოდექსიდან გამომდინარეობს, რომ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირს, მისივე მოთხოვნით, ხმის მიცემაში შეიძლება დაეხმაროს სხვა პირი; ამ დახმარებას შეიძლება ჰქონდეს ტექნიკური ხასიათი; არ შეიძლება ეს იყოს მითითება ხმის მიცემაში ან ამომრჩევლის მაგივრად ხმის მიცემა. დაშვებულია, რომ შეზღუდ. შესაძლ. მქონე პირის თხოვნით, საარჩევნო კაბინაში იმყოფებოდეს დამხმარე პირი. მაგრამ სახელმწიფო საარჩევნო კომისიას არ გააჩნია ინფორმაცია იმ პირთა რაოდენობის შესახებ, რომლებმაც ისარგებლეს

ორგანიზაცია	შენიშვნები	კომენტარი, განმარტება
		ასეთი დახმარებით. **შრომისა და სოციალური პოლიტიკის სამინისტრო:** ინფორმაცია შეტანილ იქნა ანგარიშგებაში (პუნქტები. 507-509)